Baptista lelkészi szakfolyóirat

Szolgatárs

1999. 2. negyedév VIII. évfolyam 2. szám

A TARTALOMBÓL:

- *A Baptista Árvaház alapítása*
- *Augustinus*
- *Az Ószövetség jelentősége*
- *Elhívás szolgálatra*
- *Biblia és misszió a lelkipásztor-házastársak kapcsolatában*
- *A Hare Krsna Mozgalom*
- *A dévai várbörtön kövei beszélnek*
- *Ketten, ugyanarról*

Az árvák egy csoportja 1945

Bebarka Pál

Az árvaház 1924–1944

Joó „mama"

Számtanóra 1938

TARTALOMJEGYZÉK

HIRDESD AZ IGÉT
Dr. Gerzsenyi László: Augustinus 1

BIBLIATANULMÁNY
James D. G. Dunn: A zsidók belső hitvitájának visszhangja Pál apostol Galatákhoz írt levelében 6
Johannes Verkuyl: Az Ószövetség jelentősége 16

TANULMÁNYI SZEMLE
Beharka Pál: A jellem 19

SZOLGÁLAT ÚTJÁN
Hunter Vadász János: Elhívás szolgálatra 20

ISTEN NÉPE A GYÜLEKEZETBEN
Bányai Jenő: Emlékezés a Budai Baptista Gyülekezet alapítására 23

ISTEN NÉPE A CSALÁDBAN
Nemeshegyi Zoltán: Biblia és misszió a lelkipásztor-házastársak kapcsolatában 26

SOKAN ÉLNEK MÁSKÉPPEN...
Fukk Lóránt: A Hare Krsna Mozgalom 28

MISSZIÓTÖRTÉNETI SZEMELVÉNYEK
Kiss László: A dévai várbörtön kövei beszélnek 33
A Budapest Nap utcai Baptista Gyülekezet Lydia leánykörének története 35
Bányai Jenő: A Baptista Árvaház alapítása 37

ELŐTTÜNK JÁRTAK
Bányai Jenő: Beharka Pál 39
Dr. Meláth Ferenc: 70 éve avatták lelkipásztorrá Meláth Józsefet 43
Huszta János: Egykori árvaanya életéről 45

SZEMELVÉNYEK A SZÁZADELŐ BAPTISTA SAJTÓJÁBÓL 47

INNEN – ONNAN 52

ILLUSZTRÁCIÓK GYŰJTEMÉNYE 54

VIDÁM ESETEK 58

Baptista lelkészi szakfolyóirat

Szolgatárs

1999 második negyedév VIII. évfolyam 2. szám

A Magyarországi Baptista Egyház kiadványa

Szerkeszti: a szerkesztőbizottság

Felelős szerkesztő: Lukács Tamás

Felelős kiadó: Dr. Almási Mihály, egyházelnök

Tördelés: Papp Szabolcs

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
1068 Budapest, Benczúr u. 31.
Telefon: 352-9993
Fax: 352-9707
E-MAIL: tlukacs@freemail.c3.hu

A folyóirat önköltségi áron megvásárolható és előfizethető a Baptista Kiadónál.
Egy szám ára: 300,-Ft,
egyéves előfizetési díj: 1800,-Ft.
Megjelenik: negyedévente
ISSN 1218-425X

HIRDESD AZ IGÉT!

Dr. Gerzsenyi László

Augustinus (354-430)

Aurelius Augustinus, az egyik legnagyobb egyházatya, az afrikai Tagasztéban született 354-ben. Tanulmányai során áhítatosan tanulmányozni kezdte Cicerót. Később mint manicheus nagy aggodalomba ejtette édesanyját, Monikát. Végül a keresztyénséget fogadta magáévá, és Ambrosius, Milánó püspöke keresztelte meg 387-ben, amikor a hagyomány szerint ő és Ambrosius szerezte a Te Deum című himnuszt. Hippói püspökké nevezték ki 395-ben, és azonnal az eretnekség és az egyházszakadás tüzébe került. Fő ellenfelei a donatisták és pelágiánusok voltak. Prédikációi bármennyire is erőteljesek, kiábrándítják a mai olvasót fantasztikus és allegorikus szentírás-magyarázatai miatt, de „Vallomásai", amelyben részletesen leírja korai történetét és megtérését, csodálatos képet mutat életéről. Ő volt a keresztyének Rousseau-ja a negyedik században, és Harnack szerint ő volt „az első modern ember". Hippóban halt meg 430-ban.

„Uram, Dávid Fia, könyörülj rajtunk!"
(Mt 20:30)

I.

Tudjátok, szent testvéreim, nagyon is jól tudjátok, hogy a mi Urunk és Megváltó Jézus Krisztusunk a mi örökkévaló egészségünk orvosa. Éppen ezért természetünk gyengeségeit figyelve, tudjuk, hogy gyengeségünk nem tart örökké. Ő magára vette a halandó testet, hogy abban megölje a halált. Jóllehet ahogy az apostol mondja, megfeszíttetett gyengeség által, de él Isten ereje által. Ezek ugyanannak az apostolnak a szavai: „Többé nem hal meg, a halál többé nem uralkodik rajta." Ezek, hadd mondjam, nagyon jól ismertek a mi hitünknek. Ezek alapján tudnunk kell, hogy minden csodatétele, amit végzett a testen, a mi oktatásunkért történt, hogy azokból észrevegyük azt, ami nem múlik el és aminek nem lesz vége. A vakoknak meggyógyította a szemüket, amit majd egy napon a halál bezár. Feltámasztotta Lázárt az életre, aki ismét meghalt. Akármit tett a testi egészségért, nem azért tette, hogy örökké így legyen, jóllehet végül örök egészséget ad magának a testnek is. Mivel azonban nem hitték el a nem látottakat, az ideiglenesek által hitték el azokat, amik láthatók voltak. Így építette ki a láthatatlanokban való hitet.

II.

Egyikünk se mondja hát, testvéreim, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus nem cselekszik ma ilyeneket, és ezért jobban értékeljük az előző korszakot az egyház jelenlegi koránál. Bizonyos helyen ugyanaz az Úr valóban előnyben részesíti azokat, akik nem látnak és mégis hisznek, azokkal szemben, akik látnak és ezért hisznek. Mert még abban az időben is annyira tétovázók voltak a tanítványok gyengeségük miatt, hogy azt gondolták, hogy akit feltámadottnak láttak, azt meg kell érinteniük, hogy hihessenek. Nem volt elég a szemüknek, hogy látták őt, amíg kezükkel nem érintették meg tagjait és akkor keletkezett sebforradásait nem tapinthatták, hogy az a tanítvány, aki kétségben volt, amikor megérintette és felismerte sebforradásait, hirtelen felkiáltson: „Én Uram és én Istenem!" A sebforradások bemutatták őt, aki minden sebet meggyógyított másokon. Vajon nem támadhatott volna fel az Úr sebforradások nélkül? Igen, de ismerte a tanítványainak szívében levő sebeket, és hogy meggyógyítsa azokat, megőrizte sebforradásait a saját testén. Mit mondott az Úr neki, aki most megvallotta és kijelentette: „Én Uram és én Istenem"? „Mivel láttál, hittél. Boldogok, akik nem látnak, és mégis hisznek." Kiről beszél ő, testvéreim, ha nem rólunk? Nemcsak hogy rólunk beszél, hanem azokról is, akik utánunk következnek. Egy kis időre eltávozott az emberek szeme elől, hogy higgyenek szívükben. Aki csak hitt, az látás nélkül is hitt, és nagy volt hitének értéke. Ennek a hitnek a létrehozása a kegyes szív mozdulásán alapul, és nem kezük érintésén.

III.

Ezeket aztán az Úr nem alkalmazza hitünk érdekében. Ez a hit uralkodik ma az egyházban, ami elterjedt az egész világon. Most nagyobb gyógyításokat visz véghez, amelyek ellenére sem veti meg azokat a kisebbeket. Mert amennyiben a lélek jobb, mint a test, ugyanúgy a lélek megváltó gyógyulása jobb, mint a test egészsége. A vak test most már nem az Úr csodájára nyitja meg szemét, hanem a megvakult szív nyitja ki szemét az Úr Igéjére. A halandó test most már nem támad fel, hanem a lélek támad fel ismét, ami holtan feküdt az élő testben. A test süket füle most már nem nyílik meg. De milyen sok ember szívének süket a füle, ami mégis megnyílik Isten Igéjének behatolására úgy, hogy hisznek azok, akik nem hittek; helyesen élnek azok, akik gonoszul éltek és engedelmeskednek, akik nem engedelmeskedtek. Azt mondjuk, hogy „egy ilyen ember hívővé lett", és csodálkozunk, amikor hallunk azokról, akiket valamikor megkeményedettnek ismertünk. Miért csodálkozol akkor azon, aki most hisz, ártatlanul él és szolgálja Istent? Miért csodálkozol azon, hogy látod őt mint megnyílt szeműt, akit addig vaknak ismertél; látod őt élőnek, akit halottnak ismertél; látod őt hallónak, aki süketnek ismertél? Mert figyeld meg, hogy vannak olyanok, akik halottak lelki értelemben, akikről az Úr beszélt egy bizonyos embernek, aki késlekedett követni az Urat, mert el akarta temetni az apját. Ezt mondta: „Temessék el a halottak az ő halottaikat!" Bizonyára ezek

a halott-temetők nem holtak testileg, mert ha ez lenne a helyzet, akkor nem temethetnék el a holttesteket. Mégis halottaknak nevezi őket, de vajon lelkükben nem halottak? Mert ahogy gyakran látjuk a háztartásban, ami magában szép és rendezett, ugyanannak a háznak az ura halott, ugyanúgy az egészséges test sokszor halott lelket hordoz. Ezeket állítja elénk az apostol: „Ébredj fel, aki alszol, és támadj fel a halálból, és felragyog neked Krisztus!" Ugyanaz, aki látást adott a vaknak, fölébresztette a holtat. Az ő szavával kiáltott az apostol a halottnak: „Ébredj fel, aki alszol!" A vak megvilágosodik ezzel a fénnyel, amikor ismét feltámad. Milyen sok süket meglátta az Urat, amikor így szólt: „Akinek van füle, hallja." Ki állt előtte testi fül nélkül? Milyen más fület keres, ha nem a belső ember fülét?

IV.

Milyen szemet keresett, amikor beszélt azokhoz, akik valóban láttak, de csak a test szemével? Amikor Fülöp ezt mondta neki: „Uram, mutasd meg nekünk az Atyát, és az elég nekünk", akkor valóban úgy értette, hogy ha az Atyát bemutatná neki, akkor az elegendő volna, amikor ő, aki egyenlő volt az Atyával, nem volt elég? Miért nem volt elég? Mert nem látták őt. Miért nem látták őt? Mert az a szem, amivel megláthatták volna, még nem volt egészséges. Mert ez, nevezetesen, hogy az Úr látható volt testben a külső szemmel, nemcsak a tanítványok előtt, akik tisztelték őt, hanem a zsidók előtt is, akik keresztre feszítették. Ő, aki akarta, hogy másként lássák meg, más szemet keresett. Ezért mondta neki Fülöp: „Mutasd meg nekünk az Atyát, és az elég nekünk." Ezt válaszolta: „Olyan régóta veletek vagyok, és nem ismertél meg engem, Fülöp?" Ahhoz, hogy eközben meggyógyítsa hitszemeit, először oktatnia kellett őt a hit tekintetében, hogy látáshoz jusson. Hogy Fülöp ne gondolja azt, hogy ő Istentől született ugyanolyan formában, amilyen testben akkor látták az Úr Jézus Krisztust, azonnal hozzátette: „Nem hiszed, hogy én az Atyában vagyok és az Atya énbennem van?" Már megmondta: „Aki engem látott, látta az Atyát." De Fülöp szeme nem volt eléggé egészséges, hogy meglássa az Atyát ebből fakadóan, sem arra, hogy meglássa a Fiút, aki egyenlő az Atyával. Ezért Jézus Krisztus kézbe vette, hogy meggyógyítsa, és hogy a hit gyógyszerével és kenőcsével megerősítse értelmének szemét, ami még gyenge volt, és képtelen volt meglátni olyan nagy világosságot. Így szólt: „Nem hiszed, hogy én az Atyában vagyok és az Atya énbennem van?" Először ne igyekezzék meglátni az, amit hinnie kell, hanem először higgye el, hogy az a szem, amivel majd lát, meggyógyul. Csak szolgai forma volt azt, amit bemutattak a szolgák szemének. Ha „ő nem tekintette zsákmánynak, hogy az Istennel egyenlő", látható lett volna most mint Istennel egyenlő azok által, akiket meg akart gyógyítani, és akkor nem kellett volna megüresítenie magát, és nem kellett volna fölvennie a szolgai formát. Mivel azonban nem volt semmilyen mód arra, hogy Isten láthatóvá legyen, hanem ami által az ember lehetett láthatóvá, ezért aki Isten volt, emberré lett, hogy ami látható volt, az meggyógyíthassa azt, ami által ő nem volt látható. Ő maga mondta egy másik helyen: „Boldogok a tiszta szívűek, mert meglátják Istent." Fülöp esetleg válaszolhatott és ezt mondhatta volna: „Uram, látlak téged? Vajon az Atya olyan, mint amilyennek téged látlak? Mert ezt mondtad: »Aki engem látott, látta az Atyát is?«" De mielőtt Fülöp válaszolt volna, vagy talán mielőtt erre gondolt volna, amikor az Úr ezt mondta: „Aki engem látott, látta az Atyát", azonnal hozzátette: „Nem hiszed, hogy én az Atyában vagyok és az Atya énbennem van?" Mert azzal a szemmel még nem láthatta sem az Atyát, sem a Fiút, aki egyenlő az Atyával, de az a szem meggyógyulhatott a látásra, fölkenettetett a hivésre. Ezért mielőtt meglátnád azt, amit most még nem láthatsz, hidd el azt, amit még nem látsz! „Járj hitben!", hogy látáshoz juss. A látás nem örvendezteti meg őt otthonában, akit a hit nem így vigasztal útközben. Mert az apostol ezt mondja: „Amíg testben élünk, távol vagyunk az Úrtól." Aztán azonnal hozzáteszi, hogy még „távoliak és zarándoklatban" vagyunk, jóllehet már hiszünk: „Mert hitben járunk, nem látásban" – mondja az apostol.

V.

Testvéreim, ebben az életben az a célunk, hogy meggyógyuljon szívünk szeme, amivel Istent megláthatjuk. Ezért ünnepeljük a szent misztériumokat. Ezért prédikáljuk Isten igéjét. Ezért hangzik az egyház erkölcsi buzdítása azoknak, akiknek magatartásuk helyesbítésére, a testies kívánságok elhagyására és a világ megtagadására van szükségük nemcsak szóban, hanem életváltozásban is. Ezért hangzik az isteni Szentírás, hogy a belső ember megtisztuljon mindattól, ami akadályozza Isten meglátásában. A szem az ideiglenes világosság meglátására formálódott, ami ugyan égi, de mégis anyagi. Ez nemcsak embereknek mutatkozik be, hanem még a legalantasabb állatoknak is (mert ennek a világosságnak formálódtak). De ha bármi rákerül a szemre, akkor elzárja tőle ezt a fényt. Igaz, körülveszi a szemet jelenlétével, de a szem elfordul tőle, és hiányzik neki. Egészségtelen állapota nemcsak távol tartja őt a jelenlevő világosságtól, hanem a fény, amire formálódott, még fájdalmas is neki. Ugyanígy a szív szeme is, amikor nem szabályosan működik és megsérül, elfordul az igazság fényétől, és nem mer és nem tud rajta elmélkedni.

VI.

Mi teszi beteggé a szív szemét? A gonosz kívánság, a kapzsiság, az igazságtalanság, a világiak utáni vonzalom. Ezek tönkreteszik, bezárják, megvakítják a szív szemét. Mégis, amikor a testi szem homályosan lát, az orvost keresik, akinek késlekedése miatt nem nyílik meg és nem tisztul meg az, aminek meg kell gyógyulnia, hogy a külső világosság láthatóvá váljék! Ide-oda futkosás történik, senki nem nyugszik, senki nem késlekedik, még akkor sem, ha a legkisebb szalmaszál esik a szembe. Higgyük el, Isten alkotta a napot, amit egészséges szemmel kívánunk megtekinteni. Bizonyára sokkal ragyogóbb ő, aki alkotta. Az értelmünk szeme egyáltalán nem ilyenfajta világossággal foglalkozik. Ez a világosság örökkévaló bölcsesség. Isten alkotott téged, ó, ember, a saját képére. Vajon megadja neked azt a szemet, amivel látod az általa alkotott napot, és nem adja meg azt a szemet, amivel meglátod őt, aki téged alkotott, amikor a saját képmására teremtett? Ő ezt is megadta neked, mindkettőt megadta. De amit teszel, az legnagyobbrészt a külső szemnek tetszik, és megveti nagyon a belső szemet, ezért megsérül és megsebesül. Igen, büntetés lenne, ha Teremtőd be akarná

magát mutatni neked. Ez büntetés lenne szemednek, mielőtt meggyógyítaná és helyreállítaná. Ádám vétkezett a paradicsomban, és elrejtőzött Isten orcája elől. Amíg a tiszta lelkiismeret egészséges szíve dobogott benne, örvendezett Isten jelenlétének. Amikor az a szem megsérült a bűn miatt, kezdett rettegni az isteni fénytől, és visszamenekült a sötétségbe, a fák sűrű lombjai közé elmenekülve az igazságtól és vágyakozva az árnyékba.

VII.

Ezért, testvéreim, mivel mi is tőle születtünk, ahogy az apostol mondja: „Ádámban mindnyájan meghalunk". Mert eredetileg mindnyájan két személy voltunk. Ha eddig nem akartunk engedelmeskedni az Orvosnak, hogy ne legyünk betegek, most már engedelmeskedjünk Neki, hogy megszabaduljunk a betegségtől. Az Orvos adott nekünk törvényeket, amikor egészségesek voltunk. Ő adott törvényeket, hogy ne legyen szükségünk orvosra. Ezt mondta: „Akik egészségesek, azoknak nincs szükségük orvosra, hanem csak a betegeknek." Amikor egészségesek voltunk, megvetettük ezeket a törvényeket, és tapasztalat alapján megéreztük, hogy a saját pusztulásunkra vetettük meg előírásait. Most már betegek vagyunk, és elkeseredettek, a gyengélkedés ágyában fekszünk, de mégse keseredjünk el. Mivel nem tudtunk odamenni az Orvoshoz, elhatározta, hogy maga jön hozzánk. Jóllehet megvetette az ember, amikor egészséges volt, ő nem vetette meg az embert, amikor megsebesült. Nem hagyta abba, hogy újabb törvényeket adjon a gyöngének, aki nem tartotta meg az első törvényeket, hogy ne legyen gyönge. Mintha ezt mondta volna: „Bizonyára tapasztalat alapján rájöttél, hogy az igazságot mondtam, amikor így szóltam: ne érintsd! Gyógyulj meg végre, és álljon helyre életed, amit elvesztettél! Íme, hordozom gyengeséged. Idd ki hát a keserű poharat! Mert te magad tetted azokat az én édes törvényeimet olyan fáradságossá, amiket megkaptál akkor, amikor egészséges voltál. Azokat megvetetted, és kezdődött nyomorúságod. Nem nyerhetsz gyógyulást, csak ha kiiszod a keserű poharat, a kísértések poharát, amiben ez az élet bővelkedik, a nyomorúság, az aggodalom és a szenvedés poharát. Igyál hát!" Ezt mondja: „Igyál, hogy élj!" A beteg ember csak ezt válaszolhatja: „Nem tehetem, nem tudom elviselni, nem tudom kiinni." Az orvos, annak ellenére, hogy kicsoda, iszik belőle először, hogy a beteg ember ne tétovázzék meginni. Mi keserűség van ebben a pohárban, amit Ő nem ivott ki? Ha az a gőg, először ő találkozott vele, amikor elűzte a démonokat. „Ördög van benne, és a Belzebub által űzi ki az ördögöket." Hogy megvigasztalja a beteget, ezt mondta: „Ha őket a Belzebub háza urának nevezik, mennyi inkább nevezik annak az ő házanépét?" Ha a fájdalom ez a keserű pohár, őt megkötözték, megkorbácsolták és keresztre feszítették. Ha a halál ez a keserű pohár, ő is meghalt. Ha a gyengeségében az ember megdermed bármilyen különös haláltól, egyik sem volt félelmetesebb, mint a kereszthalál. Nem hiába mondta az apostol, amikor leírta engedelmességét: „Engedelmes volt halálig, mégpedig a keresztfának haláláig."

VIII.

Mivel azonban eltervezte, hogy megtiszteli hűségeseit a világ végén, először megtisztelte a keresztet ebben a világban. Ilymódon a benne hívő földi fejedelmek megtiltották, hogy bármelyik bűnöző keresztfára kerüljön. Azt a keresztet, amit a zsidó végrehajtók nagy csúfsággal készítettek az Úrnak, még a királyok, az ő szolgái is ebben az időben nagy bizalommal hordoznak homlokukon. Csak a halál gyalázatos természete nem annyira nyilvánvaló, amit Urunk vállalt, hogy átmegy rajta értünk. Ő az apostol szerint átokká lett értünk. Amikor a kereszten függött, a zsidók vakságukban csúfolták őt, pedig bizonyára lejöhetett volna a keresztről. Ha nem akarta volna, nem került volna a keresztre, de nagyobb csoda volt feltámadni a sírból, mint lejönni a keresztről. Urunk vállalva ezeket az isteni és emberi szenvedéseket, oktat minket az ő testi csodáival és testi türelmével, hogy higgyünk és meggyógyuljunk a láthatatlanok meglátására, amik fölismerésére nem képes a testi szem. Ezzel a szándékkal gyógyította meg azoknak az embereknek a vakságát, akikről éppen most olvastunk az evangéliumból. Figyeljük meg, hogy milyen tanítást ad ezzel a gyógyítással annak az embernek, aki belülről beteg!

IX.

Vizsgáljuk meg a körülményeket és kérdéseket! Az a két vak, aki az útfélen ült, felkiáltott, amint az Úr arra haladt, hogy irgalmazzon nekik. Fékezte azonban őket az a tömeg, ami az Úrral együtt volt. Ne feltételezzük, hogy ez a körülmény nem hordoz titokzatos jelentést! Ők azonban legyőzték a tömeget, amely visszatartotta őket, kiáltásuk nagy sürgetésével, hogy hangjuk elérje az Úr fülét, mintha már nem érezte volna meg gondolataikat is. Akkor aztán a két vak ember felkiáltott, hogy meghallja őket az Úr, és nem tudta őket visszatartani a tömeg. Az Úr „arra haladt el", és felkiáltottak. Az Úr „megállt", és meggyógyította őket. „Jézus megállt, megszólította őket, és ezt kérdezte: Mit akartok, mit tegyek veletek? Ők így feleltek: Azt, Uram, hogy megnyíljék a szemünk." Az Úr a hitük szerint cselekedett: meggyógyította szemüket. Ha most már megértettük beteg, süket, halott bensőnkkel a beteget, süketet és halottat, figyeljük meg ezen a helyen a vakot is. A szív szeme zárt. Jézus elhalad mellettünk, hogy felkiáltsunk. Mit jelent az, hogy Jézus „arra megy"? Jézus cselekedete csak egy ideig tart. Mi az, hogy Jézus arra megy? Jézus olyat tesz, ami elmúlik. Figyeld meg és lásd meg, hogy milyen sok minden elmúlt már. Szűz Máriától született; vajon mindig megszületik? Mint csecsemő anyatejjel táplálkozott; vajon mindig anyatejjel él? Végigfutott az élet egymást követő szakaszain, amíg teljes felnőtté vált; vajon mindig növekszik testileg? A gyermekkor követte a csecsemőkort, az ifjúkor a gyermekkort, a teljes férfikor a fiatalkort számos egymás utáni lépésben. Még az általa véghezvitt csodák is elmúltak. Róluk olvasunk, és elhisszük megtörténésüket. Mert ezeket a csodákat azért írták le, hogy olvashassuk, de elmúltak már akkor, amikor megtörténtek. Egy szóval, ne maradjunk sokáig ezeknél, mert keresztre került. Vajon mindig a kereszten függ? Eltemették, feltámadt ismét, fölment a mennybe, többé nem hal meg, a halálnak nincs többé hatalma rajta. Az ő istensége örökre megmarad, igen, testének halhatatlansága sohasem múlik el. De mindazok, amiket cselekedett az időben, elmúltak. Megírattak, hogy olvassuk, és prédikáljuk, hogy higgyék. Mindezekben Jézus elhalad.

X.

Ki az a két útszéli vak, akikhez odament Jézus, hogy meggyógyítsa őket? Mutassuk be ezt a két személyt a Szentírásban! Meg van írva az evangéliumban: „Más juhaim is vannak nékem, de nem ebből az akolból. Őket is elő kell hoznom, hogy legyen egy akol és egy pásztor." Ki ez a két ember? Az egyik a zsidó nép, és a másik a pogányság. Ő mondta: „Nem küldettem, csak Izráel házának elveszett juhaihoz." Kiknek mondta ezt? A tanítványoknak, amikor az a kánaáni asszony, aki magát kutyának tekintette, fölkiáltott, hogy hadd legyen méltóvá arra, hogy a gazda asztaláról lehullt morzsákat fölszedje. Mivel méltóvá lett erre, Jézus két emberhez jött, a zsidóhoz, akiről ezt mondta: „Nem küldettem, csak Izráel házának elveszett juhaihoz", és a pogányok népéhez, akik előképe ez a bemutatott asszony volt. Őt először elutasította, amikor így szólt: „Nem helyes, hogy a gyermekek kenyerét a kutyáknak adjuk. De az asszony ezt mondta: „Igaz, Uram, de a kutyák is esznek azokból a morzsákból, amelyek uruk asztaláról lehullanak." Erre így válaszolt: „Ó, asszony, nagy a te hited, legyen a te hited szerint!" Ezek közül való volt az a százados, akiről az Úr ugyanezt mondta: „Bizony, mondom néktek, Izráelben sem találtam ilyen nagy hitet." Mert ezt mondta: „Nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj, csak szólj egy szót, és meggyógyul az én szolgám." Akkor tehát az Úr már a szenvedés és megdicsőülés előtt bemutatta ezt a két népet, akikhez jött az Atya ígéretei miatt, és akikhez jött irgalmában. Nem vetette el őket, hogy beteljesedjék, amit Isten Ábrahámnak ígért: „A te magodban áldatnak meg a föld nemzetségei."

XI.

Figyeljetek, drága szeretteim! Az Úr elhaladt, és a vakok kiáltottak. Mi ez az elhaladás? Ahogy már mondtuk, ő olyanokat cselekedett, amik elmúltak. Most ezekre az elmúlt tettekre épül a hitünk. Mert hiszünk Isten Fiában, nemcsak abban, hogy ő Isten igéje, ami által minden teremtetett, mert ha ő mindig Isten formájában maradt volna, mint aki Istennel egyenlő, és nem üresítette volna meg magát, hogy szolgai formát vegyen föl, a két vak nem is vette volna észre őt, hogy hozzá kiálthasson. De amikor múló tetteket vitt véghez, vagyis amikor megalázta magát, engedelmeskedve a halálig, mégpedig a kereszthalálig, a két vak ember felkiáltott: „Könyörülj rajtunk!" Éppen azért, mert ő Dávid Ura és Teremtője, azt is akarta, hogy Dávid Fia legyen, ténykedjék az időben, és elmúló tetteket vigyen véghez.

XII.

Mi az, testvéreim, hogy valaki Krisztushoz kiált, ha a tetteivel nem válaszol Krisztus irgalmára? Ezt azért mondom, testvéreim, nehogy hangosan kiáltsunk a szavunkkal, és az életünk néma maradjon. Kiáltunk-e Krisztushoz, hogy belső vakságunkat megszüntesse, amint elhalad, vagyis hogy közölje velünk azokat az ideiglenes sákramentumokat, amelyek által elfogadhatjuk az örökkévaló kincseket? Ki kiált Krisztushoz? Aki megveti a világot, az kiált Krisztushoz. Aki megveti a világi kívánságokat, az kiált Krisztushoz. Aki azt mondja, de nemcsak a nyelvével, hanem az életével, hogy nekem a világ keresztre feszíttetett, és én is a világnak, az kiált Krisztushoz. Aki szór és ad a szegényeknek, hogy igazsága örökké megmaradjon, az kiált Krisztushoz. Hallja meg, aki nem süket a hangra, hogy adja el, amije van, a szegényeknek, és szerezzen magának olyan erszényeket, amelyek nem avulnak el és olyan kincseket a mennyben, amelyek nem vesznek el. Aki csak hallja a hangot, hallja, amint Krisztus végighalad, és kiáltson válaszul vakságában, vagyis tegye meg ezeket! Legyen hangja a cselekedeteiben! Kezdje megvetni a világot, és ossza szét javait a szegényeknek! Ne kívánja azt, amiket mások szeretnek; ne vegye föl a sértéseket és ne keressen bosszúállást! Tartsa oda arcát az ütlegelőnek! Imádkozzék ellenségeiért! Ha elveszi tőle valaki a javait, ne kérje azokat vissza ismét! Ha elvett valamit valakitől, négyszeresen adja vissza!

XIII.

Amikor ezeket kezdi cselekedni, minden rokona, barátja összeütközik vele. Akik szeretik a világot, szembeszállnak vele. Milyen őrültség ez! Te is szélsőséges vagy! Micsoda? Vajon mások nem keresztyének? Ez ostobaság, ez őrültség. Más ehhez hasonlókat kiált a tömeg, hogy megakadályozza a vakokat a kiáltásban. A tömeg dorgálta őket, amint kiáltottak, de nem múlták fölül kiáltásaikat. Aki meg akar gyógyulni, értse meg, hogy mit kell tennie. Jézus ma is tovahalad. Akik az útszélen vannak, kiáltsanak! Ők vallják Istent az ajkukkal, de szívük távol van tőle. Ezek az útszélen állnak, akiknek, bár vakok szívükben, Jézus adta az ő törvényeit. Amikor az Úr Jézus által cselekedett és időhöz kötött csodákat számba vesszük, Jézus mindig úgy jelenik meg, mint aki tovahalad. A világ végéig lesznek szükségben levő vakok az útfélen. Ezért kell hogy akik az útfélen ülnek, kiáltsanak. A tömeg, amely az Úrral volt, elnyomta azok kiáltását, akik gyógyulást kerestek. Testvérem, látod-e, hogy mit értek ezen? Nem tudom, miként beszéljek, de még kevésbé tudom, hogy miként hallgassak. Ezért beszélek nagyon is világosan. Félek Jézus tovahaladásától és Jézus megállásától, ezért nem maradhatok néma. A gonosz és ismeretlen keresztyének akadályozzák a jó keresztyéneket, akik igazán őszinték, és akarják Isten parancsolatait cselekedni, amelyek meg vannak írva az evangéliumban. Ez a tömeg, amelyik az Úrral van, akadályozza azokat, akik kiáltanak, akadályozza azokat, akik jót cselekednek, hogy kitartásuk alapján se gyógyuljanak meg. De csak kiáltsanak és ne hagyják abba! Ne engedjék, hogy félrevezesse őket a tömeg hangulata! Ne színleljék, hogy keresztyének, akik maguk gonosz életet élnek és irigykednek mások jó cselekedeteire! Ne mondják: „Éljünk úgy, ahogy olyan sokan élnek." Miért nem úgy, ahogy az evangélium rendeli? Miért akarsz a tömeg kifogásai szerint élni, amik akadályozzák őket, és nem az Úr lépései szerint, aki éppen elhalad? Csúfolják, akadályozzák és visszahívják őket. De kiálts tovább, amíg el nem éri kiáltásod Jézus fülét! Mert akik kitartanak annak cselekvésében, amiben Krisztus örvendezett, és nem tekintenek az őket akadályozó tömegre, sem nem gondolnak arra, hogy ők Krisztus követőinek tűnnek, és keresztyéneknek hívják őket, hanem akik szeretik a világosságot, azok helyre akarják állítani őket inkább, mintsem hogy félnének az őket akadályozók kiabálásától. Ők semmiképpen nem szakadnak el Jézustól, és Jézus megáll, hogy meggyógyítsa őket.

XIV.

Miként gyógyul meg a látásunk? Ha hittel kitartunk, amint Krisztus végighalad ebben az ideiglenes világban, hogy megismerjük őt, amint megáll változhatatlan örökkévalóságában. Akkor gyógyul meg a szemünk, amikor Krisztus isteni ismeretét megnyerjük. Szeretettel fogjuk fel azt! Ezáltal érjük el azt a nagy misztériumot, amiről beszélek. Mindezek, amiket az Úr Jézus Krisztus cselekedett az időben, hitet formálnak bennünk. Hiszünk Isten Fiában, nemcsak az Igében, ami által minden teremtetett, hanem abban az Igében, aki „testté lett és köztünk lakozott", aki szűz Máriától született, és mindabban, amit a hit magában foglal, és ami bemutatkozik előttünk, amint Krisztus elhalad. A vakok hallva lépéseinek zaját, amint elmegy mellettük, ténylegesen felkiáltanak, életükkel erősítve hitük megvallását. De hogy meggyógyuljanak a kiáltó vakok, Jézus megáll. Pál is látta Jézust, és most megáll, ezt mondva: „Jóllehet ismertük Krisztust test szerint, de mostantól fogva nem így ismerjük őt." Ő látta Krisztus istenségét, amennyire látható ebben az életben. Krisztusban van istenség és emberség. Az istenség megáll, az emberség tovahalad. Mit jelent az, hogy az „istenség megáll"? Az nem változik, nem rendül meg, nem távozik el. Ő nem úgy jött hozzánk, hogy eltávozzék az Atyához, és nem úgy ment föl a mennybe, hogy megváltoztassa helyét. Amikor testet öltött magára, megváltoztatta a helyét, de Isten öltött testet. Engedjük, hogy megérintsen minket Krisztus, amint megáll, és ezáltal gyógyuljon meg a szemünk! Kiknek a szeme? Azoké, akik felkiáltanak, amint elhalad, vagyis akik jót cselekszenek e hit által, ami megjelent az időben, hogy oktasson minket csecsemőkorunkban.

XV.

Milyen drágább kincsünk lehetne annál, mint hogy meggyógyuljon a látásunk? Örvendeznek azok, akik látják a teremtett világosságot, amely a mennyből ragyog alá, vagy még annak is, amit a lámpától kapnak. Milyen nyomorultaknak tűnnek azok, akik nem láthatják ezt a világosságot? De mi másért beszélnék és szólnék mindezekről, mintsem hogy buzdítsam mindazokat, akik felkiáltanak, amikor Jézus elhalad. Feltartom ezt a világosságot, amit talán nem úgy tekintetek, mint a szeretet tárgyát előttetek, szent testvéreim. Higgyetek, még ha nem is láttok, és kiáltsatok, hogy láthassatok! Milyen nagy is azok boldogtalansága, akik nem látják ezt a testi világosságot? Vajon valaki hirtelen vakul meg? „Isten haragszik rá, valami gonosz tettet vitt véghez." Ezt mondta Tóbiás felesége a férjének. A férfi felkiáltott a gyerek miatt, nehogy lopásból származzék valami, mert nem szereti hallani semmi lopott tárgynak a zaját a házában, és az asszony megdorgálta férjét, és amikor a férje ezt mondta: „Add vissza, ha lopták!", dorgálóan válaszolt: „Hol vannak igazságos cselekedeteid?" Milyen nagy a vaksága az asszonynak, akik megtartja a lopott tárgyat, és milyen világosan látott a férfi, aki megparancsolta, hogy a lopott tárgyat adják vissza. Az asszony külsőleg örült a nap fényének, a férfi belsőleg örült az igazság világosságának. Melyikük volt igazán világosságban?

XVI.

E világosság szeretetére buzdítalak titeket, szeretteim! Kiáltsatok tetteitekkel, amikor az Úr elhalad! Hadd hangozzék a hit hangja, hogy Jézus megálljon, vagyis a változhatatlan, állandó isteni bölcsesség, Isten igéjének a fensége, amely által minden teremtetett, megnyissa szemeteket! Ugyanaz a Tóbiás, aki tanácsot adott fiának, oktatta őt arra is, hogy kiáltson, vagyis oktatta őt a jó cselekedetekre. Megmondta neki, hogy adjon a szegényeknek, megparancsolta, hogy alamizsnát osszon a szükségben levőknek. Tanította őt ezzel a mondással: „Fiam, az alamizsna nem tűri a sötétséget." A vak adott tanácsot a világosság megnyeréséről. Ezt mondta: „Az alamizsna nem tűri a sötétséget." Ha fia meglepetésében ezt válaszolta volna: „Akkor apám, vajon nem adtál alamizsnát, amikor nekem vakságomban szóltál? Te nem vagy a sötétségben, és mégis ezt mondod: Az alamizsna nem tűri a sötétséget." De nem így volt. Ő tudta jól, hogy mi a világosság, amivel kapcsolatban oktatta fiát, jól tudva, mit látott a benső emberben. A fiú apja felé nyújtotta kezét, aki segített neki, hogy a mennyben lakozzék.

XVII.

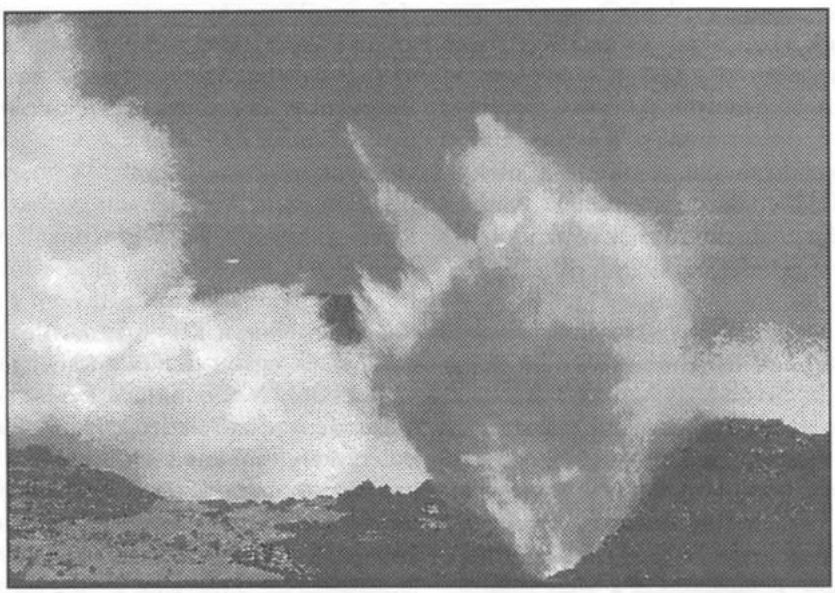
Röviden hadd fejezzem be, testvéreim, ezt a prédikációt azzal, ami nagyon közelről érint engem, és sok fájdalmat okoz. Látom, hogy a tömeg dorgálja a vakot, amint felkiált. De ne rettentse vissza a tömeg azt, aki meg akar gyógyulni! Sok névleges keresztyén van, akik cselekedeteikben istentelenek. Ezek ne rettentsenek el téged a jó cselekedetektől! Kiálts a tömegben, amely akadályoz, visszatart és támad téged! Ők gonoszságban élnek, mert nemcsak szavaikkal, hanem gonosz tetteikkel is ártanak a keresztyéneknek, hogy elnyomják a jót. A jó keresztyén nem akar a nyilvánosság előtt szerepelni. Éppen abban, hogy megfékezi kívánságát, nem megy a szemfényvesztők közé, hanem Krisztus után kiált, hogy meggyógyuljon. Mások együtt futnak a tömeggel, de talán pogányok vagy zsidók? Valóban, ha a keresztyének nem mennének a szemfényvesztők közé, akkor olyan kevesen lennének ott, hogy eltűnnének szégyenletükben. A keresztyének azonban futnak oda, csak a saját kárhoztatásukra hordozva a szent nevet. Kiálts a távolmaradásoddal, szívedben elnyomva a világi kívánságokat! Tarts ki erősen és kiálts lankadatlanul, amíg eljut a Megváltó füléhez, hogy Jézus megálljon és meggyógyítson! Kiálts a tömegben, ne keseredj el, hogy elérd Krisztus fülét! Mert a vakok az evangéliumokban nem ott kiáltottak fel, ahol nem volt tömeg, hogy meghallja őket az Úr abban az irányban, ahol nem állt fenn az a veszély, hogy az emberek akadályozzák őket. A tömegben kiáltottak fel, és az Úr mégis meghallgatta őket. Ugyanúgy cselekedj még a bűnösök, érzéki emberek között is, a világ hiúságát kedvelők között is, kiálts az Úrhoz, hogy az Úr meggyógyítson! Ne menj máshova kiáltani az Úrhoz, ne menj az eretnekeknek, hogy köztük kiálts az Úrhoz! Figyeld meg, testvérem, hogy abban a tömegben, ami akadályozta őket a kiáltásban, az Úr még az ott kiáltókat is meggyógyította!

BIBLIATANULMÁNY

James D. G. Dunn – University of Durham UK

A zsidók belső hitvitájának visszhangja Pál apostol Galatákhoz írt levelében

Gondolom nem szükséges senkit emlékeztetnem arra, hogy a Galatákhoz írt levél a Biblia legpolemikusabb dokumentuma. A szabályos leveleknél alkalmazott hálaadás helyett a bevezetőben ott van a heves felindulás és az egyházi átok (1:6„9). A formaságokat betartva négy alkalommal utal a jeruzsálemi keresztyén vezetőkre οἱ δοκοῦντες (2:2, 6, 9), amit azután szinte egy vállrándítással elintéz és azt mondja: *„hogy a múltban mik voltak, az nekem nem számít"*. A Jeruzsálemben kialakult ellenállást egy sor leleplező megjegyzéssel írja le – *„hamis atyafiak, akik alattomban belopakodtak, hogy kikémleljék a mi szabadságunkat"* (2:4). Jeruzsálemet magát Hágárhoz hasonlítja, amit azonosít a szolgasággal, és ezt szembeállítja Sára magatartásával a 4:21–27-ben, ezzel biztatva a Galáciabelieket arra, hogy vessék ki maguk közül a hamis missziómunkásokat, ahogyan Sára is bátorította Ábrahámot, hogy űzze el Hágárt és Izmáelt, valamint zárja ki őket az örökségből (4:30). Az éles vita szembeállítja Jézust és a körülmetélkedést, a kegyelmet és a törvényt, mint olyan tételt, amely kölcsönösen kizárja egymást (5:2–5), aztán elérkezik ahhoz a ponthoz, hogy szexuális humorral átkot mond (5:12). Még az utóiratban sem képes megtürtőztetni magát Pál, hogy ne nyilatkozzon megvetőleg ellenfeleiről, és ne vonja kétségbe tisztességüket (6:12–13).

Az ilyen nyelvezet és taktika világszerte tipikus jellemzője volt a hitvitáknak. Legalább is ami a lelkületet és hangsúlyt illeti, nem lehet azt mondani, hogy ez zsidó vagy keresztyén[1]. Ugyanakkor olyan elemek találhatók benne, amelyek a zsidók belső hitvitájának visszhangját tükrözik, és ez az, amire ebben az írásban összpontosítani szeretnék. *Peter von der Osten-Sacken* már előbb megjegyezte a párhuzamot az 1:6–7 és CD 1:14–17 között, mintegy heves hitvitát a „közösség árulói" és a „gúnyolódók" között[2]. De vannak, akik ennél tovább menve még többre hívják fel a figyelmet. Most azonban elegendő, ha a leginkább figyelemre méltó fejezetre utalunk, és még két másikat megemlítünk.

I. Galata 2:11–17
Célzás a zsidó-belső hitvitára

A pártok közötti hitvita jellege már a kezdetben világosan kitűnik. Kimondani azt, hogy Kéfást *„szemtől szembe kárhoztattam"* (2:11) azt jelenti, hogy Pál szemszögéből nézve elítélendő volt ez a magatartás; tipikusan jellemző a vitázókra, hogy megkísérlik a közönséget ráhangolni saját előítéletükre, és meggyőzni őket arról, hogy az általuk képviselt szempont egyetemes érvényű. Csakhogy ebből hamarosan kiderül, hogy ez kifejezetten zsidó jellemvonás.

a) Kéfás *„elkülönítette magát"*. Már itt vajon nem annak a gúnynévnek a visszhangját találjuk, amellyel az akkori idők egyik fő „szektáját" illették a judaizmuson belüli kortársak, akiket közönségesen „farizeusoknak = elkülönülteknek" neveztek?[3] A farizeusokat és esszéneusokat zsidó körökben úgy ismerték, mint akik másoktól elkülönítették magukat pontosan az asztalközösség miatt tisztasági okokból – még azoktól is, akik Tóra szerint kétséget kizáróan hithű zsidók voltak, de az esszeneusok és farizeusok nem tekintették őket tisztáknak[4]. Kéfás a második templom judaistáihoz hasonlóan az asztalközösséget úgy kezelte, mint a szövetséghez való hűséget, amibe következésképpen a pogányok nem fértek bele (vagy inkább a pogányok társasága miatt ő megbukott ezen a próbatételen), és ezért vonult vissza, nem vállalva velük a közösséget. Egy ilyen szóváltásban, amelynek tárgya az asztalközösség, nem nehéz kihallani a zsidó visszhangot. Még közmondást is csinálhatunk belőle: „Kéfás megjátszotta a farizeust".

b) 2:12: *„Mivel félt a körülmetélkedésből valóktól"*. Itt az igealak részben kényszerítő erejű a hitvitában; még ha Péter valóban érdekelt volt személyes biztonságában, indítékának félelemre való redukálása okot adott a vitára, mert ezzel lealacsonyította tettét, ami így lett megörökítve. Ebben az esetben mégis figyelemre méltóbb az a megjegyzés, hogy *„félt"*, mint az, hogy „a körülmetélkedőktől". Azért figyelemreméltóbb, mert Pál ezt leírásában úgy összegzi, hogy ez a cselekedet a „körülmetélés" eredménye,

arra utal. Más helyen Pál a zsidókra utalva általános értelemben használja a „körülmetéltek" kifejezést, szemben az átlag emberekkel, akiket egyszerűen „körülmetéletlenek"-nek nevez (2:7–8; ugyanígy Róma· 2:25–27, 3:30, 4:9–12-ben). Ez a jellemzés tisztán arra az azonosságra céloz, amire a körülmetélés ténye és cselekedete irányul – ebből adódhat a fogalomzavar, nem a körülmetéltek, hanem a „körülmetélés" szolgáltatja az alapot, és eszerint rendeződik el az elv. Ugyanígy tisztán mutatja a zsidó szempontot; mely szerint a „körülmetéletlen" aligha pogányok által kitalált meghatározás. Ebben az esetben pl. egyik zsidó a másikra utal ezzel, és arra kell következtetnünk, hogy Pálhoz és Péterhez hasonlóan más zsidók is alkalmazták ezt a kifejezést, amikor választóvonalat akartak húzni zsidók és pogányok között. Úgy is mondhatnánk, hogy volt egy párt a judaizmuson belül, akik a hangsúlyt olyannyira a körülmetélkedésre helyezték, hogy ezáltal úgy különböztették meg őket a többi zsidóktól, hogy ők a „körülmetélkedők".

c) 2:13: *„Megjátszották a képmutatót".* Görögben ez az ige egyszerűen azt jelenti: „szerepet játszik". De a zsidó szóhasználatban negatív értelmet kapott – „utánoz, megcsal" (mint pl. Sir 32:15, 33:2, Zsolt 4:20–22). Sajátos példát találunk erre vonatkozóan Eleázár emlékezéseiben a Makkabeus mártírról, aki nem volt hajlandó megjátszani, hogy disznóhúst eszik, vagy olyan ételt, amit bálványnak áldoztak pusztán azért, hogy megmeneküljön a kivégzéstől (2Makk 6:21, 24, 4Makk 6, 15–17)[5]. Ha Pál csakúgy félvállról, Jakab csoportján átnézve szólította meg Pétert, meglehet az volt a célja, hogy felébressze benne ezt a klasszikus példát, mit jelent a szövetséghez való hűség. Péter és a többi zsidóból lett keresztyén illett volna, hogy rendelkezzen ilyen erős jellemmel, mint Eleázár (hogy ellene álljon a kísértésnek és ne gyalázza meg az evangélium igazságát). Joggal várnánk el, hogy a Makkabeus mártír példáját, amit akkortájban az emberek sokat emlegettek, inkább Jakab emberei hozták volna fel Pál helyett, de legalább látjuk, hogy Pál megpróbálja ebben a pártoskodó vitában alkalmazni ezt a 200 évvel előbbi eseményt, ami a Makkabeus-féle lázadás idején történt, és amit rendszeresen emlegettek, mint a Makkabeus mártírok példáját.

d) 2:13: *„...az ő képmutatásuk".* A vád természetesen újból a hitvita; hitvitában az ellentét eredetét könnyen képmutatásnak állíthatják azok, akik a dolgot másként, vagy felfokozottabban látják. A helyzetet jobban kiemelve *U. Wilckens* megjegyzi, hogy ὑπόχρισις a diaszpórában (szétszórtságban) a Judaizmus ennek héber megfelelőjét חָנֵף használta azzal a megjelöléssel, hogy „ez az a gonoszság, ami elidegenít Istentől"[6]. Az összefüggésben adva van itt is a keserű vádaskodás, a túlfűtöttség jelen volt Pálban is csakúgy, mint a vele vitázó zsidókban.

e) 2:14: *„Ők nem az igazságnak megfelelő egyenes úton jártak".* Ez az ige ὀρθοποδεῖν (egyszer előforduló nyelvtani eset ebben az igeszakaszban, de az elképzelés világos és nehéz lenne félreérteni. Sokkal figyelemre méltóbb itt az a tény, hogy „járni" képesbeszéd = „irányítani magát" tipikusan zsidó kifejezés הָלַךְ és idegen a görög gondolkozásmódtól. Mi több, a jellegzetes zsidó szóhasználatban ez valami dicséretes kifejezés volt, „törvény szerint, szabályszerűen, rendeltetésnek megfelelően járni Isten útján" (innen ered a halakah)[7].

Nem kétséges, hogy Pál az evangélium igazsága szerint való járásmódról beszél. Bizonyára ebben a hitvitában arra utal, hogy „az evangélium igazsága" más irányú magatartásról gondoskodik; de a hatás kedvéért a vitában a *halakic* kifejezést alkalmazza.

f) 2:14: *„hogyan kényszerítheted a pogányokat judaizmusra?"* „Zsidóvá lenni" eléggé ismert kifejezés volt, azt jelentette: „úgy élni, mint a zsidók", „elfogadni egy megkülönböztetett zsidó életformát" – a pogányokra vonatkoztatva fel kellett venni a zsidó szokásokat, mint pl. a szombat megtartása[8]. A hitvitában hangsúlyt kap a „kényszeríteni" ige. Abban az időben a zsidók nem voltak érdekeltek az evangélizálásban, noha nyitottak voltak és készek arra, hogy befogadják az istenfélő pogányokat és prozelitákat.[9] A kényszerítés eleme azért került be, mert voltak olyan pogányok, akik igényelték, vagy akik részére megkövetelték, hogy a zsidó nemzedékkel együtt ugyanazokban a kiváltságokban részesüljenek, amik eddig csak a zsidókat illették meg (a galatákkal folytatott vitából kiindulva látszik, hogy ők is egyenes ágon akartak Ábrahám örökösei lenni). Azért, hogy megvédjék ezeket a jellegzetes kiváltságokat, nyilvánvalóan szükségesnek látszott bebizonyítani, hogy egy ilyen igény megköveteli a teljes átváltozást és alkalmazkodást a hagyományokhoz, ahogy ezt a szövetség emberei teszik.[10] Ezt Pál úgy fogalmazta meg, mint kényszerítést. Kétségtelen, hogy a már korábban a 2:4-ben említett megfogalmazás visszhangja ez, és arra utal, hogy Péter volt a kényszerítő, aki ugyanazt a módszert alkalmazta, mint a „hamis atyafiak", akiknek pedig előzőleg Péter maga is ellenállt Jeruzsálemben.

Persze ezek a legjobb esetben is csak találgatások. Önmagukban még nem szolgáltatnak elegendő bizonyítékot arra, hogy Pál a jellegzetesen zsidó belső hitvita módszereit alkalmazta és visszhangozta. Azonban vannak ennél nyilvánvalóbb és jelentős dolgok is, és ha azokat ezzel egybevetjük, akkor ez az álláspontunkat megerősíti.

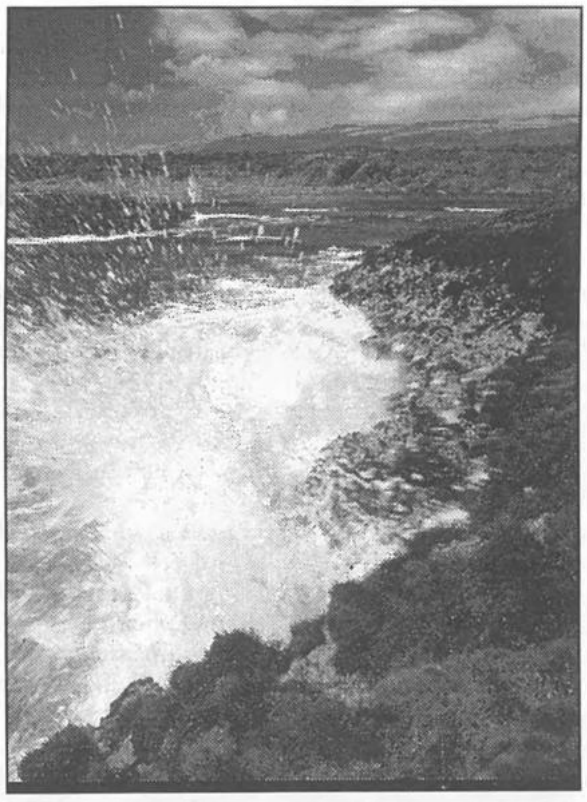
A zsidók belső hitvitájának visszhangja

a) A legvilágosabb utalás erre vonatkozóan a 2:15-ben ahol ez áll: *„pogány bűnösök".* Ez a szó, hogy „bűnösök" természetesen nagyon jellemző a zsidó szóhasználatra; [v;r; = „az, aki vétkes a bűnben, aki gonosz".[11] Amint arról rendszeresen szó van a Zsoltárokban (Pl. 50:16–20, 109:2–7, 119:53, 155), ahol azokat jelöli így, akik figyelmen kívül hagyják a törvényt s magatartásuk éppen ezáltal kárhoztatható. Ezért használhatták úgy, mint itt is többékevésbé szinonim szóként „pogány" (Zsolt 9:17, Tóbiás 13:6, Jub 33:23, Zsolt 2:1–2, Mt 5:47, Lk 6:33).[12] A pogányok meghatározás szerint „törvény-nélküli", törvényen kívüliek voltak, következésképp magatartásukkal elkerülhetetlenül törvényszegők (bűnösök) voltak.

Azonban látnunk kell, hogy ezt az epitáfiumot (formulát, frázist) a zsidók gyakran használták belső hitvitáikban, és ez láthatóan átszőtte a második templom judaizmusának utolsó két századát, legalább is a forrásmunkák szerint, amik abból a korból rendelkezésünkre állnak. Különösen egy párt igényelte magának ezt a jelzőt: „igazak", míg másokat „bűnösök"-nek bélyegzett (pl. Makk 1:34, 2:44, 48, 1Énók 5:4–7, 82:4–5, 1QH 2:8–12, 1Qp Hab 5:4–8, Zsolt 4:8, 13:6–12). Világos, hogy itt hitvitában használták. Mert míg a „bűnöst" törvényszegőnek és törvénytelennek bélyegezték, ez a törvényszegés és törvénytelenség inkább azokra vonatkozott, akik másokat így szemléltek. Ezt akkor látjuk tisztán, ha felidézzük, hogy az ilyen kritikáknak a célpontja az említett helyeken magában foglalja mind a szadduceusok, mind a farizeusok pártjának közös álláspontját.[13] Más szóval az adott tárgyban felekezeti (vagy párt) alapon tolmácsolták a törvényt, *halakic* hitvitában, és olyan felfokozott mértékben bírálták el az „igazak"

az ügyet, hogy ezzel ők döntötték el másokról, ki az elfogadható Isten előtt és ki nem.

Az egyik ilyen nagy ügy volt, amit úgy fogalmazhatunk meg, hogy az asztalközösség ügye – ami nem meglepő, mert számos kérdés merült fel ezzel kapcsolatban, hogy melyik étel tiszta és melyik tisztátalan, megehető-e a vér vagy az étel, amit bálványoknak áldoztak, és sok más tisztasági ügy került középpontba az asztalközösségnél. Elég, ha arra emlékezünk, milyen válságot idézett elő a Makkabeusoknál a szövetséghez való hűség próbájaként (1Makk 1:62–63), és mi volt a mérték, ami szerint a második templom korszakában a népi irodalom hősökké és hősnőkké nyilvánította azokat, akik visszautasították a „pogányoktól származó étel"-t (Dán 1:8–16, Tóbit 1:10–13, Jdt 10:5, 12:1–20, 12:1–20, Add Esth LXX 14:17, Jos Asen 7:1, 8:5). Nyilvánvaló, hogy ezt a nyelvtani kifejezést „igazak" azokra a zsidókra vonatkoztatta, akik megtartották a szabályokat, és a többi zsidót pedig, akik nem tartották be az előírásokat, hanem megbuktak az asztalközösség próbáján, „bűnösök"-nek bélyegezte. Maga Jézus is vitába keveredett ezen a területen, és éles kritikát kapott az „igazak" részéről. Megvádolták (a vád hangneme vagy a kritika ugyanaz), hogy „bűnösökkel együtt evett", és hogy a „bűnösök barátja" (amivel az asztalközösségre utaltak), ahogy az Mk 2:16, Mt 11:19 és Lk 7:34-ben találjuk, ahol azzal vádolják, hogy olyanokkal társalgott, akik törvényszegők. Érdemes újból megjegyezni, hogy a vádaskodás ténylegesen nem más, mint pártvita; a megvádoltak között nyilvánvalóan voltak olyanok is, akik saját szemükben teljes egészében megtartották a törvényt; de mert nem igazodtak a halakak-kritikához, az ételek törvény szerinti tisztaságához, ezért a „bűnösök" közé sorolták őket, ami nyilvánvalóan azt jelenti, hogy „gonosz". A célzás világos; Jézusnak az ilyen emberekkel való társalgása pontosan az a terület, mint a halakik értelmezése, (asztalközösség), vagyis beszennyezte magát – „bűnösökkel", mert közösséget vállalt velük, ami egyenlő azzal, hogy figyelmen kívül hagyta a legfontosabb szabályt, a halakik-ot.[14]

Elég ha egyszerűen felidézzük az ApCsel 10:11-et, és tisztán látjuk, milyen élesen volt jelen az asztalközösség kérdése Jeruzsálemben, a korai keresztyénség idején (ApCsel 10:14, 11:13). Feltehető, hogy bármilyen megegyezés jött létre Jeruzsálemben, amit a Gal 2:6–9-ben említ, nem tisztázta teljesen az asztalközösségre vonatkozó kérdéseket. Csak Antiochiában lett nyilvánvaló több Jeruzsálemből való konzervatív hívő előtt, hogy mi is történik – vagyis, hogy zsidó társaik elhúzódtak, valójában elkülönültek attól, aki még mindig Tóra központú volt, és azon a hagyományon épült, amely glóriát vont a mártírok vére köré, teljes kegyességgel példának tekintve Izráel történetének nagy mártírjait.

Ez tehát összefügg az Antiochiában történt eseménnyel[15] és teljes magyarázatot ad az előítéletes hangulatra, a keserű vádaskodásra és a durva kifakadásokra. Az ilyen nyelvezet – „pogány bűnösök" – jellemzők azokra a zsidókra, akik a törvényt tartották egyedüli mércének, s ezért úgy gondolták, hogy joggal nevezik a pogányokat „természetszerűleg" törvényen kívülinek, olyan „bűnösök"-nek, akik Isten meghatározása szerint nem elfogadhatók. Így nehezen képzelhető el, hogy Pál saját döntése alapján használt volna ilyen nyelvezetet a pogányokról, ismerve az előzőleg megalkotott véleményét a pogányokkal kapcsolatban. Azért szinte bizonyos, hogy csupán a hagyományos zsidó nyelvezetet visszhangozza. S ha figyelembe vesszük az említett esetet (az antiochiai incidenst), akkor ez azt jelenti, hogy azokét visszhangozza, akik a Jakab csoportjához tartoztak. Más szóval Pál valószínűleg ironikusan visszhangozza ezt a vádat Péterrel és az antiochiai zsidókkal szemben: *„Hogyan tehetsz ilyet Péter, egy született igazhitű zsidó, hogy pogány bűnösökkel együtt eszel?"*

Figyelemre méltó most is az a tény, hogy akárcsak az Úr Jézus esetében, itt is zsidók vádaskodtak zsidó társaik ellen. Noha ez a beszéd nem zsidók között folyt, hogy a pogányokkal való közösség gyakorlatában mi a megengedett és mi nem, ezért ez az ügy valójában a zsidó pártok belső hitvitája volt. Az itt felvetett kérdés és beszédstílus hasonlít ahhoz a nyelvezethez, amit a polémiában használtak, mint pl. 1Makkabeus és Salamon zsoltáraiban, ahol a „bűnös" alkalmazható mind a pogány, mind pedig az olyan zsidóra, akit úgy tekintettek, mint hitehagyót, noha csak egy másik zsidó párthoz tartozott. Az antiochiai vita egy ilyen zsidó belső polemikus jelleget hordozott magában, annál is inkább, mert ez további példa arra a korszakra, amelyiket az e fajta zsidó belső hitvita jellemez.

Végül észre kell vennünk a hasonlóságból, hogy valószínű ugyanazt a beszédstílust visszhangozza, amit Jakab csoportja a 2:17-ben: *„Ha Krisztusban keressük a megigazulást, akkor úgy találjuk, hogy mi is bűnösök vagyunk..."* Nyilvánvalóan Jakab pártja ragaszkodott ahhoz, hogy Antiochiában a pogányokat még mindig a „bűnösök" kategóriájába sorolják s ez maga után vonta a zsidók pártja által képviselt elvet, mely szerint azok a zsidók, akik társulnak az ilyen „bűnösök"-kel és így a Tórához nem méltó módon viselkednek, az „igaz" zsidók szemében egyenlőek a „bűnösökkel".[16]

Pál rámutat, hogy ez esetben Krisztust is, aki elfogadta a benne hívő pogányokat, úgy értelmeznék a leírásban, mint a „bűn szolgáját"![17] Ez képtelenség!

Röviden összefoglalva a 2:15 és 17-ben alkalmazott páli kifejezést, hogy „bűnösök", úgy magyarázhatjuk meg legjobban, hogy ez annak a beszédstílusnak a visszhangja, amit Jakab csoportja használt, mikor Pétert eredményesen rávette, hogy vonuljon vissza és különüljön el az

Antióchiában élő, pogányból lett keresztyének asztalközösségétől. Ugyanolyan fordulatokat használ, mint ami a zsidó pártok belső hitvitáját jellemezte abban az időben.

b) 2:16. A második nagyon világos visszhangja a zsidó pártok belső hitvitájának az itt található kifejezés: *„a törvény cselekedete"*. Nem szükséges részletezni, hogy a hagyományos keresztyén kommentátorok ezt úgy értelmezik, mint az emberi erőlködés és eredmény jellemzését.[18] Erre már előzőleg is rámutattam remélhetőleg kielégítően, hogy ez a Pál által használt frázis inkább az engedelmes cselekedetre utal, amit a törvény minden hithű zsidótól megkövetel, akikkel Isten szövetséget kötött a Sínainál – ami értelemszerűen gyakorlatilag minden zsidó számára kötelező volt, és amit *E. P. Sanders* találóan úgy fogalmazott meg, hogy „névleges szövetség".[19]

A közvetlen összefüggés bizonyítja, hogy ez a szemlélet kötelező volta más, mint ennek a kötelező törvénynek – „törvény cselekedete" – a megtartása, vagyis egy folyamatos szükségszerűség (ebből ered a magatartásuk) is a 2:12–13-ban – Pál azonban ezt hangsúlyozottan tagadja (2:16).[20] Ezzel nem azt akarom mondani, hogy Pál a „törvény cselekedete"-in csak az étkezési törvények (körülmetélés és szombat) megtartását értette.[21] Egyszerűen arról van szó, hogy egy nagy odaszánás arra, hogy a törvényben lefektetett szabályok keretein belül élni, vagyis a „törvény cselekedeteit" megvalósítani annyit jelent, mint annak részleteire, mint pl. a körülmetélkedés vagy étkezési szabályokra összpontosítani (ahogy jelen esetben is).[22]

Ámbár itt inkább a frázis pártoskodó felhangja érdemel figyelmet. Szinte világos, hogy a páli kifejezéshez legközelebb álló párhuzam a Qumran irodalomban található hrwt yv[m „a Tóra cselekedete" és más hasonló kifejezésekben. Feltehető, hogy ugyanúgy, mint a „törvény cselekedete", a Qumran-ban használt kifejezés is azt a kötelezettséget jelöli így, amit a Tóra a Qumran szövetségeseire rakott. Ami jelentőséget kap erre a vitára vonatkozóan, az az, hogy valójában ezek a frázisok speciális kötelezettségeket jelölnek, amit a (Qumran) szövetség tagjaira róttak, pontosabban a Tóra magyarázata Qumran értelmezés szerint azzal a céllal, hogy megkülönböztessék magukat a többi zsidóktól és zsidó pártoktól. Ez volt az a referencia, ajánlás – a „cselekedete", az „ő törvény szerinti cselekedete", a „törvény megtartása" – ahogyan azt a közösségben értelmezték, és amely szerint az egyén tagságát a szövetségben próba alá vetették (1QS 5:21, 23; 6:18). Pontosan ez a kifejezés „a Tóra cselekedete hrwt yv[m volt az, ami megkülönböztette őket, mint közösséget a kívülállóktól és az ellenségtől (4QFlor = 4Q174 1:17). Meglepő, hogy az újabb kiadású 4QMMT, aminek címe hrwth yvqm txqm („néhány cselekedet a Tórából") egy sor különböző halakik szabályt tartalmaz.[23] „A törvény munkája vagy cselekedetei" nyilvánvalóan pártos kifejezés, egybeötvözve az Isten által elvárt magatartást; vagy más megfogalmazásban a Tóra magyarázata az adott kérdésben korrekt és egyetlen törvényes meghatározás, ami a csoport tagjainak igénye szerint a Tórában le van fektetve.

Pontosan ebből adódik a vita Antióchiában Pál és Péter között, aki mögött ott van Jakab csoportja – vitatkoztak, mi az, amit a törvény megkövetel a zsidó nazarénusok szektájától. Nincs szükség azzal érvelni, hogy Pál vagy Jakab csoportja Qumran hatás alá került.[24] Elég ha tudjuk, hogy a Qumran szóhasználatban hasonló körülmények között és hasonló helyzetben a halakik-hitvita kifejezéseit alkalmazták. Nincs szükség arra sem, hogy meghatározzuk, milyen széles körben használták ezt a kifejezést. Bárhogy van is, az összefüggés azt mutatja, hogy a keresztyén zsidókat ugyanilyen módszerrel akarták megkötözni, és miközben erről folyt a vita, Pál olyan kifejezéseket használ, amilyeket más judaista körökben is alkalmaztak abban az időben, amikor ezen a ponton a halakaknál egymás között vitatkoztak.

Röviden összefoglalva könnyű itt is felfedezni a visszhangját annak a szokványos belső zsidó pártvitának, ami a második templom judaizmusára oly jellemző volt. Amit Pál ezzel a kifejezéssel jellemez, az nem más, mint szektás magyarázata a szövetség népére vonatkozó törvényes kötelezettségeknek – kísérlet annak meghatározására, hogy szükségképpen ki tartozik Ábrahám magvához, ami Pál szempontjából igen szűk keretnek tűnt.

c) 2:14. A harmadik és talán legérdekesebb kifejezés, amely ebben a szakaszban a zsidók belső hitvitáinak visszhangja, a *„pogány módra élni"* – amit Pál Péternek mondott, mikor Antióchiában szembesült vele. *„Ha te zsidó létedre úgy élsz, mint a pogányok, és nem úgy, mint a zsidók..."* Két nyelvtani alak nemzedékeken át sok nehézséget okozott a kommentátoroknak. Az első az ige jelen idejű alakja: Vajon miért beszél úgy Pál, mintha Péter még mindig „pogánymódon élne", holott ekkor Péter már visszavonult a pogányok társaságától? A másik a szenvedő értelemben használt kifejezés. Talán arra utalt Pál, hogy Péter teljesen eltért minden jellegzetes és megkülönböztető zsidó gyakorlattól?

Némelyek megkísérelik betű szerint magyarázni az ige jelen idejét, vagyis, hogy ez Péternek arra a magatartására utal, amit akkor folytatott, mikor Pál beszélt vele, miután látta, hogy otthagyta a vegyes asztalközösséget. Pontosan erre következtet *T. Zahn*, *R. Kieffer* és *G. Howard* is, akik feltételezik, hogy Péter még azután is „pogány életmódot" folytatott, miután otthagyta a vegyes asztalközösséget, csak más területen.[25]

Csakhogy a zsidó életforma a konzervatív keresztyén zsidók szemében egy teljes sorozatot jelentett, egy ilyen kompromisszum aligha elégítette volna ki Jakab csoportjának tagjait. Ennél a pontnál a jellegzetes zsidó szemlélet a Gal 3:10-ben 5Móz 27:26-ra utal, és majdnem bizonyos, hogy a Jeruzsálemben élő keresztyén zsidók osztoztak ebben, ha Mt 5:18–19-et és Jak 2:10-et vesszük alapul.

A másik zavaró ebben a kifejezésben, hogy Péter „pogány módon él" az a szemlélet, mely szerint ezzel megcáfolta azt a feltételezést, hogy Antióchiában az asztalközösség résztvevői tiszteletben tartották a zsidók felfogását az étkezési szabályt illetően, és sem vért sem disznóhúst nem ettek Jakab embereinek megérkezése előtt.

Saját korábbi állításommal ellentétben ennél a pontnál nyugodtan teszem fel a kérdést: Hogyan lehet valakiről így nyilatkozni: „pogány módon él" – mégha teszem fel, csak mérsékelten tartja be a Tóra étkezési szabályait?[26] Ahogy előzőleg már *D. R. Catchpole* is fogalmazott: „Szinte képtelenség (apostoli) tekintéllyel ezt a tevékenységet „pogány életmód"-nak nevezni."[27]

A megoldás mindkét nehézségre talán a jelen idejű kifejezésben van; a nyelvezet itt ugyanaz, mint amit a pártok hitvitáiban használtak, és Pál csupán ezt visszhangozza, amit Jakab csoportja mondott Péternek. Az a tény, hogy ez a fajta magatartás, hogy egyik zsidó csoport a másikra vádaskodik és azt mondja, az olyan, mint a pogányok, nagyon gyakori volt a zsidó pártok belső hitvitáiban. A Jubileum szerzői kárhoztatták Izráel fiait, akik nem

metéltették körül gyermekeiket és ezáltal „olyanok lettek, mint a pogányok", de elítélték azokat a zsidókat is, akik más naptárt használtak az ünnepek megjelölésére, „elfeledkezve a szövetség ünnepeiről a pogányok ünnepei szerint jártak el tévelygésükben és tudatlanságukban" (15:33–34, 6:15). Salamon zsoltárai még keményebben ítélik el az ellenszegülőket (valószínű a szadduceusokat): *„Törvénytelen cselekedeteikkel felülmúlták a pogányokat", „nincs is olyan cselekedetük, melyben ne múlták volna felül a pogányokat"* (1:8, 8:13).[28]

Ezek az esetek nem okoznak meglepetést. A gyakorlat azt mutatja, hogy a történelem minden szakában meg volt a harc a vallásos csoportok között, és az érzelmek olykor magasra csaptak, különösen részletkérdéseknél, ahol attól féltek, hogy a vitatott pont magyarázatánál megerősítés helyett olyan eredményre jutnak, amelyben teljes vád alá helyezik azt a félt, aki megítélés szerint „hamis" magyarázatot ad. Valóban jellemző a szekták hitvitájára, hogy ha a csoporthoz való kötelék kerül veszélybe, teljes természetességgel átlendülnek támadásba az ellenzékkel szemben, és ilyen esetben minden korlátot átlépve kisarkítják az ellentéteket azzal a céllal, hogy saját csoportjuk identitását és a hozzá való kötődést megerősítsék. Így pl. a jobboldali konzervatívok törekvése minden időben (akár politikai vagy vallási) arra irányult, hogy azoknak a táborát, akik velük nem értenek egyet, el egészen a bal szárnyig, a folyamatos vitában „kommunistának" és „liberálisnak" bélyegezzék.

A kulcs ehhez a zavaros kifejezéshez „pogánymódra élsz" meglehet abban van, hogy felismerjük, miszerint ez nem egy tárgyilagos megjegyzés, hanem ebben a zsidó pártok belső hitvitájának visszhangja tükröződik. Jakab csoportjában a hagyományokhoz ragaszkodók szemében Péter cselekedete, mivel pogányokkal evett, egyenlő értékű volt azzal, mintha pogány módra élne; szerintük Péter a legfontosabb dolgot hanyagolta el, nevezetesen azt, ami megkülönbözteti őket (saját szemléletük szerint), és szükség van arra, hogy folyamatosan elválassza a zsidót a pogánytól. Más szóval, mikor Pál azt mondja: *„Ha te zsidó létedre úgy élsz, mint a pogányok, és nem úgy, mint egy zsidó"* – ezzel készakarva veszik át azt a kifejezést, amit Jakab és társai alkalmaztak, mikor Pétert megdorgálták: *„Hogyan élhetsz te, Péter, egy zsidó, úgy, akár egy pogány?"*

A Gal 2:11–17-et olvasva azt az egyszerű következtetést vonhatjuk le, hogy ez a polémia nem más, mint a Jakab csoportjában használt kifejezések visszhangja:

„De mikor Kéfás Antiochiába jött, szemtől szembe ellenálltam, mivel okot adott arra, hogy megfeddjem. Mert mielőtt bizonyos személyek érkeztek oda Jakabtól, együtt evett a pogányokkal. De mikor ezek odajöttek, fokozatosan visszavonult és elkülönítette magát, félvén a körülmetélkedőktől. Más zsidók is csatlakoztak hozzá, és megjátszották a képmutatót, annyira, hogy még Barnabást is magukkal rántották a képmutatásba. De mikor láttam, hogy nem az evangélium igazsága szerint és nem egyenes úton járnak, azt mondtam Kéfásnak mindenki előtt: »Ha te, noha zsidó vagy, úgy élsz, mint a pogány és nem úgy, mint egy zsidó, hogyan kényszeríted a pogányokat judaizmusra?« Mi »természet szerint zsidók« és nem »pogány bűnösök« vagyunk, és tudjuk, hogy egyetlen ember sem igazul meg a törvény cselekedete által, hanem csak a Jézus Krisztusba vetett hit által, azért hittünk Jézus Krisztusban, hogy megigazuljunk a Krisztusba vetett hit által és nem a törvény cselekedete által: mivel a törvény cselekedetéből egy test sem igazulhat meg. De ha Krisztusban keresnénk a megigazulást, akkor úgy találjuk, hogy mi magunk is »bűnösök« vagyunk, és akkor Krisztus talán a bűn szolgája? Semmiképpen sem."

II. Galata 4:10

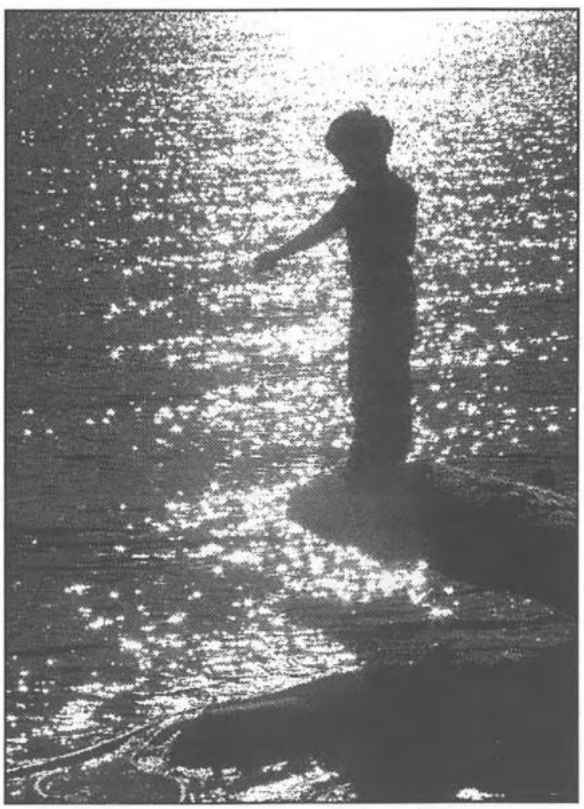
A Gal 2:11–17 teljes egészében a zsidó pártok egymás közötti hitvitájának a visszhangja. De érdemes még két másik szakaszt is megnézni ilyen vonatkozásban. Az egyik Gal 4:10 – ahol Pál megfeddi a galáciabelieket, amiért „megtartják a napokat, hónapokat és az esztendők különleges alkalmait". Itt két tényező nem elég tisztázott: az, hogy Pál kimondottan a zsidó ünnepekre gondolt, és hogy ezzel kapcsolatban véleménykülönbségek voltak és állandó viták a zsidó pártokon belül arról, hogyan kell megtartani ezeket az ünnepeket. Ezt a tényt nem nehéz dokumentálni.

A „napok" alatt Pál kétségtelenül a sabbat-ot érti, de más speciális napokat is, mint pl. a megváltás, vagy engesztelés napja. A sabbat egy másik olyan pontja volt a zsidó törvénynek, ami megkülönböztette és elválasztotta Izráelt a többi népektől, vagyis határvonalat húzott a zsidók és pogányok közé (pl. 2Móz 31:16–17, 5Móz 5:15, Ézs 56:6). Valószínű főként erre gondolt Pál, mikor a „törvény cselekedet"-ét említi a 2:16-ban. Már korábban, a Makkabeus krízis idején, legalább is Josephus első századi szemlélete alapján a „szombat megrontásá"-hoz sorolták a „tisztátalan ételek" fogyasztását mint a szövetség iránti hűtlenség bűnének két fő jelét (Josephus, Ant. 11:8–7) És a halakah folyamatos kimunkálásának bizonyítékát láthatjuk a Jubileumban. (2:17–33, 50:6–13)-ben és a Damaskus Dokumentumban (CD 10:14–11:18), aztán az Evangéliumokban (Mk 2:23–3:5), ami mind arra utal, hogy a sabbat megtartása fontos tényező volt a szövetséghez való hűség próbájában a kései Második Templom Judaista pártján belül.[29]

A „hónapok" egész bizonyosan az újhold ünnepére utal, amely része volt a zsidó kultúrának (4Móz 10:10, 28:11, 2Kir 4:23, Zsolt 81:3, Ez 46:3, 6–7)[30], amit ezzel párhuzamosan a Kol 2:16 is megerősít. Mivel a hold egyike volt az „elemi erők"-nek (értelemszerűen a bolygókhoz tartozott, 4:3), megvolt a párhuzam a pogány vallásos gyakorlattal[31], s így könnyen átcsaphatott névleges szövetségbe[32]. A „speciális idők" valószínűleg a „kijelölt ünnepek"-re vonatkozott (ezek rendszerint a „sabbat és új hold"-hoz kapcsolódtak az 1Krón 23:31, 2Krón 2:4, 31:3, Neh 10:33, Ézs 1:13–14, Hós 2:11). Vagyis különösen a három zarándok ünnepet hívták feltehetően „speciális idők"-nek, vagy ünnepi szezonnak, ahogy azt rendszerint a Pentateuchus említi (2Móz 13:10, 23:14, 17, 34:23–24, 3Móz 23:4, 4Móz 9:3).

Mivel még mindig vitatott, hogy milyen mértékben tudták megtartani ezeket az ünnepeket a diaszpórában (szétszórtságban) élő zsidók (szinte senki sem volt képes Jeruzsálembe zarándokolni). Ez a textus értékes adatokat szolgáltat arra nézve, hogy bizonyos mértékben igyekeztek a szétszórtságban is megtartani ezeket az ünnepeket (Kol 2:16). Ennél nagyobb talán a lista végén említett „évek"-re utalás. A szombat év a 3Móz 25:1–17 nem igen jöhet számításba. Palesztina határain kívül nehéz lett volna ezt alkalmazni; bár meglehet, hogy foglalkoztak vele a pártközi hitvitákban (1QS 10:6–8). De a „hónapok" mintájára, mivel az újhold ünnepek évenként ismétlődtek (a „hónapok" az év első hónapját jelölték), feltehető, hogy az újévi ünnepeket is megtartották (1QS 10:6).[33]

Itt is meg kell jegyeznünk, hogy akárcsak a szombatnál a tét az ünnep helyes megtartása volt, abban az időben ez képezte a vita tárgyát a zsidó szekták között. Ez a vita főként abból adódott, hogy azzal a naptárral, amely szerint az ünnepeket kijelölték (nap és hold rendszer alapján), nem mindenki értet egyet. Ebből indult ki a már említett vádaskodó hitvita; ha nem a megfelelő napon tartotta meg valaki az ünnepet, az annyit jelentett, hogy nem tartotta meg, de ha „elfeledkezett" a szövetségben előírt ünnepekről és a pogányok ünnepe szerint járt el, „tévedésben és tudatlanságban" (Jub 6:32–35), akkor vétkezik „mint egy bűnös" (1Énók 82:4–7), lásd még 1QS 1:14–15, CD 3:14–15). A jelen szakaszban előforduló nézeteltérések bizonyítására szolgál a párhuzamos Jub 2:9. *„Az Úr elhelyezte a napot (Solar naptár), hogy megjelölje ezen a földön a napokat, a szombatot, a hónapokat, ünnepeket (ünnepnapokat), éveket és minden kijelölt idejét az esztendőnek"*, aztán 1Énók 82:7,9: „Igaz és pontos annak a dolognak a számítása, amit feljegyeztek a hold járására vonatkozóan, valamint a hónapok, ünnepek és évek és napok... Ez a csillagok állása szerint van, amelyek meghatározzák az évszakokat, ünnepeket és hónapokat"[34]. Ebben az 1Énók szakaszban azt is érdemes megfigyelni, hogy a „megtartani" ige rendszerint felszólító módban van „vigyázz, tartsd meg, óvatosan, megfontoltan tartsd"[35], ezek szerint Pál helyesen választott olyan értelemben, hogy pontosan idézte az ünnepnapok számítását a „kegyes naptár" szerint[36], amit az ilyen vitákban használtak[37]. Nekünk különösen fontos az a kiegészítő bizonyíték, amit a „Tóra kegyesség" és a „naptár kegyesség" eredményezett a zsidó csoportokon belül, valamint az égitestek fontos szerepe, amely meghatározza a megfelelő időt a Tóra megtartására (Josephus azt állítja, hogy az esszéneusok a naphoz imádkoztak JW 2.8.5. 128.) Ilyen háttérrel szemben Pál társítása a Tórának „a világ elemi erőivel" kézenfekvően jól jött a válaszadásra azok felé, akik „törvény alatt" voltak és túlzottan az égitestek mozgásától függtek.

Talán itt is megengedhetjük magunknak azt a feltételezést, amit a 2:14–15-nél, hogy a galaták válságos helyzetének kialakulásában nagy szerepe volt a zsidó pártoskodó elemeknek.[38] Különösen az ünnepek helyes megtartásánál, amit az újhold feltüntetésétől kellett kiszámítani[39], fennállt a veszély, hogy tovább feszítik a vitát, ami az 1Énók és Jubileum visszhangja volt, noha a hagyomány szerint az ilyen dátumok meghatározásának felelősségét a Szanhedrinre ruházta (m. Ros Has 2:5–3:1). Más szóval Pál nem egy általános zsidó álláspontat ütközött össze ebben a dologban. Ő továbbmegy és egy másik változást fejt ki, miszerint a zsidó vélemények szemléletén belül (a megtartás nem lényeges) maga a pártoskodás rontotta meg a második templom Judaizmusát az utóbbi évtizedekben, érvelt Pál.

Ha ez a belső látás segítette Pált érveléseiben eljutni a tetőpontra a 3:19–4:11-ben, akkor ez magyarázatot ad a rész további érveléseihez is. Ahogy erre már utaltunk is, Pál azért érvelt, hogy Galáciában a pogányokból lett keresztyének ne rendeljék alá magukat a „törvény"-nek, mert ez egyet jelentett volna azzal, hogy visszatérnek a régi (pogány) állapothoz, és rabszolgái lesznek az elemi erőknek (4:9). Más szóval Pál is azt tette, amit a többi zsidó párt az akkori időben; vádolta azokat, akik nem értettek egyet vele abban, hogy mit jelent az Isten akarata és Isten törvényének szándéka szerint „pogány módon élni" – vagyis ebben az esetben visszatéríteni őket pogány állapotukba (lásd 2:14).

Ez a fordulat képesít arra, hogy tisztán lássuk, miért kényszerült Pál vitára és érvelésre már előzőleg is a 3:19-ben. Ott azzal érvelt, hogy amíg ezek a törvények működtek Izráel életében az égi erők szabálya szerint: Izráelt „törvény alá" rendelte és „rabszolga sorba" döntötte, „gyámság alá" helyezte.[40] Pál szempontjából ez lényegében pozitív szerep (3:19, 23, 24, 4:1–2).[41] Pál azt kritizálta, hogy Izráel túlhangsúlyozza a törvény szerepét; csüngött rajta, holott fel kellett volna nőni a teljes jogú örökös szintjére (4:1–7), és ez a függőség határozta meg magatartását a törvénnyel szemben, amit őrző angyalként védelmezett és tisztelt s arra használta fel, hogy ezzel elválasztotta Izráelt a többi népektől. Úgy tűnik, Pál itt is egy sajátos zsidó teológiai szemléletet alkalmaz a maga hasznára vita formájában. Izráel megszokta a gondolatot, hogy Jahve angyalokat rendelt más népek fölé, de Izráelt megtartotta magának (4Móz 32:8–9, Sir 14:17, Jub 15:31-32, 1Énók 20:5, Tg. Ps. – J. on Gen 11:7–8). Pál érvelése arra irányult, hogy meggyőzze Izráelt, hogy a törvény túlértékelésével megszűnt a törvény közvetítő szerepe Izráel és Isten között, mert ahelyett, hogy Izráelt a többi népektől elkülönítette volna, maga Izráel is olyan lett, mint a többi népek, mint akik az égő erők hatalma alá kerültek, és ez korlátozta őket abban, hogy eljussanak a teljes érett korra s így Ábrahám fiaivá és Isten fiaivá legyenek.[42]

Meglehet, hogy a sok fentebb említett egyéni meglátás alkalmat ad a vitára, de az alapállás kielégítőnek hangzik; az érvelés a 3:19–4:11-ben jellegzetesen olyan mint a hitvitákban, különösen annak csúcspontján, a 4:10-ben azokat a tipikusan zsidó hitvitában használt elemeket alkalmazza, ami abban az időben az ilyen hitvitákban szokásos volt.

III. Galata 4:17

A másik ilyen szakasz, amit ha megvilágítunk, kiderül, hogy szintén a pártok közötti hitvitákat tükrözi, a 4:17. *„Ők* (a többi misszió munkások, Pál ellenfelei) *nem jó szándékból buzgólkodnak értetek, hanem el akarnak sza-*

kítani tőlem titeket, hogy azután érettük buzgólkodjatok". A zavart a kétszer megismétlődő ige ζηλοῦσιν ὑμας ... ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε okozza. Bauer szerint a szöveg jelentése „küzdeni, követelni, magát őszintén erőltetni", személyes vonatkozásban pedig „mélyen érdeklődni valami iránt, valakinek az érdekében, vagy „valaki ellen törvénykezni", „valaki iránt megtelni irigységgel, féltékenységgel" – és a modern fordítók ezt az irányt és ezt a felfogást követik.[43] Ennek az igének negatív jelentése a Galáciában törvényeskedő Tóra híveire utal az említett főnévvel – „zélóta" – együtt az 1:14-ben, ahol a Tóra híveinek magatartására céloz, amiben valamikor maga Pál is gyakorlott volt, és ebből következtetjük, hogy itt is erre gondolt. Érdemes megfigyelni, hogy ezzel párhuzamosan a Róma 10:2-ben hasonló minősítéssel találkozunk.

Gal 4:17 *„Nem jó szándékkal buzgólkodnak érettetek..."*

Róma 10:2 *„Van bennük buzgóság Isten iránt, de nem ismeret szerint".*

Lehet, hogy a többi missziómunkás is használta ezt a kifejezést; az ApCsel 21:20-ban Jakab is a „zélót" kifejezést használja meghatározásra ugyanúgy, ahogy Pál is ezt teszi a Gal 1:14-ben.

Meglehet, hogy Pál azt a fajta buzgóságot tartotta szem előtt, amely Izráel egyedülálló kapcsolatát jellemezte Jahvéval és népével – Izráel buzgósága Jahve iránt összhangban van Jahve saját buzgóságával (féltékenységével) Izráelt tekintve (2Móz 20:5, 34:14, 5Móz 4:24, 5:9, 6:15) – minden esetben megjegyzi, hogy égő vágya megőrizni ezt az egyedülálló kapcsolatot.

Az Isten iránti buzgóságnak ilyen jellegű példáját találjuk a zsidó hagyományban Simeon és Lévi (1Móz 34. Jdt 9:2–4), Fineás (4Móz 25:6–13, Sir 45:23–24, 1Makk 2:54, 4Makk 18:22, Illés (1Kir 19:10, 14, 40, Sir 48:2, 1Makk 2:58) és Mátyás, a lázadó Makkabeus atyja (1Makk 2:19-27, Josephus, Ant. 12 6:2; 270–71). A Makkabeus lázadók nagyra értékelték a törvény iránti buzgóságot és ők is összefoglalták (1Makk 2:26, 27, 50, 58, 2Makk 4:2), akárcsak Pál tette azzal kapcsolatban, mikor elmondja, hogyan üldözte az Isten egyházát (Gal 1:13–14, Fil 3:6). A közös nevező minden esetben az a szilárd elhatározás volt, mely nem engedte meg a megkülönböztetett Izráel, mint Jahve egyedül választott népe megalkuvó legyen akár vegyes házasság révén, amely megtörte volna Izráel identitását, vagy a korszellem befolyása alatt, amely megronthatta volna Izráel odaszánását az egyedüli Jahvénak s így megronthatta volna Izráel odaszánását az egyedüli Jahvénak s így beszennyezte volna a kultúra tisztaságát. Nyilvánvalóan hasonló félelem húzódott meg a háttérben, hogy a Názáreti tanítása elterjedt a pogányok között s ez kompromisszumhoz vezet, és ez ingerelte fel Pált, hogy búzgó lélekkel támadjon és szétzúzza az új szekta hellenista szárnyát.

A feltételezés kézenfekvő, hogy Pál a Galáciában munkálkodó többi missziómunkást is úgy tekintette, mint akiket ugyanaz a buzgóság motivált, amelynek érdeke volt védelmezni a zsidó szövetség előnyeit.[44] Ez az igény a Galáciában élő pogányok érdekében és tőlük eredően mutatkozott meg, mivel ők az Izráel szövetségének teljes jogú részesei akartak lenni a „törvény cselekedete" nélkül, ami pontosan olyan kihívás volt, mint a Fineás féle buzgóság – ebben az esetben a másik missziós fél kísérlete arra, hogy eltöröljék a határokat, és teljesen beépülhessek a szövetségbe a pogányokból megtértek is.[45] Az a tény, hogy egy tárgyatlan igét („buzgónak lenni valamivel kapcsolatban") Pál átvitt értelemben használt, az olvasóknak nem okozott problémát.[46]

Az eset nem csupán a megismétlődő „buzgó" kifejezéstől függ, hiszen ez nem lenne elegendő erős bizonyíték, mert az igének több lehetséges jelentése is van, és azonnal más értelmet nyer. Egyre erősebb lesz azonban az eset, ha megfontoljuk a vers másik felét is – „ki akarnak rekeszteni titeket". Először meglep ez a tárgyilagosság: Vajon nem épp az ellenkezője volt a másik missziós csoport célja? – Nevezetesen, hogy egészen bevonja a galáciabelieket Izráel népének szövetségébe a körülmetélés által? A kulcsa azonban épp a tárgy-meghatározóban van: „kirekeszteni".

Legtöbben figyelmen kívül hagyják, vagy egyszerűen nehéznek találják elfogadni az igének ezt a jelentését: „kizárni titeket (Pál és a többi keresztyének közül)"[47] vagy „zárjátok ki Pált".[48] Csakhogy a hasonlat így kevésbé természetes és inkább a görög értelmezést erőltetné[49], mert ez a hasonlat egyértelműen arra utal, hogy kizárni vagy kirekeszteni valakit mondjuk egy városból vagy egy szövetségből[50], és ez valóban kiegészítője a 3:23-ban használt kifejezésnek a törvényre vonatkoztatva, hogy „őrizték, vigyázták (a várost)", és ezt a szerepet töltötte be a törvény, amely által ki akarták rekeszteni az idegent.

Ilyen értelemben ez a hasonlat nagyon ráillett a zsidók tipikusan buzgó magatartásának ábrázolására – vagyis arra az égő vágyra, amellyel Izráel sajátos identitását védelmezték, és éles határvonalat húztak a szövetségi nép és azok közé, akik nem tartoztak Izráelhez; pontosabban azokra a zsidó-keresztyén zélótákra, akik el akartak tiltani Krisztustól minden pogányt, aki nem prozelita, a zsidó Messiástól, és népének eschatologiai közösségétől.[51] Ez nem más, mint más megfogalmazásban leírt következménye annak a cselekedetnek, amit Péter és a többiek Antiochiában műveltek, mikor visszavonultak az asztalközösségből s ezzel ténylegesen kizárták a pogányokból megtért keresztyéneket az egyetlen szövetségi közösségből (2:11–14). A galáciai gyülekezetben a másik missziós csoport taktikája akkor az volt, hogy újból meghúzzák azt a határvonalat, ami a Tórában már le volt fektetve rámutasson (nekik) az elkerülhetetlen következményre: hogy a pogányból megtértek még mindig kívül rekedtek.

Reménységük azonban nem volt olyan negatív, mint a klasszikus modelleké (zélótáké), végül is ők misszionáriusok voltak. Az ő céljuk a korlátok felállításával zsidók és pogányok között az volt, hogy „őrködhessenek felettük". Inkább azt szerették volna demonstrálni, hogy mit jelent a szövetségi néphez tartozni ténylegesen a „törvény cselekedete" által, és abban reménykedtek, hogy ez majd ösztönzőleg hat a kegyesekre és vágyat ébreszt azokban, akikben már ott van az istenfélelem, és komolyan szeretnének Ábrahám örökösei közé tartozni. Abban reménykedtek, hogy a galáciabeliek nem csak zsidókká lesznek, hanem olyan zsidók, ahogy azt ők értelmezték. Azért mutatták ki buzgóságukat a szövetség iránt ők maguk is, hogy ezzel hasonló buzgóságot szítsanak fel a galáciabeliek között.[52] Pontosabban úgy vélték, hogy ha ők buzgóságot mutatnak a galáciabeliek iránt, viszonzásul azok is buzgólkodni fognak érettük – és így mindentől függetlenül egészen megoszthatják egymással az asztalközösséget anélkül, hogy kompromisszumot kelljen kötni. Így szemlélve a dolgot, nagyobb hangsúlyt kap Pál kifejezése, és jobban felismerjük vádpontjait, mint a folyamatos alternatívákból.

Röviden összefoglalva, Pál nyelvezetében a *„zeal"* itt és a többi misszionáriusra utalva a buzgóság, amelynek célja a „kirekesztés" volt, erősen azt sugallja, hogy a galáciabeli hívők között erőteljes idegen keveréke volt az át-

adott életű és bizalmatlan tagoknak, akik gyakorlatilag hasonlítottak az ügyeikért ki-kirobbanó lojalistákhoz (törvényeskedőkhöz), ami nagyon jellemző volt a második templom judaizmusának egyik pártjára. Maga ez a vita is a két keresztyén zsidó csoport között (Pál és a többi misszionárius) része a zsidó pártok egymás közti vitájának arról, hogy Izráel különleges kapcsolata Istennel meghatározza a nem zsidókkal való kapcsolat részleteit.

IV. Következtetés

Mint bármely más exegézisnél, a kép itt is teljesen világos. Különösen a Gal 2:11–17-ben, ahol Pál visszaemlékezik az Antióchiában történt eseményre, de ugyanúgy a többi helyen is, ahol Pál érvelése és utalásai a zsidók egymás közti hitvitáinak nyelvezetét tükrözik. Az alapérdek minden pontnál ugyanaz volt: a zsidók félelme, hogy Izráelnek Istennel való tiszta kapcsolata megalkuvás vagy paráznaság miatt – különösen a pogányokkal való közös étkezés és a meghatározott ünnepek meg nem tartása miatt – megromlik. A reagálás mindkét pontnál (akár a Jakab csoportja vagy a Galáciában munkálkodó másik missziós csoport részéről) ugyanaz; visszaállítani a korlátokat zsidók és pogányok között akár úgy, hogy nem vállalnak velük asztalközösséget, mivel „pogány bűnösök", vagy úgy, hogy kényszeríteni kell a pogányból megtért Jézus-követőket, hogy egészen rendeljék magukat a „törvény alá" vagy ingereljék Ábrahám majdani örököseit nagyobb buzgóságra azzal, hogy visszaállítják a kirekesztést.

Meg kell jegyeznünk, hogy ezek a viharos viták nem zsidó-keresztyén vetekedések voltak. Ezek zsidók között, keresztyén zsidók között folytak – akik végül is zsidóknak számítanak – beleértve azt a vitát is, ami a Galáciabeliekhez írt levél sajátossága, amelyben Pál valódi céltáblája a többi (zsidó) misszionárius volt. A fő téma a (még) nem zsidó kontra keresztyén kérdés. Arról megy a vita, mit jelent a gyakorlatban zsidónak lenni, mit jelent Ábrahám örökösének lenni, milyen változást hozott Jézus, a Messiás Izráel ön-megértésében és a zsidók pogányokkal való kapcsolatában. Ezek a zsidók egymás közti hitvitáinak a visszhangjai, és arra utalnak, hogy még mindig volt egy sor tisztázatlan kérdés napirenden a második templom judaizmusának szemléletében, amiről nem tudták bizonyosan, hogy folyamatosan csak Isten választott népére vonatkozik-e, és mi a végső szándéka Izráellel.

Természetesen az egész kérdést érintő bővebb és szélesebb körű vitával kapcsolatos pontos részletek *J. L. Martin* kutatásaiban találhatók.[53] Ő exegézisében olyan dolgokat lát meg a sorok között, mint ami végeredményben a másik missziós csoport teológiáját fogadja el, akiket ő „tanítóknak" nevez, és ahol a kereszt jelentette Pál számára azt a bizonyosságot, amely egy teljesen új és másfajta szemléletet adott neki, ahogy azt a 6:14–15-ben láthatjuk. Martin valóban meggondolkoztat és megállásra késztet néhány pontnál (különösen ott, ahol Pál a „szövetség" teológiáját használja a galatáknál), és az is igaz, hogy Pál érvei a zsidókkal szemben, akik meg akarták tartani a régi korlátokat zsidók és pogányok között, páratlanul radikálisak, akárcsak a zsidó-keresztyén társaié, akik megkísérelték a korlátok fenntartását. Bárhogy van is, igaz marad, hogy az egész hitvita teljesen zsidó formában zajlott. Sőt mi több, a 3–4. fejezetből kitűnik, hogy közös alapról indult el az igény arra nézve, hogy Ábrahám fiai és Ábrahám örökösei legyenek (3:6–14, 29), mert ez a galatáknál mindkét ellentétes csoportban elmerült (bár nem lehet tudni pontosan, hogy ki vetette fel ezt a témát elsőként). Az említett felfedezés arra utal, hogy folyamatos az a mozgalom, hogy közös nevezőre jussanak az Ábrahámnak tett ígéret örökösei identitásukra nézve, és ahol nézeteltérés van a keresztyén zsidók között a hitvitában, ott ez meddig bővíthető, aminek egy részét láthatjuk abból, ami a második templom judaista pártjai között más helyen is előfordul.

Nem véletlen tehát, hogy Pál a végén úgy dönt az ő hitvitázó levelében, hogy áldást kíván „Istennek Izráelére" (6:16), ami már magában véve is a (3–4. fejezet) lényeges hitvitájának összefoglalása tömören, hogy a szövetség ígérete Izráelnek szól, és az Izráelnek tett ígéret határozza meg, hogy ebbe a pogányok is beletartozzanak ugyanúgy, mint a zsidók.[54]

A „Pál Galatákhoz írt levelében tükröződő zsidók közti hitvita" megerősíti azt a meggyőződést, hogy az első keresztyén nemzedék hitvitáiban a zsidó öntudat játszott közre, amely megjelölte a hagyományos választóvonalat zsidók és pogányok között, és az volt a kérdés, hogy ezt a korlátot milyen mértékben lehet fenntartani vagy bővíteni.

Ford. Gerő Sándorné

Forrás: JBL 112/3, 1993. p. 459–477.

Az utalások jegyzéke:

[1] *Johnson*, L. T.: **Zsidó-ellenes rágalmak az Újtestamentumban és az ősi gyülekezetek hitvitái,** JBL 108, 1989. (419–441. old.)

[2] *Osten-Sacken*, P. von der: **A Tóra szentsége,** Tanulmány Pál törvényeskedéséről, München, Kaiser 1989. 142.

[3] *Schürer*, E.: **A zsidó nép története Jézus Krisztus korából,** rev. G. Vermes et al, Edinburgh, 1979. 2. (396–397. old.); *Saldarini*, A. J.: **Farizeusok, írástudók és szadduceusok a Palesztin társadalomban,** Edinburgh, Clark, 1988. 215. (220–221. old.) Tény, hogy Pál ugyanezt a szót használta az 1:15-ben, ez már feltételezett visszhangja a *Zahn*, T.: **Pál levele a Galatákhoz**, Lipcse, Deichert, 1905. (61–62. old.) és *Mussner*, F.: **A Galácia levél,** HTKNT, 3. kiadás, Freiburg, Herder, 1977. 83 n. 31.

[4] Részleteiben vitatja meg a pontokat, de a kép széles körű megvitatása már nehezebb. Vegyük hozzá a már említett utalásokat a 3. első feléből és vessük össze! A *Segel*, F.: **Rebeka gyermekei,** Judaizmus és keresztyénség a római birodalomban, Cambridge, MA, Harvard University Press, 1986. (124–128. old.), *Cohen*, S. J. d.: **A Makkabeusoktól Mischnahig**, Philadelphia, Westminster, 1987. (119., 129–132., 154–159. old.), és néhány adalékot *Neusner*, J. e tárggyal kapcsolatos munkájáról.

[5] Lásd *Wilckens*, U.: (görög szöveg) **TDNT**, 8. (563–565. old.) és *Betz*, H. D.: **Galaták**, Hermenia, Philadelphia, Fortress, 1979. (109–110. old.)!

[6] *Wilckens*: (görög szöveg) **TDNT**, 8. (564. old.)

[7] Lásd pl. az általam írt Római levél illusztrációs adatait: **WBC**,-38, Dallas, Word, 1988. (315–316. old.)!

[8] Lásd az adatokat **Jézus, Pál és a törvény** c. könyvemben, valamint **Tanulmány Márk evangéliuma** és a **Galáciabeliek**, London, SPCK, Louisville, Westminster, 1990. (149–150. old.)!

Johannes Verkuyl

Az Ószövetség jelentősége

A világevangélizációban

A 20. Század állandóan termeli az olyan irodalmat, amely az Ószövetséget nélkülözhetetlennek és pótolhatatlannak tartja, mint alapot, az egyház missziós feladatához, amit a világ népei között végez. Mint olyan, aki gyakran használom ezt az irodalmat, szeretnék négy alapelvet kimutatni az Ószövetségből, ami az újszövetségi gyülekezet számára is nélkülözhetetlen, mert ez adja az alapot a világmissziós munkához: az egyetemes alapelv, a megmentés és megváltás alapelve, a missziós küldetés alapelve, és a szembenállás alapelve.

AZ EGYETEMES ALAPELV

Isten, aki az Ószövetségben azonosítja magát Ábrahám, Izsák és Jákób Istenével, és aki Mózesnek kinyilatkoztatja személynevét, Jahve-t, az egész világ Istene. Először néhány ősatya, majd egy egész nép, Izráel ezzel a névvel hódítja meg és ezt terjeszti el az egész világon. Mi csak néhány ószövetségi fejezetből idézünk ennek az egyetemes elvnek az illusztrálására.

A nemzetségi táblázat, Genezis 10

A Gen 10-ben felsorolt nemzetségi táblázat igen fontos az Ószövetség egyetemes alapelvének megértéséhez. *Gerhard von Rad* úgy fogalmaz, hogy ez a teremtés történetének folytatása. Minden nemzet Isten teremtő kezének a munkája, amit szemmel tart türelemmel és ítélettel. A nemzetek nem díszítő elemei egy valódi drámának, ami Isten és ember között zajlik, a nemzetek, – vagyis az egész emberiség – része ennek a drámának. Isten munkája és cselekedete az egész emberiség felé irányul.

Az Ószövetség nélkülözhetetlen és pótolhatatlan alapja az egyház missziós feladatának, amit a világ népei között végez.

Ez az egyik alapvető igazság a Gen 1–11-ben leírt történelmi kezdetben, megtalálható az előrehaladó történelmi változások végén, János mennyei Jelenésekről írt könyvében. Isten, aki kinyilatkoztatta Önmagát Izráelnek és közöttünk lakozott Jézus Krisztusban, azonos azzal, aki az Alfa és az Ómega, a kezdet és a vég. Ő nem hagyja abba addig a munkáját, míg „minden nyelv és nemzet" és „megszámlálhatatlan sokaság" összegyűl trónja körül (Jel 5:9–10, és 7:9–17). Isten készíti az utat tudatosan fáradt, nehézkesen cselekvő emberek által az egész történelmen át annak érdekében, hogy elérje végső célját a nemzetekkel. Izráel kiválasztásánál Isten szem előtt tartotta a népeket.

Miután a Biblia befejezi beszámolóját Isten népek fölött tartott ítéletéről, ami a Genezisben földrajzi pontossággal írja le Bábel tornyának építését a 12. fejezetben, hirtelen átvált Ábrahám elhívására, mikor Isten megszólítja őt és azt mondja neki, hogy hagyja el úr városát és jöjjön ki a káldeusok földjéről. Úgy tűnik, mintha az egész föld Istene most először leszűkítené érdeklődését egyetlen család privát történetére, egyetlen törzsre, de ez távol áll az igazságtól. *Groot* szavaival élve „Izráel a megnyitó beszéd, Isten előszava a megváltásról tett ígéretének, és nem az Ámen", a zárszó. Igaz, hogy egy

A Genezis 10-ben (2Móz 10) felsorolt nemzetségi táblázat fontos az Ószövetség egyetemes alapelvének megértéséhez, miszerint minden nemzet Isten alkotó kezének munkája, amit szemmel tart türelemmel és ítélettel

ideig Izráel „Ábrahám népe" elkülönült a többi népektől (2Móz 19:3– 4Móz 7:14), de csak azért, hogy Izráelen keresztül Isten utat készítsen egy világot átfogó szándékának eléréséhez. Izráel kiválasztásában csupán egy részt különített el az egész emberiségből. Isten soha nem vette le tekintetét a többi népekről, Izráelt mint kisebbet azért hívta el, hogy általuk a többséget szolgálja.

Ábrahám és Izráel kiválasztása Isten által az egész világ érdekében történt. Azért bánt Izráellel olyan különös figyelmességgel, mert így tartotta fenn személyes igényét az egész világra kiterjedően. Ahhoz, hogy az idők teljességében a világhoz szólhasson, szükség volt egy népre. Számtalan előzetes tanulmány hangsúlyozza ezt a tényt, Isten azért választotta ki Izráelt, hogy előkészítse egyetemes szándékának teljes, átfogó kinyilatkoztatását.

Valahányszor Izráel elfeledkezett arról, hogy Isten azért választotta ki, hogy általa szóljon a népekhez, és ők gőgös szívvel elfordultak más népektől, akkor a próféták, mint Ámós, Jeremiás és Ézsaiás ostorozták a népet nemzeti jogbitorlásáért, és azzal vádolt, hogy ellene szegül Isten eredeti szándékának (Ámós 9:9-10).

Az egyetemesség alapelvének áttörése és számüzetésben

Izráel szeme Kr. e. a 6. és 7. században keserű tapasztalatok által nyílt meg Isten egyetemes szándékának meglátására. Ahogy Izráel átment ezen a válságos állapoton, mikor Babilóniába hurcolták és száműzték őket, akkor eljöttek a próféták és meglátták milyen szorosan összefügg Izráel sorsa a népek történelmével. Az ítéletből, amely Izráelt sújtotta, kihajtott egy buzgó vágy egy új szövetség után, új kivonulás

után és egy másik Dávid Fia után. Jeremiás, Ezékiel és Ézsaiás is látta amint kitágul a horizont és bizonyságot tettek arról, hogy most már minden nemzet Isten ígéretének a fénypontjába került.

Dániel apokaliptikus látomásban megjövendöli az Ember Fiának eljövetelét, akinek királysága véget vet a világi királyok brutális uralmának, és aki majd uralkodni fog minden emberen (Dán 7:1–29).

A MEGMENTÉS ÉS SZABADÍTÁS ALAPELVE

Jahve, Izráel megváltója

Az üdvözítés bibliai téma, vagyis Isten megmentő és szabadító munkája Izráel és más népek között, ami szorosan összefügg az egyetemességgel. Jahve, az egész föld Istene kinyilvánította szeretetét, megtartotta Izráelnek adott szavát és megszabadította őket erős, kinyújtott karjával a szolgaság kötelékéből (5Móz 9:26, 13:5, 15:15, 24:18). Ez volt Izráel hitvallásának fő része, és a kulcs az első parancsolat megértéséhez. Ez az Isten, aki – megment és megszabadít – az egyedüli Isten. *„Ne legyenek más isteneid én előttem"* (2Móz 20). Ez a hitvallás formálta át Izráelt egy népekből választott nemzetté, aki puszta létezését Isten szabadító cselekedetének köszönheti, és ezt dicsérettel, zsoltárokkal, imádsággal és hálaadással viszonozza.

> Izráel, „Ábrahám népe" csak azért különült el a többi népektől, hogy Izráelen keresztül Isten utat készítsen világot átfogó szándékának megvalósításához.

Jahve, a népek megváltója

Izráel prófétái fokozatosan felismerték, hogy Izráel nem az egyetlen, aki osztozik Isten szabadító cselekedetében. Isten betör a történelembe és szabadításával helyreállítja uralmát az egész világon élő népek felett.

Sundklerés Blauw tanulmányában rámutat, hogy a próféták ezirányú fejlődése ebben a témában összpontosul; vagyis miután más népek megmenekülnek, visszatérnek Sionba, az Úr hegyéhez. A próféták úgy vetítik ki más népek megtérését, mint Jeruzsálembe való visszatérést, ahol Izráel Istene úgy fog megjelenni, mint a népek Istene (Ézs 2:1–4, Mik 4:1–4, Jer 3:17, Ézs 25:6–9. Ézs 60, Zak 8:20).

Néhány zsoltár is érinti ezt a témát. A 87. zsoltárban olvassuk azt a kijelentést, hogy Jeruzsálem egy ökumenikus város, mert polgárai egy napon sokféle nemzetből tevődnek össze, sőt olyanok is lesznek köztük, akik valamikor Izráel Istenének dühödt ellenségei voltak. Ezek együtt ünnepelnek majd, mikor Isten helyreállítja a népekkel való közösségét.

Isten módszere a szabadítás megvalósítására

A Biblia leírja milyen módon hozza el Isten a szabadítást Izráelnek és a népeknek.

Egyetlen ószövetségi fejezet sem hatol olyan mélyen ebbe a témába, mint Ézs 40–55, amit „Szolga énekek" néven ismerünk. Ezek a szolga-énekek kétség kívül arra utalnak, hogy a szabadítás az egész világra kiterjed. A Szolga feladata elvinni a hírt a föld határáig (Ézs 49:6), és nem állhat meg addig, míg az igazság az egész földön győzedelmeskedik. Az ő tanítására várnak a szigetek (Ézs 42:4).

A negyedik szolga-ének az 53. fejezetben feltárja, hogyan tölti be az Úr Szolgája ezt a küldetését. Ez a megható fejezet kiemelten beszél arról, hogy a szolga legnagyobb emberi gonoszság áldozata lesz. Végigszenvedi az elképzelhető összes gonoszságot, amit csak emberi elme kiagyalhat. Ugyanakkor a Szolga, aki ennél a pontnál már helyettesként szerepel, Isten ítéletét vette magára, amely ítéletre nemcsak Izráel szolgált rá, hanem az „összes népek" és minden ember. A Szolgának mint helyettesnek Izráelért és a népekért végig kellett járni a szenvedések útját azért, hogy szabadulást szerezhessen. Ebben a fejezetben azt is leírja, hogy Jahve ajándékba adja a Szolgának a népeket, mivel hajlandó volt vállalni értük engedelmesen a halált is. Ezzel szerezte meg azt a jogot, hogy szabadságot és gyógyulást adjon minden embernek.

Meg kell jegyeznünk, hogy Pál, a pogányok apostola is erre alapozza Istentől kapott elhívatását világméretű misszziós tevékenységéhez, ami az Ószövetségnek ebben a Szolgaének c. fejezetében van leírva (ApCsel 13:47).

A MISSZIÓS ALAPELV

A már említett két ószövetségi alapelv összefüggésben van a missziós alapelvvel. A próféták fáradhatatlanul emlékeztették Izráelt arra, hogy kiválasztásuk nem lehet öncélú privilégium, amit önzően maguknak tartanak fenn; a kiválasztás szolgálatra való elhívást jelent. Ez magában foglalja a népek közötti bizonyságtételt is. Izráel jelként szolgál más népeknek arra, hogy Jahve nemcsak Teremtő, de Szabadító is. Az egyik „Szolga-ének"-ben (Ézs 49:6) Izráelnek arra a megbízatására utal, hogy népek világossága lesz.

> Izráel prófétái fokozatosan felismerték, hogy Isten beleavatkozik az eseményekbe és szabadításával helyreállítja uralmát az egész világon élő népek felett.

Lényegében minden szerző, aki megkísérli Izráelnek ezt az elhívását magyarázni, elérkezik a jelenlét fogalmához. Isten azért választotta ki őket, hogy speciális kegyelmének és igazságának részesei legyenek, ami azt a feladatot rója rájuk, hogy ezután Izráel úgy éljen a többi népek között, hogy meglássák bennük Isten igazságát, kegyelmét, irgalmát és szabadító hatalmát. A próféták időről-időre megénekelték mély csalódásukat amiatt, hogy Izráel folyamatosan szabotálta isteni elhívásának teljesítését. De bármennyire is égette őket a jogos harag Izráel engedetlensége miatt, a próféták nem szűntek meg a végsőkig emlékeztetni Izráelt megbízatására, mely szerint kiválasztottként a királyi papságot kell képviselnie az emberek között.

Érdemes megjegyezni, hogy a 2. világháború óta számos missziológus sürgeti a keresztyén jelenlétet mint fő mód-

szert napjaink missziós munkájában. Többféle okból és különböző megfontolásokból állítják, hogy a legmegfelelőbb formája a bizonyságtételnek az, ha egyszerűen azt látják, hogy az életvitelük különbözik más emberekétől.

Ez a hely nem arra való, hogy ezt az elképzelést tovább fejtegessem, csupán arra szeretnék rámutatni, hogy a jelenlét bizonyságtétele az Ószövetségben gyökerezik. Próféták folyamatosan igényelték népüktől, hogy isteni rendelkezésből úgy szolgáljanak életvitelükkel, hogy Izráel jel és híd lehessen más népek számára.

Nincs más magyarázat arra a hatalmas Júdaista missziós hatásra, amit a diaszpórában élők más népekre gyakoroltak, mint az, hogy a szétszórtságban élő zsidók kezdettől fogva meghallották és megértették elhívásukat a bizonyságtételre direkt módon és jelenlétükkel is.

Azért én mégsem gondolom, hogy helyes lenne a missziós alapelvet ebből a szempontból csupán a jelenlétre korlátozni. Egyszerűen azt sem értem, hogy egyes szerzők miért esküsznek arra, hogy az Ószövetség egyáltalán nem tesz említést a missziós megbízatásról.

Misszió az Újszövetségben c. könyvében *Hahn* azt mondja, hogy az Ószövetség „kimondottan passzív jellem"-et hordoz. Véleményem szerint ez már túlzás. *Bachli* könyve a Izráel und die Volker közelebb áll az igazsághoz annyiban, hogy megjegyzi, miszerint az Exodus (2Móz) beszámolója és a Deuteronómium (4Móz) hagyomány megkülönbözteti az „*am*" (nép) és a „*kahal*" (vallási közösség) jelentését. Határozottan kijelenti, hogy már a pusztában nagyon sok egyén csatlakozott a *kahal*-hoz, olyanok, akik eredetileg nem tartoztak az „*am*"-hoz. A pogány népek, akik Izráellel együtt jöttek és idegenként laktak Isten népe között, részt vettek az istentiszteleteiken is. Hallották Isten hatalmas tetteit, és ők is dicsérték Izráellel együtt énekekben.

Aztán ott vannak meglepő számban azok az egyének, akik elhagyták pogány eredetüket és szóval meg tettel bizonyították, hogy az élő Istenben bíznak és Neki szolgálnak, mert megmutatta nekik irgalmát. Melkisédek története, Ruth, Jób, Ninive népe, akikről Jónás könyve ír és sokan mások is az Ószövetségből, akár a nyitott ablakok, amiken keresztül láthatjuk a népek óriási kiterjedt táborát Izráel népén kívül is, és halljuk az elhaló missziós hívást, amely már minden néphez eljutott.

Az Ószövetség bölcs írásai mind formában, mind tartalomban hasonlítanak a görög és egyiptomi kultúrához. Kétségtelen, hogy Izráelnek saját irodalma eszközül szolgált arra, hogy más népekkel közölni tudja saját hitbeli meggyőződését.

Mi több, nincs is más magyarázat arra a hatalmas júdaista missziós hatásra, amit a szétszórtságban más népekre gyakoroltak, mint az, hogy a diaszpórában élő zsidók kezdettől fogva meghallották és megértették elhívásukat a bizonyságtételre direkt módon és ellentétükkel, életvitelükkel is.

A SZEMBENÁLLÁS ALAPELVE

Az eddigiekben felsorolt ószövetségi missziós alapelv még nem teljes. Bonyolult dolog, hogy minden eleddig említett alapelvhez kapcsolódik a szembenállás alapelve, vagyis az, hogy Jahve hatalmas erővel küzd azokkal a szellemi erőkkel, amelyek ellenállnak az Ő irgalmas szabadító hatalmának.

Az egész Ószövetség (de az Újszövetség is) televan olyan leírásokkal, beszámolókkal, hogyan küzd Jahve, Adonai, Izráel szövetséges Istene állandó háborúban áll azokkal az erőkkel, amelyek megpróbálják felforgatni és lerombolni a teremtett világra vonatkozó tervét. Harcol a hamis istenekkel szemben, amiket az emberek alkottak maguknak világi mintára, saját céljuknak megfelelően, bálványként. Gondoljunk csak Baálra, Astaróthra, akiket természetellenesen tiszteltek és emeltek maguk fölé a törzsek, államok és népek, isteni rangra emelve őket. Isten harcol a varázslás, az asztrológia (csillagjóslás) ellen is, melyek a 4Móz szerint határt vonnak Isten és népe közé. Ő küzd minden társadalmi igazságtalanság ellen, és lerántja a leplet, amely alatt elnyomás rejtőzik (lásd Ámóst és Jeremiást).

Az egész Ószövetség tele van azzal az égő vággyal, hogy ezek a szembenálló erők legyőzettessenek. Csodálatos látomásokról olvasunk, benne az eljövendő királyságról, ahol már minden kapcsolat helyreáll, és az egész teremtettség – emberek, állatok, növények és minden teremtett lény – tökéletes harmóniában lesz Isten szándékával (lásd Ézs 2, Mik 4, Ézs 65). Az Ószövetség úgy tekint erre a királyságra, mint végső kinyilatkoztatásra, és határozottan kijelenti, hogy végül Jahve ígérete szerint valóban győzni fog. Ez is egy nagyon jelentős téma a misszionáriusoknak.

Izráel szövetséges Istene állandóan küzd azokkal az erőkkel szemben, amelyek megpróbálják felforgatnia és lerombolni a teremtett világra vonatkozó tervét. Harcol a hamis istenek ellen, harcol a varázslás és csillagjóslás ellen és a társadalmi igazságtalanság minden formája ellen.

TANULMÁNYI SZEMLE

Beharka Pál (1874-1943)

A jellem

Egyéniségünknek egyik csalhatatlan, biztos meghatározója a saját jellemünk. Az ember egyéni értéke semmivel sem lehet több és nem is lehet kevesebb, mint amennyit a saját jelleme mutat. A jellemet lehet fejleszteni, megszilárdítani, de el is lehet veszíteni.

Jellemképzésünk legelső tanintézete a *szülői otthon*. Ahol az első tanító az édesanya, a második pedig az édesapa. Ők tanítják a legfontosabb, a jellemre és az egész életre kiható tantárgyakat. A gyermek lelki világa eleinte az otthon és a környezet hatása alatt áll. Itt alkotja és itt szerzi meg az alapvető fogalmakat magáról az életről.

A szülői hajlék az a lelki talaj, amelyből kihajtanak emberi lényünknek azok a jellegzetes tulajdonságai, amelyek befolyásolják és irányítják földi életünket, előidézik boldogságunkat vagy boldogtalanságunkat. A fogékony gyermeki lélek mohó kíváncsisággal figyeli a családi élet lefolyásának a legapróbb részleteit is! A szülőknek sokszor fogalmuk sincs arról, hogy mi megy végbe a csöndesen szemlélődő, látszólag oda sem figyelő gyermek lelkében, amíg ők egymással vitatkoznak, vagy mások személyét bírálják, illetve problémáit kiteregetik... A családi tűzhely az az első képzőintézet, ahonnan majd kikerülnek a jövő társadalmának tagjai. Éppen ezért a tanítás akkor a legeredményesebb, ha jó és nemes a példaadás. Számtalan gyermek hithajócskájának a katasztrófáját azok a kőszirtek okozták, amelyek a helyes és helytelen szülői példaadás ellentétéből képződött.

Jellemünk további fejlődésének útját a *társadalom* egyengeti. Az emberekkel való személyes érintkezés, a mások példamutatása szintén döntő hatással lehet jellemünk fejlődésére. Sajnos, ezen a téren olyan nagy ellentmondásokkal és zűrzavarral találkozunk, hogy csak azok képesek eligazodni, akiket az Isten gondviselése erre felkészített.

Az életben minden ember egy-egy példa, akiknek jó vagy rossz tulajdonságait elsajátíthatjuk és követhetjük. Szinte minden emberről meg lehet állapítani, hogy kinek az elveit, gondolkozásmódját, sőt emberi magatartását követi. A jellemtelen egyének megmételyezhetik mások lelkét. Viszont a jellemesek a helyes és követendő utat jelenthetik sokak számára. Jellem tekintetében az egész emberiség részére a mennyből küldetett a legtökéletesebb példakép: az Úr Jézus Krisztus! Mélyedjünk el kitartóan az Úr Jézus magasztos jellemének a tanulmányozásában és rögzítsük lelkünkben azokat a tökéletes jellemvonásokat, amelyek Róla áradnak. Az embereket csak abban kell követni, ami *krisztusi* bennük. Ezért írja Pál apostol a korinthusi gyülekezet tagjaihoz: *„Legyetek az én követőim, mint én is a Krisztusé."* (1Kor 11:1)

Az embereket vakon követni nem tanácsos, viszont az sem helyes, ha másokat kényszerítünk a mi feltétel nélküli követésünkre.

Ha a Krisztus evangéliuma nem csupán elvet jelent számunkra, hanem életet is, akkor a társadalom nem tehet kárt bennünk, sőt mi hathatunk reá jótékonyan és irányíthatjuk az evangélium megismeréséig. Ehhez viszont elengedhetetlen feltétel, hogy reánk is vonatkozzon a Megváltó meghatározása: *„Ti vagytok a földnek savai - és a világ világossága."* (Mt 5:13–14)

Az ember legyen a jóban szilárd, és amit a jobb kezével épített, ne rontsa azt el a bal kezével...

A jellemképzés harmadik fokozatú intézete a *tapasztalatok iskolája*. Vagyis az előttünk végbemenő eseményeknek éber figyelése és elfogulatlan bírálata. A történelem olyan nyitott és csodálatos nagy könyv, amelybe az emberiség kezdetétől kezdve minden személy írt valamit. Így mi magunk is. Ez a könyv rendkívül tanulságos, de csak az éles szemek képesek belőle olvasni és a bölcs szívek tanulni. Ebbe a könyvbe vérrel és könnyel igazolta az emberiség azt az isteni igazságot, hogy *„amit vet az ember, azt aratja is"!* (Gal 6:7)

De van még egy másik, az egyén tulajdonát képező kisebb könyv is, amely ugyancsak ajánlható a tanulmányozásra. Ez nem nyitott, hanem zárt könyv, amely csak az Úr és magunk előtt tárulkozik ki. Ez nem más, mint a lelkünk mélyén titokban lezajlott eseményeknek a sokasága. Aki mindvégig jellemes ember kíván lenni, annak ezt a könyvet alaposan át kell tanulmányozni, hogy a tartalmát jól megismerhesse. Az újonnan feljegyzésre váró fejezeteknél pedig ajánlatos az alapos önvizsgálat.

Boldog életet csak jellemes és becsületes emberek élnek. Ebben rejlik viszont nemcsak az egyén, a haza, a társadalom, de a közösség jóléte és ereje is. Biztos és szilárd épületet hitvány anyagból nem lehet építeni. És legyen az embernek bármilyen hivatása, mégis csak aszerint érdemel tiszteletet, amilyen jellemes és becsületes. *„Mert az Úr nem azt nézi, amit az ember"* – hanem *„ami a szívben van."* (1Sám 16:7)

Megjelent a BÉKEHÍRNÖK 1925. 4.sz. 21. lapján.

A SZOLGÁLAT ÚTJÁN

Hunter Vadász János
(Kalifornia, Pomona)

Elhívás szolgálatra

Máté 4:18–22

Milyen csodálatos kiváltság az Úr Jézus Krisztus követőjévé, szolgájává lenni, úgy is mint laikus és úgy is mint hivatásos lelkészek. Van, akinek kiváló foglalkozása van, és nehéz, de becsületes munkával keresi kenyerét az üzleti életben vagy szakmunkában mint mérnök, orvos vagy tanár. Van, aki földműves és emellett gyülekezetben szolgáló személyes bizonyságtevője az Úr Jézus Krisztusnak. Olyanok, akiknek nem mondhatják, csinálja, mert fizetnek érte.

Egyszer egy laikus lelkész túl buzgón mondta: „nem lehetünk mindnyájan prédikátorok, valakinek dolgozni is kell." De az is igaz, nem lehet mindenki laikus, valakiknek felkészülten prédikálni is kell. Minek a teológia? A tanítványok egyszerű halászok voltak, de Jézus tanítványai voltak.

Isten mindig a laikusok közül hívja el a teljes foglalkozású prédikátort, lelkipásztort, és jó ezt nem elfelejteni, amikor bíráljuk őket.

Milyen körülmények közül lettek elhívva?

Simon, András, Jakab a hálóikat mosták, munkával voltak elfoglalva. Az Úr Jézus Krisztus Simon csónakjába lép és kéri, hogy Simon egy kissé beljebb vigye a tóba a csónakot. Jézus leült és úgy tanította a sokaságot (Lk 5:1–11). Péter bizonyára nagy kiváltságnak tekintette, hogy csónakja szószékké változott, ahonnan az evangélium hálóját a Mester kivetette. Isten fel tudja használni egy-egy vállalkozó üzletét is, ha kölcsönadják neki, és készek szolgálni vele.

Evezz a mélyre, és vesd ki a hálót fogásra!

Az éjszaka volt a legjobb a halászásra, közel a parthoz. Egy názáreti ácsmester azt gondolja, hogy ő jobban ért a halászáshoz. Péter esze, gyakorlata ellene szól annak, hogy most halásszanak, de engedelmeskedik, talán azért is, hogy bebizonyítsa, úgyis hiába, de azért mégis engedelmeskedett. Az eredmény hihetetlenül nagy volt, a csónakok megteltek hallal.

Krisztus hatalma

Simonnak szüksége volt arra, hogy meglássa az Úr Jézus Krisztus hatalmát, isteni erejét, és ezt átélve elé boruljon és szóljon: *„Menj el tőlem, mert én bűnös ember vagyok."*

Ézsaiás ugyanígy reagált, amikor meglátta az Urat. *„Jaj nekem! Elvesztem, mert tisztátalan ajkú vagyok, és tisztátalan ajkú nép között lakom. Hiszen a Királyt, a Seregek Urát látták szemeim!"* (Ézsaiás 6:5)

Felemelni Jézust és megalázni önmagunkat, szükséges az igazi szolgálathoz. *„Néki növekedni kell, nékem pedig alábbszállanom"* – mondja Bemerítő János.

A szintén megszólított János és Jakab, éppúgy mint Péter és András, a hálókat otthagyva azonnal követték őt.

A csodálatos tények a szolgálatba hívásnál

Akit az Isten hív, azt alkalmassá teszi. Ne félj, ha ő hív! Emberi szempontból nézve érthetetlen az Úr választása. Miért a halászokat hívja, miért nem a vallási vezetőket? Az angol szövegben azt olvasom: *„Ha egy ember püspökséget kíván, jó dolgot kíván"* (1Tim 3:1). A Krisztus szolgálata azonban akkor eredményes és hasznos, ha az az Isten határozott és személyes hívása. *„Nem ti választottatok ki engem, hanem én választottalak ki és rendeltelek titeket arra, hogy elmenjetek és gyümölcsöt teremjetek."* (Jn 15:16)

Isten szolgáinak – emberileg szólva – sok félelmes dologgal kell szembenézniük. Ezek időnként megnehezítik a szolgálatot végzők életét. A gyülekezet elé kell állni, ahol több – világi szempontból – magasabb képzettségű embernek is kell hirdetni az igét, jól képzett ügyvédeknek, orvosoknak, tanároknak, magas rangú állami tisztviselőknek, és néha az igét a papnál is jobban ismerő gyülekezeti tagoknak, akik úgy gondolják, ők már meggyökerezett hívők, ők mindent jobban tudnak, mint egy nemrég a teológiáról kikerült lelkipásztor. Félni kell-e a prédikátornak, hogy mit mondjon, ha alázatosan az igénél marad, és nem filozofál, nem okoskodik? Hittel állítom, hogy ebben az esetben egyáltalán nem.

Isten népe istentiszteletre jön, igét hallgatni, az igében Urával találkozni jön el a gyülekezetbe. Isten üzenetének közvetítése sokkal fontosabb, mint egy esetleges ügyvédi, orvosi, mérnöki tekintély szava, kritikája. Ha az utóbbi elriaszt, nem teljesülhet a szent küldetés.

Fiatal, szolgálatba induló testvérem, légy bátor, hisz neked is szól az Úr igéje: *„Íme én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig"* (Mt 28:20).

Az Istentől kapott hívásnak engedelmeskedni kell

Ezt is – épp úgy, mint a megtérésre szóló felhívást –, vissza lehet utasítani. Az a tanács, hogy „Ne fogadd el

a teljes idejű szolgálatra való felhívást, ha más hivatást is be tudsz tölteni, ha más munkát is tudsz végezni" – helytelen. Van ennél egy jobb tanács: **„Ne fogadd el a teljes idejű szolgálatba állásra szóló felhívást, ha a lelkiismereted megengedi, hogy más munkába állj."** Megalkudni testtel és vérrel, kompromisszumokat vállalni a krisztusi szolgálatra szóló elhívásnál éppoly végzetes lehet, mint a megváltásodra való elhívás visszautasítása. Ha Ő hív, tégy félre mindent, és kövesd őt! Simon és társai egy jól menő foglalkozást, üzletet hagytak ott. Számukra nem volt visszaút. Az Úr Jézus Krisztus azt tanította: *„Aki az ekeszarvára teszi a kezét, és hátra tekint, nem alkalmas az Isten országára"* (Lk 9:62).

A szolgálat közben lesznek nehézségek, lehet hogy hamisan vádolnak, rágalmaznak, szeretetlenül megbírálnak, az igehirdetésed félreértik és félremagyarázzák, engedetlenek, tiszteletlenek lesznek. Feleségedet kritikus szemekkel nézik. Testvér, kirakatban leszel, ahol mindenki lát téged. Lehet hogy gyermekeidet akarják nevelni, főleg azok, akiknek nincs gyermekük, vagy saját gyermeküket fel- vagy félrenevelték. Ilyen és még számtalan más nehézséggel találod szembe magad, ami emberileg nézve ahhoz az elhatározáshoz vezethet, hogy feladod a lelkipásztori szolgálatot, és visszatérsz a civil életbe, ahol több pénzt és kevesebb nehézséget találsz. Testvér, ne hátrálj meg, tarts ki! Ez megváltozik, ha hű maradsz ahhoz, aki elhívott.

Találkoztam már olyan katolikus papokkal, református és baptista lelkipásztorokkal, akik nem bírták már tovább, és visszamentek a világi pályákra. Egy se volt boldog, mindegyik megbánta, és annak ellenére, hogy sokkal jobb anyagi helyzetbe kerültek, üresnek érezték az életet. A valódi helyét egyik sem találta meg.

Ha tehát nehéz helyzetbe jutsz, jöjj újra és újra a szolgálatba meghívó-elküldő Urad elé őszinte vallomással, könyörgéssel. Menj el egy idősebb, a tűzkeresztséget már átélt szolgatárshoz, önts ki előtte a szíved, és imádkozzatok együtt!

Idősebb szolgatársak, a lelkipásztornak is szüksége van lelkipásztorra! Ne csak a lelkipásztorokat megintő fegyelmi tárgyalásokra gyülekezzetek össze, hanem egy-egy fiatal, akár éppen most szolgálatba induló lelkipásztornak is legyetek imatársai, akikhez odamehet a fiatal szolgatárs. Legyetek olyan nyitottak, akikkel együtt tudnak imádkozni, akikhez a legtitkosabb problémáikkal is odamehetnek mások, a fiatalabbak is.

Gyülekezetvezetők, vének, diakónusok, többet imádkozzatok, mint amennyit bíráljatok a lelkipásztort.

A lelkipásztor egyik legfontosabb feladata az igehirdetés.

Bármi történjen is egy lelkipásztor életében, hetenként legalább négyszer szolgálnia kell az Igével. Az igei szolgálatra való felkészülést a gyülekezet vezetőinek kötelességük lehetővé tenni. Mint mondják az apostolok: *„Nem helyes az, hogy Isten Igéjét elhanyagolva mi szolgáljunk az asztaloknál"* (ApCsel 6:2). Az asztaloknál való szolgálat itt nem csak az úrvacsorai asztal megterítését jelenti, hanem minden olyan feladatot is, ami elvonja lelkipásztort, a prédikátort az imádkozástól és az ige feletti elmélkedéstől, valamint a lelkek pásztorolásától.

A bizottságok és diakónusok feladata nem az, hogy prédikátort vezessék, hanem, hogy az Istentől kapott szolga, a pásztor és igehirdető vezetését figyelembe vegyék. És minden esetben a gyülekezet javáért, az Úr dicsőségéért, a lélekmentés szolgálatáért biztosítsák azt a csendes, békességes hátteret, ahol megérlelődhet a mennyei üzenet. Tegyék ezt azért, hogy a lelkipásztor jól felkészülten szolgálhasson. Minden tőlük telhetőt tegyenek meg. A lelkipásztortól pedig elvárja az Úr és a gyülekezet, hogy lelkiismeretesen készüljön az igehirdetés szolgálatára. Az igehallgató jó táplálékhoz kíván jutni. Igét szomjúhozik az ember, amely eligazítja őt a mindennapi életben. Figyeljünk az Úr Jézus Krisztus módszereire – aki a mindennapi életből vette a példákat –, hogy az ige ott szólítsa meg a hallgatót, ahol most van élete keskeny útján. Elengedhetetlen, hogy adjon az igemagyarázat lelki látást a közösségi-, a házastársi- és a szülő-gyermek kapcsolatban, valamint a társadalomhoz, az államhoz való viszonyuláshoz. Szólítsa meg a jelenkor nehézségeivel küszködőt, ne csak arról szóljon, mi lesz majd, ne csak absztrakt, elvont jövőbeli kérdéseket érintsen. A valóságos kérdéseket csak akkor ismeri meg igazán az igehirdető prédikátor, ha rendszeresen látogatja a gyülekezet tagjait. Igehirdető testvérem, ha azon gondolkodsz, hogy miről prédikálj, látogasd meg a gyülekezet tagjait, menj az emberek közé, mint az Úr Jézus Krisztus, és akkor találkozni fogsz te is az özveggyel, a sántával, a beteggel, a bűnösökkel, a testilelki segítségért kiáltókkal. És akkor azonnal tudni fogod, miről kell szólnod.

Fiatal lelkipásztor testvérem! Olvass, tanulj, tájékozódj! Azzal, hogy a teológiai tanulmányaidat befejezted, a tanulás nem fejeződött be, a teológia szerszámokat adott a kezedbe, amivel dolgoznod, embertársai szolgálnod kell.

Dr. B. H. Caroll, a Déli Baptista Szövetség legnagyobb teológiai szemináriumának alapítója (Forth Worth Texas) mondta el, miként fogadta el a hívást, és miként engedelmeskedett a szolgálatba hívó Urának: „Szövetséget kötöttem az Úrral, hogy amíg élek, soha más üzleti vállalkozásba, foglalkozásba nem megyek, másfajta hivatást nem fogadok el, mint azt a hívást, hogy hirdessem, prédikáljam az evangéliumot. Teljesen átadom magam e célnak, élek vagy meghalok, úszok vagy megfulladok, megmaradok vagy elpusztulok, nem fordítok hátat az elhívásomnak soha, soha-soha örökké. Megtanultam azt, hogy nem baj, ha meghalok. Eszembe jutottak a szolgálatba hívó és küldő Mester szavai: *'Mert valaki meg akarja tartani az ő életét, elveszti azt, valaki pedig elveszti az ő életét énérettem és az evangéliumért, az megtalálja azt.'* (Márk 8:35). Lehet, hogy az a legjobb, ha meghalok, lehet hogy az, ha halálra éheztetnek, nem tudom, ki tudja megmondani? De határozottan biztos vagyok abban, hogy akár éhezek, akár jólét-

ben megkövéredek, kötelességem prédikálni az evangéliumot." Eddig az idézet.

A lelkipásztor, a prédikátor számára Isten útja, Isten akarata az első, aztán jön minden más.

Péter látta azt, hogy az Úr ismeri a feladatot, amire őt elhívta. Ez egy magasztos és szent feladat, ezt csak teljes alázattal és Krisztus iránti feltétlen engedelmességgel lehet megközelíteni. Nem lehet az embereket olcsó érvekkel meggyőzni, az elveszetteket a megtéréshez eleganciával elvezetni, sem tudálékossággal vagy hangzatos virágnyelvű szólamokkal, különböző metódusokkal, módszerekkel, hanem az Isten által adott tálentumaink teljes odaszánásával az Úrnak. Isten elrendeli, hol és milyen hálóval kell halászni. Néha a legeredményesebb halfogás éppen előtted van. Értsd meg, ha Isten azt akarja, hogy az ő szolgái a hálót engedjék le mélyebbre, mintsem, hogy kedvezőbb vizekre menjenek halászni.

Nagy kiváltság az Úrtól hívott és tőle küldött szolgának lenni. Erről tesz bizonyságot Pál apostol is. *„Hálát adok a Krisztus Jézusnak, a mi Urunknak, aki megerősített engem, mert megbízhatónak tartott, amikor szolgálatra rendelt. Jóllehet előbb őt káromló, az övéit üldöző és erőszakos ember voltam, mégis irgalmat nyertem, mert hitetlenségemben tudatlanul cselekedtem. De bőségesen kiáradt rám a mi Urunk kegyelme a Krisztus Jézusban való hittel és szeretettel"* (1Tim 1:12–13).

A prédikátornak mindig készen kell lennie az igeszolgálatra, bárhová megy. A szótáradból vedd ki azt a kijelentést, hogy nem készültem, nincs papi gallérom, reverendám, palástom, de úgy kell öltözködni, hogy bárhol, bármikor méltóképpen képviseld szolgálatba, követségbe küldő Uradat.

Drága, szolgálatba induló, diplomát nyerő testvérem, gyülekezeti teológiát végzett vagy nem végzett szolgatársaim! Sok jó tapasztalatról hallotok még. Sok útbaigazítás, jó tanács fog elhangzani, sokat el fogtok felejteni, de egyet ne felejtsetek el: szeressétek Isten népét! Idős gyülekezetvezető testvéremnél voltam a kórházban, akivel voltak bizonyos nézeteltéréseim, amíg egy gyülekezetben szolgáltunk. Az örökkévalóságba költözése előtt egy félórával ennyit mondott: *„Testvér, szeresd a gyülekezetet!"* Ezek a szavak visszacsengnek a szívemben. Én is ezt kérem tőletek.

„Férfiak! Úgy szeressétek feleségeteket, ahogyan Krisztus is szerette az egyházat, és önmagát adta érte, hogy a víz fürdőjével az ige által megtisztítva megszentelje, így állítja maga elé az egyházat dicsőségben, hogy ne legyen rajta folt, ránc vagy bármi hasonló, hanem hogy szent és feddhetetlen legyen... Nagy titok ez, én pedig ezt Krisztusról és az egyházról mondom." (Efézus 5:25–27, 32).

Úgy szerette az egyházat Krisztus, hogy önmagát adta érte. Testvéreim, elhívott és elküldött, általa elhívott szolgatársaim, lehet-e a szolga nagyobb az Ő mesterénél?! Ámen.

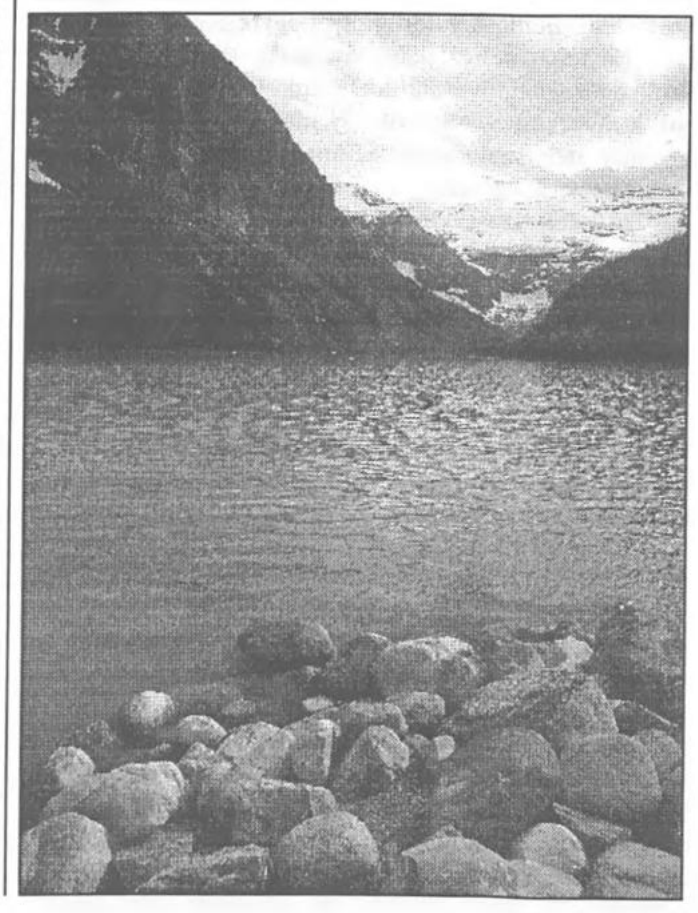
Elhangzott Kolozsváron, a Romániai Magyar Baptista Teológiai Szeminárium tanévzáró ünnepén 1998 júniusában

Elnézést kérünk előfizetőinktől az előző szám postázásakor tapasztalt hiányosságok miatt. Ha valaki utólag sem kapta meg a megrendelt számot, kérjük, jelezze a kiadónál! Megértésüket köszönjük.

Őszi rigódal

Megeste már a dér a bokros oldalt,
fenn vadlúd-ék húz vadlúd-ék után.
Ragyog az ősz. És dalt hallok, rigódalt,
egy ritka lombú vadcseresznyefán. –
Ilyenkor cinke cserreg és ökörszem,
rég hallgat búbosbanka- s gerleszó.
Ha pártalan s nem várja fészeköl sem,
miért szól még a megtévedt rigó?
Tán június sugár-illúziója
remegett át a bíbor lomb felett,
s attól dalol a völgy révült rigója
ilyen évszak-tévesztő éneket.
Nem is téved: halkan szól, mintha félne,
köd ül a hangok túlfinom során,
mintha hunyt szemmel, álmában zenélne,
egy álom-őszben, álom-fuvolán.
A hangja nem fog mámorral kitelni,
nagy líra nincs. S mégis, így volna jó:
amíg a hófelhő jön, énekelni,
mint az a révült, holdkóros rigó.

Áprily Lajos

Isten népe a gyülekezetben

Bányai Jenő

Emlékezés a Budai Baptista Gyülekezet alapítására (1924–1999)

75 éve alakult a Budai Baptista Gyülekezet

„Mert ezer esztendő annyi előtted, mint a tegnapi nap, amely elmúlt, és mintegy őrjárásnyi idő éjjel." (Zsolt 90:4.)

Amikor Mózes, az Isten embere megkísérli az Örökkévaló és az ember időszámítását egymáshoz viszonyítani, akkor megsemmisülve állapítja meg, hogy a történelem óráján egy évezred alig egy napot jelent. Vagyis ezer esztendő egyenlő a semmivel.

Csak emberi gondolkozásunk véges volta az, amely olyan nagy jelentőséget tulajdonít néhány évtizednek.

A mai néven nevezett „budai gyülekezet"-nek is illik tudni azt a főváros Duna jobb parti részén elkezdett baptista misszióról, hogy az nem hetvenöt, hanem 153 évvel ezelőtt kezdődött!

Vagyis a legendás magyar szabadságharc előtti években.

Közösségi történetkutatásunk nyomán közismertté vált, hogy az 1846-ban megindult magyarországi baptista misszió Pest-Budán kezdődött. A Hamburg városában megtért és hazájukba visszajött első hívők közül kettő pest-budai születésű volt. Az egyik, *Rottmayer János* (1818–1901) a Józsefvárosban, a másik, *Scharschmidt Károly* (1820–?) pedig a Vízivárosban látta meg a napvilágot. Bár az első istentiszteletek a mai Gyulay Pál utcában kezdődtek, azonban állandó híd hiányában télvíz idején Budáról nemigen lehetett átjutni Pest városába. Így Budán is megindultak a baptista összejövetelek Scharschmidt Károly szülőházában. A rendőrség nyomozati irata szerint otthonát Őfen, 565 számmal jelölték. Itt kezdődtek el a rendőrségi nyomozás szerinti „titkos összejövetelek"... Az egyik akta még néhány résztvevő ún. „kandidát" = azaz tagjelölt nevét is közli. Az első budai összejöveteleket 1856-ig lehet nyomon követni. Ekkor Scharschmidt testvér Bukarestbe költözött, hogy a románok között terjessze az evangéliumot. Missziónkban tehát ez az első „budai" történeti nyom.

A *második* kísérlet éppen egy évszázada, 1873-ban kezdődött *Meyer Henrik* (1842–1919) hazánkba érkezése folytán. Önéletrajza szerint első otthona Budán volt, a Lánchíd melletti Hunyadi János út (akkor Albrecht út) egyik házában. Ott tartotta az első szerény baptista összejövetelt. Még ugyanebben az évben átköltözött Pestre. Azonban érdekes, hogy a misszió a budai oldalon, egész pontosan Óbudán hódított tért. Az első hívők a budai oldal lakói voltak! A Kiskorona utcában lakó *Benzing* és *Kaiblinger* házaspárokat Meyer testvér 1874. december 27-én merítette be a Lukács fürdő medencéjében. Benzing testvérék Kiskorona utcai hajlékában 1875–1877 között működött a baptista gyülekezet. Egy feljegyzés szerint a tagok száma elég szépen növekedett, több bemerítésre is sor került. A budai misszióval párhuzamosan egyrészt a pesti oldalon, másrészt Újpesten is megindult a missziómunka, de érdekes, hogy kezdetben a budai misszió bizonyult mindhárom közül a legéletképesebbnek.

Ahogy igaz az, hogy Jézus Krisztus azért jött, hogy az ördög munkáit lerontsa, sajnos ennek az ellenkezője is tény, vagyis a sátán viszont azon mesterkedik, hogy a Krisztus által lefektetett alapokat semmisítse meg. A lendületes óbudai baptista misszió csakhamar szemet szúrt a katolikus klérusnak, és kíméletlen harcot indított a szép reményekre jogosító gyülekezet fölszámolására. Egyházi hatalmát fölhasználva igénybe vette a rendőrhatóságot, amely azután Meyer Henriket mint „idegen eszme" terjesztőjét kiutasította e városrészből. A tagokat, minden lelki erőszakot igénybe véve megfélemlítette, akik közül többen vagy visszatértek régi egyházukba, vagy a kevesebbek átjárni kényszerültek a pesti oldalon megnyílt Dohány utcai első imaterembe. Ha az akkori közlekedési viszonyokat tekintjük, akkor ez nem csekély fáradtságot jelentett a hűségesen kitartó hívőktől.

Az is figyelmet keltő történeti tény, hogy az első baptista temetés is Budán volt 1877 júniusában, az óbudai temetőben, ahol az evangélikus lelkész adott engedélyt a baptista szertartású temetés elvégzésére.

A *harmadik* budai kísérletre az első világháború előtti években került sor. A Wesselényi utcai német gyülekezet továbbra is szívügyének tekintette a budai baptista missziót. E célból 1896-ban ingatlant vásároltak az akkori II. kerület Irma (ma Mária) tér 3. szám alatt. Ezzel egyidőben vásárolták meg a budafoki imaház telkét, amely a mai városrendezés folytán szintén a főváros budai részéhez tartozik. Az Irma, illetve Mária téri földszintes házat 1910-ben lebontották, és a következő esztendőben 231.000 koronás bankkölcsönnel fölépítettek egy 6 emeletes bérházat, amelynek földszintjén – udvari bejárattal – rendezték be az imatermet. Ezen a helyen a főváros 1944. évi ostromáig rendszeres német nyelvű baptista istentiszteletek voltak.

Mindent összegezve a mai „Budai Gyülekezet" elnevezésű baptista közösségnek ezek voltak a missziótörténeti elődei, amit a helyes tájékozódás érdekében tartottunk szükségesnek megemlíteni.

Az 1974-es esztendőben megalakulásának félévszázadát ünneplő gyülekezet létrejött szervesen összefügg az 1914-ben Ócsán alapított „Baptisták Árvaháza" történetével. Annak 1917. évi fővárosba való költözésével indul meg – hacsak embrionális formában is – a magyarnyelvű budai baptista misszió. Amikor 1922-ben megtörtént az ún. Novák-házak megvétele, már fölmerült a gyülekezet létrehozásának reális lehetősége.

A „Baptisták Árvaháza" kebelében megalakult akkori Hegyalja úti, majd későbbi új nevén Alsóhegy utcai gyülekezet létrejöttének körülményei fenségesen igazolják az Úr Jézusnak a mustármagról szóló példázatát (Máté 13:31–32). Napjainkban a korszerű és magas színvonalú oktatás folytán már a tanuló ifjúság is tisztában van a citológia, azaz a sejttan természeti törvényeivel. Eszerint minden élő organizmus alapja a sejtmag, ami osztódás által terjed, növekszik, átörökít, a szervezetet építi, sőt magja az egész teremtett világnak.

Ilyen „sejt-akció" révén jött létre a Szentlélek Isten mindenre elvezérlő kegyelme folytán a budai gyülekezet, és ezáltal érte meg fennállásának fél évszázados jubileumát is. Mint számos más helyen, a gyülekezet alapját itt is az ún. „házi istentiszteletek" tartása képezte. Ez legelőször az ócsai árvaházalapító *Joó házaspár* hajlékában kezdődött, majd Budára költözvén az I. ker. Torbágyi úti ideiglenes otthonban folytatódott, és a Hegyalja úti végleges intézetben teljesedett ki. A történeti igazság azonban az, hogy ezeket az összejöveteleket egyrészt az árvaházi növendékek, másrészt az intézeti alkalmazottak, vagyis egy zártkörű közösség részére tartották.

S hogy ezek az összejövetelek nem váltak öncélúvá és nem csupán egy megszokott mindennapi ájtatosságot jelentettek, bizonyítja, hogy először 1919-ben, majd 1922-ben és 1923-ban megtörtént az első árvaházi növendékek bemerítése a Budapest–Nap utcai anyagyülekezetben. Mondanunk sem kell, hogy az intézetben lévő gyülekezeti tagok a Nap utcai gyülekezethez tartoztak. Ám a bemerítés igen örvendetes eseményét mégis csak belmisszióként tartjuk nyilván. A külvilág, az árvaház környéke csak akkor vett tudomást a baptisták létezéséről, amikor 1922 nyarán az áldott emlékű *Fekete Ferenc* testvér és felesége „szálláskészítőként" beköltözött a megvásárolt Hegyalja úti bérházak egyik szerény hajlékába. Fontos feladatuk volt a gazdasági feltételek megteremtése a beköltözendő árvaház részére, de ők ennél többre bízattak.

Fekete testvérék Debrecen környékéről jöttek föl még az ócsai Joó Ferenc féle árvaotthonba. Fölbuzdult szívük az árvák iránt, mindenüket eladták és az apostoli gyülekezetben létrejött gyakorlat alapján anyagi javaikat a közösség, míg munkáséletüket az árvaház oltárára helyezték. A Fekete házaspárt lehet tekinteni a budai gyülekezet sejtmagjának. Ők ugyanis nem baptista, hanem teljesen idegen környezetben kezdték el a missziót. De nemcsak otthonukban, hanem a szomszédok személyes meglátogatásában, a jószágok legeltetésének idejében, az üzletekben vagy a közlekedési eszközökön és sorolhatnánk a számtalan alkalmat. Ahol arra lehetőséget találtak, minden alkalmat megragadtak, hogy bizonyságot tegyenek nemcsak az árvák Atyjáról, de az ő személyes életüket is megmentő krisztusi kegyelemről. Mert a mentő szeretet találékony, s pillanatok alatt felismeri a bizonyságtevésre alkalmas helyzetet és kínálkozó lehetőséget.

Fekete testér Istennek egy igen egyszerű gyermeke volt. Kétkezű munkásember, kovácsmester, aki megtanulta, hogy addig kell ütni a vasat, míg izzik. Sok olyan emberrel találkozott élettársával együtt, akik a megpróbáltatás kohójába kerülvén a sors pörölycsapásainak súlya alatt alkalmassá váltak a formálódásra...

De ugyanezt tette a súlyos lelki próbákat átvészelő, magára maradt, életét az árvák fölkarolására és istápolására szentelő Joó Ferencné, valamint az első világháború kezdeti napjaitól az országos jótékonysági munka terén buzgólkodó áldott emlékű *Beharka Pál* tv., a megalakult budai gyülekezet alapító prédikátora is.

A budai gyülekezetet egy két ágból eredő csermelyhez lehet hasonlítani, amely azután egyesülve, fokozatosan terjeszkedve alkot egy széles folyamot. Az egyik csermely az árvaház ebédlőjéből, a másik Fekete testérék egyszerű otthonából eredt. Mindkét helyen hangzott az ige, szárnyalt az imádság és zengett az ének. Az áldott egyesülést csak a gonoszság erői akadályozták ideig-óráig. A gyülekezet régi tagjai jól emlékeznek még a nagy akadályra, de a tanulság miatt bizonyára nem veszik rossz néven, ha megemlítjük dióhéjban az ún. „kocsma" ügyet. A későbbi imaterem helyén az ingatlannal együtt egy messze környéken hírhedt kocsma is a közösség tulajdonába került. A kocsmáros csupán magas lelépési díj ellenében volt hajlandó jól menő üzletét eladni, amit az akkori nehéz gazdasági viszonyok miatt a közösség nem volt képes kifizetni. Az emeleten nap mint nap reggel, délben, este hangzott az imádság, folyt az áhítat és zengett az ének 70–80 szájról. A földszinten pedig eszüket vesztett emberek durva, trágár duhajkodása verte föl a környék csendjét... Sokszor még a rendőrségi beavatkozás sem volt képes ezt az áldatlan állapotot megszüntetni.

Az egyik följegyzés szerint 1923-ban Beharka Pál gondnok testvér irodájába hívta a vendéglőst, és nem a felmondást közölte vele, hanem egyszerűen bejelentette, hogy attól a naptól kezdve Isten elé viszik ezt a tarthatatlan helyzetet. Aznap este az áhítatra összejött árvák és gondozók előtt Beharka testvér így kezdte mondandóját: „Gyermekeim, a mai naptól kezdve új imatárgyunk lesz. A vendéglőssel folytatott tárgyalásaim nem vezettek eredményre. Így most titeket kérlek, segítsetek nekem ezt a csatát megnyerni..." Amint a krónikás írja, ettől kezdve megkezdődtek a titkos és nyilvános imák, amelyek elindultak útjukra az Egek Urához. Az Isten malmai pedig lassan, de biztosan kezdtek őrölni, s egy év múltán felőrölték a vendéglőst vendégeivel együtt... 1924 őszén a vendéglős ismét megjelent az irodában és

ezekkel a szavakkal nyitott be: „Győztek, Beharka úr, elmegyek." (Tamaska Gyulától)

Így jött el a gyülekezetté válás nagy ünnepnapja, 1924. november 17-én este, amikor a volt vendéglő egyik helyiségét örömtől túláradó szívvel és hálától könnyes szemmel adták át rendeltetésének. A jelentős eseményről a Békehírnök 1924. november végi száma ezzel a nagybetűs címmel közölt tudósítást: „KORCSMA HELYETT IMAHÁZ!" Ettől a naptól kezdve számítódik a budai gyülekezet önállósága, és szűnik meg a Nap utcai gyülekezet gondozása.

Ám a volt vendéglő másik termére is hamarosan szükség lett. Így került sor 1926-ban az első, 1930-ban a második, s végül „ami már napjaink története", 1960-ban az imaterem harmadik bővítésére. Az imaterem kialakításával megindulhatott a szervezett gyülekezeti élet, a magyar nyelvű baptista istentiszteletek tartása a főváros budai oldalán. A gyülekezet tagjai 3 csoportból tevődtek össze. Az 1. csoportba a Nap utcai anyagyülekezet Budán lakó volt tagjai tartoztak. A 2. csoportba az árvaház kötelékébe tartozó intézeti alkalmazottak számítódtak, míg a 3. csoportot a megtért és bemerítkezett árvaházi növendékek képezték. A gyülekezet első jegyzőkönyvének 1. oldalán az alapító tagok névsora olvasható. Nevük a következő:

1. Bakó Károly
2. Bakó Károlyné
3. Baranyai Antalné
4. Beharka Pál
5. Beharkáné Reviczky Ida
6. Boros Irén
7. Farkas Lénártné
8. Fekete Ferenc
9. Fekete Ferencné
10. Heckmann Margit
11. Herz Anna
12. Joó Ferencné
13. Jószai Rozália
14. Kupai Rozália
15. Lajtos Margit
16. Nagy Károly
17. Németi János
18. Reisch György
19. Reisch Györgyné
20. Reviczky Mátyás
21. Szabó Mihály
22. Szűcs Ida
23. Tamaska Gyula
24. Tölgyes (Steiner) Izsák és testvére
25. Tölgyes Margit
26. Tölgyes Klára
27. Zöldfai Antal
28. Zsizsikin Magda
29. Veres Sarolta
30. Walter Katalin

Összesen 30 tag. Egy jó esztendő múltán tagságrendezés folytán a gyülekezet tagjai lettek még Czigli Károly és Vörös Józsefné. Ettől kezdve szinte majdnem minden tanácskozási órán sor került a vallástételre jelentkezők kihallgatására. A környező bérházak lakói közül is többen elfogadták az evangélium hívó szavát.

A budai gyülekezet történetében is megismétlődött az első apostoli időkről szóló, szívet és lelket melengető beszámoló: *„Az Úr pedig minden napon szaporítja a gyülekezetet az üdvözültekkel."* (ApCsel 2:47)

A gyülekezet 1925. január 11-én tartotta első tanácskozási óráját. Az első jegyző *Tamaska Gyula* testvér volt, aki megszervezte a gyülekezet énekkarát is. Sorban alakultak a különböző testületek is. Természetes, hogy a legnépesebb alakulat a vasárnapi iskola volt, már kezdetben 60-70 taggal. A főtanítói tisztet Beharka Pál prédikátor testvér töltötte be. Hitvese, *Beharkáné Reviczky Ida* tv.nő alakította meg 1926-ban a nőegyletet. Az „Árvácska" leánykör 1928-ban alakult meg *Heckmann Margit* testvérnő szervező munkája nyomán. A fiúkör megalakulását 1929 őszén jelentette be a gyülekezetnek Beharka testvér. Az első pénztáros Joó Ferencné volt. Érdekes történeti momentum, hogy a gyülekezet első elöljáróságának megválasztására csak 8 év után került sor: Bakó Károly, Czifranits József, Fekete Ferenc, Kocsis István, Porkoláb Sándor, Tölgyes (Steiner) Izsák, Ulrichshoffer Miksa testvérek személyében. A gyülekezet taglétszáma az első évtizedben 30 tagról 138-ra növekedett!

Nem lennénk azonban tárgyilagosak, ha elhallgatnók azt a néhány negatív jelenséget, amelyek megszüntetése érdekében a gyülekezet is, de különösen első prédikátora oly annyira küzdött. Ezt 4 pontban lehetne összefoglalni:

1. Az imaórák bevezetésének késlekedése.
2. A rendszeres misszióadakozások elhanyagolása.
3. A gyülekezetben való állandó fegyelmezetlen magatartás.
4. A valós és valótlan hírek terjesztése.

Ezek igen sok lelki megbetegedésnek és erőtlenségnek lettek az okozói. Szép vonás, hogy a gyülekezet állandóan felszínen tartotta ezeket a problémákat, és törekedett azok megszüntetésére. Hogy ez mennyiben sikerült, arra nem a krónikás, hanem a gyülekezet hívatott magának választ adni.

A megemlékezésnek talán a legszomorúbb pontja a gyülekezet számára otthont nyújtó árvaház végleges megszűnése. Ez nem csupán helyi, hanem országos missziónkat is sújtó esemény volt. Ehhez az intézményhez nagyon sok felejthetetlenül szép, de kevésbé tetszetős esemény is fűződik... Mindez ma már történelem, és a végső ítéletet ebben is a kegyelmes, de igazságos Bíró fogja egyszer kimondani. A Baptisták Árvaháza történetét tekintve hozzávetőleges számítás szerint fennállásának 35 éve alatt kb. 300 gyermek testének nyújtott oltalmat, hintette lelkükbe az evangélium magvát, és nyújtott segítséget létalapjuk megteremtésére. Ebben a karitatív és missziós szolgálatban nem csekély feladat hárult az intézeti nevelők mellett a budai gyülekezetre is. Mégis feltétlen önvizsgálatra késztet mindenkit az a letagadhatatlan tény, hogy a növendékeknek alig egyharmada fogadta el Jézus Krisztust megváltójának! Ne tűnjék a jubiláló gyülekezet előtt ünneprontásnak a valóságnak ez a reális felmérése. Inkább segítsen el mindnyájunkat az önvizsgálat ítelőszéke elé, mert csak így áldhatja meg a mindenható Isten a budai gyülekezet lélekmentő küldetését az elkövetkezendő újabb kegyelmi időszakban.

ISTEN NÉPE A CSALÁDBAN

Nemeshegyi Zoltán

Biblia és a misszió a lelkipászor-házastársak kapcsolatában

„Ezért tehát testvéreim, igyekezzetek még jobban megerősíteni elhívatásotokat és kiválasztásotokat, mert ha ezt teszitek, nem fogtok megbotlani soha." (2Pt 1:10)

A/ BIBLIA A LELKIPÁSZTOR-HÁZASTÁRSAK KAPCSOLATÁBAN

I. A Biblia közös nevezője a lelkipásztor-házastársaknak

A házasságban (a lelkipásztorében is) különböző emberek kerülnek összse. Az, hogy az Úr hozzáillő segítőtársat szerez az embernek (1Móz 2:18), nem azt jelenti, hogy ugyanolyat, hanem összeilleszthetőt. Nagyon különbözők lehetnek a házastársak a lelkipásztor házasságában is. Egy azonban közös: Isten igéjének mint vezérlő elvnek elfogadása minden élethelyzetben.

Simon András grafikája

1. Az Ige útmutatása alapján keresik társukat, imádsággal és az Úrra figyelve.

2. A lelkipásztor számára a Biblia nemcsak a mindennapi kenyérkeresetet biztosítja, hanem a mindennapi lelki kenyeret is.

3. A lelkipásztor kiégésének egyik oka az lehet, ha a Biblia számára már csak munkaeszköz. Egyre keservesebb lesz az a lelkimunka, amit valaki csak munkaviszonyból származó kötelességnek tart.

II. A Biblia tükör a lelkipásztor-házastársak részére

1. Jó ebben először megnézni magamat, megláthatom benne hibáimat.

„Ó, drága könyv, te istenadta... te mondtad meg, hogy vétkeim nagyok, de Isten kegyelme sokkal nagyobb." (Hh. 133.)

Minden házasságot fenyeget az a veszély, hogy vagy az egyik, vagy a másik, vagy mind a kettő azt gondolja magáról, hogy tökéletes. Aki belenéz ebbe a tükörbe, meglátja tökéletlenségét. Nem mondja, hogy „eddig beképzelt voltam, de most már tökéletes vagyok."

2. Jó ebben megnézni házastársamat. Valóságosnak látom a hibáit, nem nagyobbaknak. Valóságosnak látom erényeit, nem kisebbeknek.

3. Jó ebben a tükörben meglátnom Jézus Krisztust, s hogy milyen lehetek általa, akinél semmi sem lehetetlen.

„Az az indulat legyen bennetek, amely volt Jézus Krisztusban!" (Fil 2:5)

„Ahogy én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást!" (Jn 15:12)

Aki Saulból apostolt formált, a tékozlóból hazatérőt, engem is képes átformálni az ő képére szent Igéje által. Nem mondom többé azt, hogy én ilyen vagyok és kész, ezen nem lehet változtatni. A Biblia megmutatja, hogy ma lehetek bölcsebb, türelmesebb, tapintatosabb, mint tegnap voltam.

III. A Biblia használati utasítás a lelkipásztor-házastársak részére

„Legyetek egymáshoz jóságosak, irgalmasak, bocsássatok meg egymásnak, ahogyan Isten is megbocsátott nektek a Krisztusban!" (Ef 4:37)

„De ti is, mindenki egyenként úgy szeresse a feleségét, mint önmagát, az asszony pedig tisztelje férjét!" (Ef 5:33)

„Megértően éljetek feleségetekkel, mint a gyengébb féllel, adjátok meg neki a tiszteletet, mint örököstársaknak is az élet kegyelmében, hogy a ti imádkozásotok ne ütközzék akadályba!" (1Pt 3:7)

IV. A Biblia akadály is lehet a lelkipásztor-házastársak harmonikus együttélésében, ha helytelenül viszonyulnak hozzá

1. Szemléletes példa erre a következő történet: Járványos időben, amikor hazajött a lelkipásztor a családlátogatásról, a küszöbön állva a Bibliát laponként le kellett törülni, nehogy valamilyen betegséget hozzon haza.

2. A Biblia mint revolver. Könnyen lövöldözünk igeversekkel. Meg van írva: *„Ti asszonyok, engedelmeskedjetek férjeteknek! – Ti férfiak, szeressétek feleségeteket! – Ne fosszátok meg egymást magatoktól!"*

3. A Bibliaolvasás mint alibi. Bármelyik fél részéről előfordulhat, hogy a Bibliába menekül házastársa elől. Ez ugyanis megtámadhatatlan pozíció, és egyszerűbbnek látszik, mint együtt keresni az Ige tanácsát a megromlott kapcsolatban.

B/ MISSZIÓ A LELKIPÁSZTOR-HÁZASTÁRSAK KAPCSOLATÁBAN

I. Társak a misszióban

Vajon igazán társak-e a szolgálatban a lelkipásztor és lelkipásztorné?

ASSZONYPANASZ

(elmondja egy várkapitány-feleség a harcos századokban)

„Eh, hadvezér! Mit, hadvezér...!
Csak hadra kél, de sosem él.

Menetgyakorlat... háborúk...,
ideje semmire se jut.

Hazajön, fáradtan ledől,
nem mesél soha, semmiről,

ha ideje megengedi,
szárnyas csikóját eteti.

Neve van, híre, rangja van...
Mit ér az? Hideg, hűlt arany.

Ó, boldog polgárasszonyok!
Pékek, cipészek, kis szabók
női,
bár szürke életet
éltek, – cserélnék véletek,

ülnék a műhelyben, amíg
ő vásznat simít, alakít,

vagy nézném, hogy csillan a réz,
s hallgatnám, ahogy fütyörész.

Vasárnaponként boldogan
bújnék hozzá a moziban...

Így meg, – de sok-sok ünnepen
egyedül vagyok szüntelen

s tűnődöm: Merre, hol lehet?
Mit kap? Virágot vagy sebet?

Ha sebbel jön, hát ápolom,
ha virággal, hát bámulom

s sajnálom kettőnk életét,
mely fényben ég, de gyorsan ég."

Jobbágy Károly
(Jobbágy Károly: **Háló nélkül** c. verses kötetéből, Magvető, 1965.)

Vagy mint hadvezérnek a békés hátország, csak háttér a feleség, ahol megpihenhet a harcos lelkipásztor. Ha csak ezt jelentené a lelkipásztornéi hivatás, akkor is kibeszélhetetlen értéket képviselne a lelkipásztor és a misszió részére. Édesanyáink életében többnyire ezt jelentette. Vagy még ma is? Nem tudom.

Mindenesetre, amint a versben a hadvezérné szívesen cserélt volna azzal, aki együtt lehet férjével a műhelyben, a mai lelkipásztornék is szívesen vennék, ha bevonnák őket a műhelymunkába, és nemcsak a sebesülteket ápoló háttérszolgálatba.

Simon András grafikája

II. A missziót nem lehet egyedül végezni

A legnagyobbak sem képesek erre. Ehhez társak kellenek, s a legcsodálatosabb, ha mindenek előtt a feleség az első társ, akivel a szellemi harc haditerveit együtt szőhetjük, ha nemcsak a következményeket kell hordoznia, hanem Istentől rendelt társi minőségében a tervezés és kivitelezés feladataiba is bevonjuk, kegyelmi ajándékának megfelelő mértékben.

Nem kényszerítenénk így arra őket, hogy passzivitásba vonulva csak minket csodáljanak, bíráljanak, vagy titkos módon irányítsanak.

Természetesen vannak dolgok, ügyek, melyek terhét egyedül kell hordoznunk, de a missziómunkát csak együtt végezhetjük. A lelkipásztor-házastársak egymásra utaltságát az artista pár mutatványához hasonlítanám, amikor az egyik lábával kapaszkodva lóg fejjel lefelé, és kezével tartja a másikat, aki csak ebbe kapaszkodhat, majd változik a helyzet és a másik kapaszkodik lábaival a trapézba és kezével tartja azt, aki az előbb őt tartotta.

Nem a kéz kezet mos cinkossága ez (Anániás és Safira-féle betyárbecsületre), hanem a kéz kezet fog sírig tartó szeretete, amely erős, mint a halál. Erre is igaz az ének szövege: „Áldott legyen a frigy, mely minket összeköt."

III. Ha a lelkipásztor-feleség csak egy tag a gyülekezetből, akkor lelkigondozás szempontjából a legelhanyagoltabb tag

A legtöbb lelkipásztorné nem vágyik *a „first lady"* szerepre a gyülekezetben, azonban a lelkipásztor számára felesége az első asszony legyen.

„Mert az Isten az, aki munkálja bennetek mind az akarást, mind a cselekvést, az Ő tetszésének megfelelően. Zúgolódás és vonakodás nélkül tegyetek mindent, hogy feddhetetlenek és romlatlanok legyetek, mint Isten hibátlan gyermekei, az elfordult és elfajult nemzedékben, akik között ragyogtok, mint csillagok a világban, ha az élet Igéjére figyeltek" (Fil 2:13–15).

Elhangzott: Az MBE OLÉ-n, 1999. április 15-én, Pesterzsébeten

SOKAN ÉLNEK MÁSKÉPPEN...

Fukk Lóránt

A Hare Krsna Mozgalom

A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada

„Mindenki Krsnát keresi. Néhányan nem tudnak róla, de Krsnát keresik ők is. Krsna isten, minden létező forrása. Oka mindannak, ami van, volt és valaha lesz."[1] Így kezdi *George Harrison*, a világhírű Beatles sztár a Krsnáról szóló magyar nyelven is megjelent könyv bevezetőjét.

1965 óta a mozgalom látványos növekedésnek indult. Meghódította a nyugati világot és néhány éve már itt van Magyarországon is. Találkozhatunk követőivel életünk legkülönbözőbb területein. Naponként láthatók és hallhatók az utcákon, egyetemeken és főiskolákon, az újságokban, televízióban és rádióban egyaránt. Valahogy fokozatosan, szinte észrevétlenül beszivárogtak mindennapi életünkbe. Híres személyiségeket tudhatnak maguk mögött, akik anyagilag és erkölcsileg egyaránt támogatják őket. 1991-ig csupán Magyarországon három nagy központjuk működött: Budapesten, Debrecenben és Egerben, de ezek száma szinte napról-napra látványosan gyarapszik.

Kik is valójában ezek az emberek? Mi mozgalmuk és tanításuk célja? Kicsoda Krsna, akit ők az Istenség Legfőbb Személyiségének tartanak?

Hatalmas a tudatlanság róluk és tanításaikról egyaránt. Nem tudjuk, hogy kicsodák, honnan jöttek, mit akarnak tőlünk. Ezekre a felmerülő kérdésekre szeretnénk most itt röviden választ adni.

Mitológiai háttér

Az indiai hindu panteonban három formában jelenik meg az istenség. Mindegyik formában külön jellegzetességekkel rendelkezik. Brahma a teremtés, Visnu a megőrzés, Siva a rombolás isteni funkcióit tölti be. Ez a három istenség az „abszolút igazság" megjelenési formája. Visnu az egyik legnépszerűbb istenség Indiában. Ő a teremtés elsőszülöttje, akinek nincs kezdete és vége. Követői az univerzum egyedüli forrásának tekintik, aki aktív annak mindhárom: a teremtésben jelenlévő, mindent átfogó istenség személyisége, aki behatol az anyagi teremtésbe. *„Benne ölt testet a világ fennmaradásnak elve."*[2]

Mint az univerzum megőrzőjének, legfontosabb jellegzetessége az avatarjaiban van; állati vagy emberi formában, azért, hogy megőrizze az egyensúlyt a jó és a rossz között, a világban a jó erőit támogatva. Az általánosan elismert listán ma tíz híres avatarja szerepel. A lista tartalmazza Matsya-t, a halat, Kurma-t, a teknősbékát, Varaha-t, a vaddisznót, Vamana-t, a törpét, Narasmha-t, az ember-oroszlánt, Parasurama-t, Rama-t, Krsnát és Buddha-t – férfiakat – különböző jó tulajdonságokkal és Valki-t, a még eljövendő avatart. Nem minden lista felel meg egymásnak, azonban egyik sem hagyja ki Krsnát, a 8. avatart, aki mindegyik között a legvonzóbb. Krsna imádata a századok során olyan nagy fontosságra tett szert, hogy sok hindu szemében elhomályosítja Visnu imádatát.

„A családot, amelyben Krsna megjelent, Yadu-dinasztiának nevezik. A Yadu-dinasztia ahhoz a családhoz tartozik, amely Somatól, a hold istenétől ered. A királyi rendben kétféle ksatriya családot találunk: az egyik a hold, a másik pedig a nap királyától származik. Valahányszor az Istenség Legfelsőbb Személyisége eljön, általában egy ksatriya családban jelenik meg, hiszen vissza kell állítania a vallás elveit, a becsületes életet. A védikus rendszer értelmében a ksatriya családok az emberi faj védelmezői."[3]

„Mivel nagybátyjának, a kegyetlen Kanszának, Mathurá királynak azt jósolták, hogy Krsna megöli, ezért Kansza megparancsolta, hogy országában pusztítsanak el minden újszülött fiúgyermeket. Krsna azonban megmenekült ebből a betlehemi jellegű gyermekmészárlásból, és Brindában a pásztorok között nőtt fel ismeretlenül. Más gyermekként csodás tetteket vitt véghez, mint ifjú azután az összes pásztorlány (gópi) kedvence lett. Később megölte Kanszát, Mathurá uralkodójaként győztes hadjáratokat vezetett, majd Gudzsaratba (Gujarat) ment, ahol Dvárakában (Dwarka) 16.000 nővel 180.000 fiút nemzett. Krisna hőstettei, szerelmi kalandjai és bölcs mondásai az indiai költészet legkedveltebb témái közé tartoznak."[4]

A mozgalom eredete és története

Krsna imádata az évszázadok során egyre nagyobb méreteket öltött. Ennek az imádatnak volt egyik fő képviselője Sri Caitanya Mahaprabhu, aki 1486-ban született. Miután lelkileg beavatták mint sannyasit a Bharati rendbe, Caitanya lelkes híve lett a visnuizmusnak és különösen a krsnaizmusnak. Krsna nevét énekelve járt az utcákon és éneklését tánccal kísérte. Azt tanította, hogy Krsna iránti direkt szeretet a legbiztosabb útja annak, hogy levetkőzzünk minden tudatlanságot és karmát. Ezzel el lehet érni a legtökéletesebb boldogságot. Mivel csak kizárólag énekléssel és tánccal dicsőítette Krsnát, így a Brahminok megvetették őt, azonban személyes karizmával sok követőt vonzott maga köré, akik Krsna megtestesüléseként tisztelték. Caitanya mozgalma Bengálban és Észak-Kelet-Indiában virágzott leginkább.

A modern Hare Krsna mozgalom megalapítójaként A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupadát tisztelik, aki 1896. szeptember 1-jén született Calcuttában. Tanulmányait 1920-ban fejezte be a calcuttai egyetemen. Fő tantárgyai a filozófia, az angol és a gazdaságtan voltak. 1922-ben találkozott lelki tanítómesterével, Sri Srimad Bhaktisiddhanta Sarasvati Gosvamival, a Védák híres tudósával, akinek tanítványa lett. Arra kérte meg a fiatalembert, hogy terjessze angol nyelven a védikus tudományt. 1933-ban Prabhupada hivatalos felavatásban részesült. 1944-ben minden támogatás nélkül elkezdte egy hetenként megjelenő angol nyelvű folyóirat, a Back to Godhead (Vissza Istenhez) szerkesztését. *„Filozófiai tudását és tiszta vallásosságát felismerve a Gaudiya Vaisnava Társaság a 'Bhaktivedanta' címet adományozta Srila Prabhupadának"*[5] 1950-ben visszavonult a családi élettől, elhagyva feleségét és öt gyermekét, hogy felvegye a sárga leplet.

1965-ben eleget téve tanítómestere kívánságának elindult az Egyesült Államokba, hogy megismertesse a nyugati világgal a Bhagavad-gita igazi üzenetét. Mindössze hét dollárral érkezett meg New Yorkba 69 éves korában. Kemény munkába fogott, és 1966, júliusában megalapította a Krsna-tudat Nemzetközi Szervezetét (International Society for Krsna Consciousness, ISKCON). A mozgalom mára az egész világon elterjedt.

Srila Prabhupada legjelentősebb munkája azonban könyveinek megírása volt. Műveit a világon számos egyetem és főiskola használja tankönyvként. Írásai eddig 26 nyelven jelentek meg. A Bhaktivedanta Book Trust, amelyet művei kiadására létesítettek, a világ legnagyobb könyvkiadójává vált az indiai vallás és filozófia terén. Élete végéig szüntelenül írta könyveit. 1977. november 14-én halt meg Vrndavanában.

1970-ben Prabhupada megalakított egy kormányzással megbízott közösséget 24 idősebb követőjéből. Személyesen választotta ki őket, hogy a szervezet missziói aktivitását ellenőrizzék a világ különböző részein. Létszámuk azóta 40 főre emelkedett. Halála előtt a hindu szokásoktól eltérően nem választotta ki egyetlen tanítványát sem a vezetői tisztre. A mozgalmat 11 senior mint vezető guru irányítja.

A Hare Krisna mozgalom hivatalosan egyfajta illatanyag előállításából és könyvek terjesztéséből tartja fenn magát. Állításuk szerint éves bevételük csupán könyvekből 16 millió dollár. Híveik alapítványokat hoznak létre a közösség támogatására. Legismertebb támogatóik George Harrison és *Alfred Ford*, de több jelentős indiai üzletember is komoly összegekkel támogatja a mozgalmat.

Prabhupada haláláig kb. 80 könyvet írt meg, 108 templomot alapított, kb. 1000 avatott tanítványa és milliós gyülekezete volt. Tanítványai őt tekintik a Krsna-tudat végső mércéjének. Istennek járó tisztelettel veszik körül, noha ő többször kihangsúlyozta, hogy nem isten. Követői magasabbnak tartják, mint Krisztust, Brahmát és Sivát az istenek hierarchiájában. Csak egyedül Visnu áll felette. Ő a világ lángelméje, akinek hatalma van magára venni követőinek karmáját. Közbenjárói tisztet tölt be Krsna és követői között.

Tan és hit

„Mindennapi tapasztalataink során megfigyelhetjük, hogy valakit a következő tulajdonságok tehetnek vonzóvá: 1) gazdagság, 2) hatalom, 3) hírnév, 4) szépség, 5) bölcsesség, 6) lemondás. Arról, aki egy időben, korlátlanul rendelkezik a hat fenséges tulajdonsággal, tudhatjuk: Ő az Istenség Legfelsőbb személyisége... Ám az emberiség történetében nem találunk senkit, aki korlátlanul és egy időben gazdag, hatalmas, híres, szép, bölcs és lemondott lenne, mint Krsna. Krsna, az Istenség Legfelsőbb Személyisége történeti személyiség, aki ötezer évvel ezelőtt jelent meg a Földön. Százhuszonöt évig volt itt jelen, s pontosan úgy viselkedett, akár egy emberi lény, de cselekedetei példa nélkül állók voltak."[6]

„Az anyagi világban tartózkodó élőlény négy hiányossággal rendelkezik: 1) hibázik, 2) tévhitben él, 3) hajlamos mások becsapására és 4) tökéletlen érzékekkel van ellátva. E négy hiányossággal nem képes az ember teljes felvilágosítást adni a mindent átható tudásról."[7]

A brahmanák, a ksatriyák, a vaisyák és a sudrák a társadalom négy rétege. A brahmanák azok a nagyon értelmes művelt emberek, akik tudják, hogy mi a Brahman. A ksatriyák szintén az értelmiséget képviselik, ők az adminisztrátorok. A vaisyák a kereskedők, a sudrák a dolgozók. Ez a védikus tanítás. A védikus tantételeket megdönthetetlenként kell elfogadni, mert teljesen mentesek minden tévedéstől. A védákat srutinak is hívják, ami olyan tudományt jelent, amit hallás által szerzett az ember. A védikus tanítás igazi célja az, hogy Krsnát felfedezzék.

A Bhagavad-gita nagy hangsúlyt fektet a lélekre. Rögtön az elején figyelmeztet, hogy a test mulandó, míg a lélek elpusztíthatatlan. A lélek különbözik az anyagi testtől, s természeténél fogva örökkévaló.

A nagy bhakták Krsnát a különféle kapcsolatok kútfőjének tekintik. Az írások 12 különböző kapcsolatról tesznek jelentést, amelyek mindegyike jelen van Krsnában. 1) szeretői, 2) szülői, 3) baráti, 4) szolgai, 5) semleges, 6) dühös, 7) csodálkozó, 8) tréfás, 9)hősies, 10) könyörületes, 11) félelmetes, 12) kísérteties, undorító. Az istenség legfelsőbb személyisége – természetéből fakadóan – örömteli.

„A kiváló bölcsek, a védikus himnuszok és a Vedantasutra aforizmái szerint ez a világ a mhabhutából, vagyis az öt főbb anyagi elemből (föld, tűz, víz, levegő, tűz és éter), valamint a hamis egoból, értelemből és a természet három megnyilvánulatlan kötőerejéből áll. Ezenkívül van még öt információszerző érzékszerv (hang, kéz, láb, végbél, nemi szerv) és az elme, amit belső érzéknek is hívhatunk, mivel a testen belül van. Az elmével együtt tehát tizenegy érzékszerv van. Ehhez hozzájárul még az érzékszervek öt tárgya: az illat, íz, hang, hő és forma. Ezek együtteséből áll a cselekvés mezeje, amit nagyon jól megérthet az ember, ha ezt a huszonnégy elemet tanulmányozza. A vágy, a gyűlölet, a gyönyör és a fájdalom a durva fizikai test öt fő elemé-ből, azok kölcsönhatásai miatt keletkezik. A lét tüneteit a tudat és a meggyőződés képviseli, melyek a finom-fizikai test (értelem, elme és hamis ego) megnyilvánulá-

sai. Ezek a finom-fizikai elemek is a cselekvés mezejéhez tartoznak. Az öt fő elem az anyagi fogalom szerint a finom-fizikai hamis ego durva megnyilvánulásai. A tudatot az értelem képviseli, melynek megnyilvánulatlan állapota az anyagi természet három kötőereje. Pradhana az az állapot, amikor a három guna megnyilvánulatlan.

Ezekből az elemekből nyilvánul meg a test, és hatféle változásnak van kitéve: születés, növekedés, állandósulás, utódok létrehozása, romlás és végül elmúlás. A cselekvés mezeje tehát ideiglenes anyagi tényező, míg ismerője, a ksetrajna örökkévaló és lelki."[8]

A Krsnával való azonosulás útja

A mozgalom követőinek várakozása transzcendentális öröm Krsnával. Ezáltal mennyei gyönyöröket érhet el a tanítvány. A Krsnával való teljes egységhez nem kell feltétlenül fizikális közösség. Az éneklé ereje által is lehet Krsnával egyesülni. Amit énekelnek, az a mantra.

Ennek állandó vibrálásával keresik Krsnával való közösségüket. Szövege a következő:

Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare;
Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare.

A mantra vibrálásának két alapvető típusa van. A személyes meditáció során a japa-lánc segítségével végzett mantrát japának nevezik. Amikor ez másokkal együtt felváltva történik, az a kirtana. Naponta 16 körben éneklik el a mantrát. Egy kör 108 imából áll. Ha ezt naponta megteszi a hívő és elképzeli mindazt, ami Krsna szeretetében benne van, akkor olyan misztikus kapcsolat teremtődik vele, amely minden emberi gyönyört felülmúl. A mantrát addig kell énekelni, amíg a tudat teljesen ki nem szorul. Ezáltal kerül bele az egyén az istenség áramkörébe.

Akik a karmától való szabadulás útjára akarnak lépni, azoknak különböző megszorításokat kell elvégezniük.

1. Állandóan vibrálniuk kell a Hare Krsna mantrát.

2. Rendszeresen olvasniuk kell a Védikus Írásokat, különösen a Bhagavad-gitát és a Srimad-Bhagavatamot.

3. Tilos a hús, hal, tojás fogyasztása;
– tilos a kábító- és mámorítószerek használata (alkohol, koffeines kávé, tea és cigaretta is);
– tilos a házasságon kívüli nemi élet (házasságon belül is csak gyermeknemzés céljából engedélyezett).
– tilos a szerencsejáték.

4. Csak olyan vegetáriánus ételeket szabad fogyasztani, amelyeket előbb már Krsnának felajánlottak és így lelkivé vált.

5. A munka gyümölcsét fel kell ajánlani Krsnának

6. A szülőknek istentudatban kell felnevelniük gyermekeiket, mert felelősek azok karmájáért;

7. Hasonló gondolkodású emberek társaságát kell keresni és kerülni azokat, akik akadályozzák a lelki életet. Meg kell érteni a karma és a reinkarnáció törvényeit, mert különben állandó körforgásba kerül az ember, ahol nem biztos, hogy legközelebb is embernek születik. Aki eljut a tökéletességre, annak nem kell többé újjászületnie.

Ahhoz, hogy mindezek a dolgok hatásosak legyenek, nem elég egyszerű teljesítésük, hanem mindennek a módját egy hiteles gurutól kell megtanulni. A mester tagja kell hogy legyen az Úr Krsna tanítói láncnak, aki ugyanazt adja tovább, amit mesterétől hallott. Ez a lánc évezredek és évszázadok során a következő volt.

Krsna
Brahma
Narada
Vyasa
Madhva
Padmanabha
Nrhari
Madhava
Aksobhya
Jayatirtha
Jnanasindhu
Dayanidhi
Vidyanidhi
Rajendra
Jayadharma
Purusottama
Brahmanyatirtha
Vyasatirtha
Laksmipati
Madhavendra Puri
Isvara Puri (Nityyananda, Advaita)
Sri Caitanya Mahaprabhu
Rupa (Svarupa, Sanatan)
Raghunatha, Jiva
Krsnadasa
Narottama
Visvanatha
(Baladeva) Jagannatha
Bhaktivinoda
Gaurakisora
Bhaktisiddhanta Sarasvati
Ő Isteni Kegyelme Bhaktivedanta Svami Prabhupada"[9]

A mozgalom követői és céljuk

A mozgalom követői között meg kell különböztetnünk az elkötelezett tanítványok és a kültagok csoportját. A felmérések szerint a kültagok nagyobb részét fiatalok teszik ki. Átlagos életkorúk 24-25 év körülre tehető. Legtöbb esetben alsó-, esetleg középfokú képzettséggel rendelkeznek csupán. Ezek csak alkalmanként látogatják a központot, és nem úgy élnek, mint az elkötelezettek.

A tanítvány élete céljául a Krsnára való teljes ráhagyatkozást jelöli meg. Egyedül őérte él és dolgozik. Az

egész napot a templomban tölti, ahol különböző szertartásokat végez el Krsna tiszteletére. Énekli a mantrát, szanszkrit nyelven tanulmányozza a szent szövegeket és csak Krsnának felajánlott ételekből hajlandó enni. A tanítványok csak délután hagyják el szent helyüket, hogy könyveket osztogassanak, Krsnának szentelt ételt adjanak az embereknek és templomukba hívogassák őket. Életükre még szigorúbban érvényesek az előző fejezetben felsorolt normák. Amikor a guru meghatározza, akkor kiképzésen vesznek részt (bhakta-program), melynek célja, hogy a testet minden anyagi szennytől megtisztítsák. A tanítványnak minden gondolatát állandóan Krsnára kell összpontosítani. El kell hessegetnie magától minden kétséget és a lelki mester szavát abszolút igazságként kell elfogadnia. Amikor áthalad a beavatás két további fokán (brahmana és sannyasi), megszabadul az anyagi világtól, hogy a lelki világba belépve egyesüljön Krsnával.

„A bhakta-program önazonossága az emlékezete megsemmisítését követeli meg az új tanítványtól. Az újjászületéshez meg kell halnia. Aki lelkileg előre akar haladni, annak nagy árat kell fizetnie: önként el kell szakadnia saját kultúrájától, törölnie kell saját egyéni történelmét. Igen magas ez a pszichológiai ár: a tanítványnak teljesen le kell térnie eddigi útjáról, s azonnal rá kell lépnie egy teljesen más életútra, egy 'másik' életmódra. Gyökeresen megváltozik életmódja, másképp tekint az emberekre, a valóságra, másképp gondolkodik, másképp szeret, másképp fejezi ki érzelmeit."[10]

Az átalakulásban jelentős szerepet tölt be a csoport. Ellenőriz és felülvizsgál, de támaszt, védelmet, biztonságot és összetartozási tudatot is ad. Képes választ adni az egyén bizonyságigényére és felvetődő kérdéseire. „Nem szabad elfelejtenünk, hogy az új tanítványok gyakran beilleszkedési zavarok, pszichológiai és egzisztenciális tragédiák után csatlakoznak a mozgalomhoz. A vallási döntés pedig azonnal választ tud adni azokra az igényekre, amelyek az egyéni és közösségi összhang és egyensúly visszaszerzése felé mutatnak."[11]

Az ISKCON célja nem csupán a Krsna iránti tisztelet gyakorlása, hanem „Isten dicsőségeinek elterjesztése az egész világon", Krsna dicsőítése és minél több emberrel való elfogadtatása.

Keresztyén tanítások és a Krsna-tudat

A kereszténység és a Krsna mozgalom egyaránt a komoly felépítésű hitrendszerek közé tartozik. Mind a kettő arra tanít, hogy magasabb szinten kell megélni az emberi életet. Az élet célja az istenséggel való helyes viszony kialakítása. Mind a kettő hisz egy olyan istenségben, akihez személyes kapcsolat fűzi. Igazi híveiktől teljes odaszánást kívánnak, amely az élet szentségében nyilvánul meg. Ha csak felületesen vizsgáljuk meg a keresztyénség és a Krsna kultusz tanait, akkor valóban sok hasonlóságot találhatunk közöttük. Ezeken felül azonban nagyon lényeges különbségek adódnak.

1. Jézus Krisztus nem egy az istenségek közül, mint Krsna, hanem az Atyával és a Szentlélekkel együtt egy és ezen a hármas egységen kívül nincs más.

2. Jézus Krisztus az egyetlen megváltó és rajta kívül nincsen más. Nincs szükség arra, hogy különböző megtestesülésekben újra és újra véghezvigye művét, mert váltsága egyszeri és tökéletes.

3. Amíg Krsna követői a cselekedetekből való megigazulást és az újraszületések körforgásából való kikerülést hangsúlyozzák, addig nekünk mindörökre elég Jézus Krisztus egyszeri és tökéletes áldozata. Hitünk szerint az emberi élet nem kényszerű újjászületések sorozata, hanem egyszeri felkínált lehetőség az Úr Istennek Jézus Krisztusban való szabadításának elfogadására.

I. Krsnának, mint legfőbb isteni személyiségnek követői szerint legfőbb tulajdonsága, hogy maga a szeretet. Hogyan lehetséges hát az, hogy a legfőbb szeretet mégis öl?

II. Történeti tanulmányozása során feltűnik az, hogy megszegi a saját maga által megszabott törvényeket. Híveinek tiltja bármilyen állat húsának elfogyasztását, míg ő maga is embert öl. Tiltja a nemi érintkezést gyermekek nemzésén kívül, de neki megtestesülése során több ezer nővel volt szexuális kapcsolata a legenda szerint, akik közül ráadásul csak egyet szeretett, a többit hitegette.

III. A Krsna kultusz tanulmányozása során minden alkalommal csak a hívőknek Krsna felé irányított szeretetéről volt szó, de arról sosem, hogy ő hogyan szeret és mit tett azért, hogy megváltsa követőit. Csak általánosságokról lehet hallani, de hiányoznak a konkrétumok. Szeretete önszeretet. Magának és magáért létezik.

IV. A Krsna-tudat be akarja szűkíteni az emberi megismerést és a lehetőségeket. Szó sincsen szabad akaratról vagy választásról, csak feltétel nélküli engedelmességről. A mantra állandó ismételgetésével beszűkíti a tudatot, amely így már csak egyetlen pontra koncentrálódhat, Krsnára. Nem a világban való küldetésre, hanem a világból való kivonulásra hív. Mindenféle emberi kapcsolat teljes felszámolását akarja, amely nem felel meg a mozgalom céljainak és nem fér be a keretei közé. Időnként az a személyes nézetem támad a mozgalomról, hogy mindent követel, de nagyon keveset ad.

Szinte akaratlanul is az első parancsolat szavai jutnak eszembe: *„Én, az ÚR, vagyok a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptomnak földéről, a szolgálat házából. Ne legyenek néked idegen isteneid előttem"* (2Móz 20:2–3).

Jegyzetek

[1] *Prabhupada*, A. C. Bhaktivedanta Swami: **Krsna az istenség legfőbb személyisége,** The Bhaktivedanta Book Trust, Egyetemi Nyomda, Budapest, 1991. (11. old.)

[2] *Glasenapp*, Helmuth von: **Az öt világvallás,** Gondolat, Budapest, 1987. (40. old.)

[3] **Krsna az istenség legfőbb személyisége** (21. old.)

[4] *Glasenapp*: i. m. (40–41. old.)

[5] **Krsna az istenség legfőbb személyisége** (779. old.)

[6] Uo. (13–14. old.)

[7] *Prabhupada*, A. C. Bhaktivedanta Swami: **Az eredeti Bhagavad-gita**, The Bhaktivedanta Book Trust, 1989. (30. old.)

[8] Uo. (637–638. old.)

[9] Uo. (49. old.)

[10] *Rosa*, Giuseppe de: **Vallások, szekták és a kereszténység,** Szent István Társulat, Budapest, 1991. (193. old.)

[11] Uo.

Magyarázatok

pantheon – az istenek összességének szentelt templom;

avatara – (aki leszáll) Visnu inkarnációja, aki az írásokban előre leírt módon és küldetéssel leereszkedik a lelki világból az anyagi univerzumba;

ksatriya – a négy társadalmi osztály egyike, melynek tagjai az adminisztrátorok és a harcosok;

sannyasa – az a lemondott életrend, amikor az ember teljesen elzárkózik minden érzékiségtől és egyedül Krsna-tudatú tetteket végez;

vedák – a négy védikus irodalom (Rg, Yajur, Sama és Atharva), valamint kiegészítések, a Puranák, a Mahabharata, a Vedanta-sutra stb.;

brahmana – az emberek intelligens osztálya;

vaisyya – az emberek harmadik, kereskedelemmel és gazdasággal foglalkozó osztálya;

sudra – a negyedik osztály, a dolgozók rendje;

bhakta – Krsna híve, aki az odaadó szolgálatot gyakorolja;

sruti – az istenség által közvetlenül kinyilatkoztatott írások;

mahabhuta – az öt fő anyagi elem: föld, víz, tűz, levegő és éter;

guna – (kötél), anyagi tulajdonság, melyből három van: tudatlanság, szenvedély és jóság;

ksetrajna – (a test ismertetője), a lélekre és a felsőlélekre egyaránt utal;

mantra – tiszta hangvibráció, az elme anyagi hajlamoktól való megszabadítása;

rama – a vég nélküli gyönyör;

japa – az istenség neveinek halk vibrálása a 108 golyóból álló japalánc segítségével;

kirtana – Krsna dicsőítése általában hangszerekkel és csoportosan.

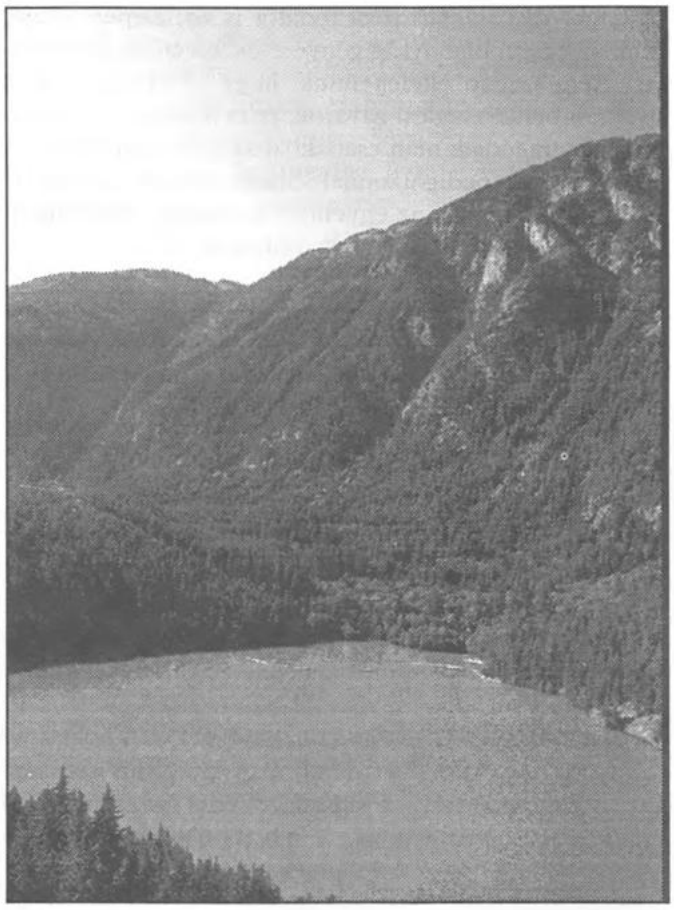
Hazafelé

Törvény: az Isten ujja írta,
hogy fecske, gólya, kis pacsirta
ősz közeledtén útra keljen,
s napfényes szép hazára leljen
ott messze túl a tengeren.
Földre pergő fáradt levélke:
közelgő tél titkos lépte,
jeladás útra, indulásra,
ereszaljától búcsúzásra.
Ez a búcsúzás győzelem.

Száll, száll a költöző madárhad.
Emberi szívbe titkos vágyat
ugyanúgy ád és ír az Isten:
örök fészket ne rakjon itt lenn!
Érezze, hogy vándormadár!

Legyen a honi jelre várva
szabad a szíve, kész a szárnya!
Ne kösse földnek köteléke!
Bátor röptét kísérje béke
a borún át, ha hazaszáll!

Túrmezei Erzsébet

MISSZIÓTÖRTÉNETI SZEMELVÉNYEK

Kiss László

A dévai várbörtön kövei beszélnek

Az anabaptisták nyomában Déván és Alvincen

Déva évezredes magyar történelmi város. A hasonló korú Déva várnak igen jelentős vallástörténeti háttere van. A Maros mentén Dévától Alvincing csaknem mindenütt az anabaptisták nyomaira bikkanunk. A Déva vára és környéke szolgáltat legtöbb vallástörténeti bizonyítékot. Az egyik ma is létező börtöncella örök időkig arról tanúskodik, hogy itt szenvedett *Dávid Ferenc* börtöntés halt mártírhalált anabaptista hitéért.

Ki volt Dávid Ferenc?

Több mint négy évszázad alatt sokat írtak Dávid Ferencről, ki méltán, ki méltátlanul. Végre hadd szólaljunk meg mi is, baptisták, ennyi idő után. Eddig mindenki magáénak tartotta Dávid Ferencet, hisz ő valóban mindenkié is volt. Ha úgy kellett, az országé volt, ha úgy kellett, a katolikusoké, kálvinistáké és az unitáriusoké, csak épp baptistáké nem. Pedig ő valóban mindenkié volt. Ma sem szeretnénk őt senkitől elvenni. Mi is tudjuk, hogy ő volt az erdélyi reformáció legnagyobb alakja. A kérdés az: kik tartoznak ma legtöbb tisztelettel és kegyelettel Dávid Ferenc emlékének? A válasz csak egy lehet: a baptisták! Nem csak a négyszáz éves mulasztás miatt, hanem sokkal inkább azért, mert Erdélyben Dávid Ferenc volt, aki legelőször és a legtöbbet fáradozott azon, hogy az erdélyi magyarságnak elhirdesse az anabaptisták által felfedezett tiszta bibliai tanokat. Ezt olyan meggyőződéssel tette, hogy azért meghalni is kész volt. Erkölcsi kötelességünknek tartjuk ma, hogy – négy évszázad után – Dávid Ferenc valós történelmi arcképét előhívjuk az évszázados sötét múlt homályából. Rá kell mutatnunk, hogy Dávid Ferenc életének utolsó évtizedében találta meg igazán az egész életén át keresett igazságot. Talán az a kérdés is felmerül: hogyan jutott el erre az igazságra? Tudjuk, hogy jeles anabaptista teológusokkal volt kapcsolata, úgy mint: *Paleolog Jakab, Luthmirsdch és Wilini Sándor* és mások. Wilini Sándor egy könyvet is írt a felnőtt keresztségről. Ezt a könyvet Dávid Ferencnek ajánlotta.[1]

Pokoly József egyháztörténetíró szerint már 1568-ban nyíltan elítélték a gyermekkeresztség gyakorlását, sőt már 1568. január 20-án kiadott zsinati meghívóhoz csatolt 36 tétel között szerepelt a gyermekkeresztség elvetésének kérdése. Ez a tan már akkor egyre nagyobb és nagyobb körökben teret hódított. 1569-ben pedig már meg is jelent az első könyv a gyermekkeresztség ellen.[2] Dávid Ferenc mindezek hatása alatt a Bibliát szorgalmasan tanulmányozta, mint olyan teológus, aki jól értette a „bapezin" szó értelmét, ami mindig csak bemerítést, bemártást jelentett. Kutatása nyomán teljes meggyőződést nyert az anabaptisták által hirdetett legfőbb tantételekről. Ő ezt is hirdette egy évtizeden át, úgy a kolozsvári Szent Mihály (Mátyás) templom szószékéről, mint az általa írt könyvekkel. Egész életében 26 könyvet írt. Ezek között a legérdekesebbnek tartjuk a: *„Könyvecske az igaz keresztyén keresztségről"* címűt, amit már 1570-ben kiadott Kolozsváron. Ebben a könyvében alapos igazolásokkal kifejtette, hogy semmi szín alatt nem igazolható a gyermekkeresztség a Bibliából.[3]

A könyv kiadásának időpontja arra is fényt derít, hogy Dávid Ferenc már az 1570 előtti években elfogadta az anabaptista hitelveket. Ennek alapján állítjuk azt, hogy egy évtizeden át vallotta és hirdette azokat. A hetvenes évek során egész Erdélyben terjesztette ezeket a tantételeket. 1578-ban már bátor lépésre is elszánta magát, hogy mint püspök betiltsa a gyermekkeresztséget.[4] Ez az intézkedés azonban óriási közbotrányt és reakciót váltott ki.

A Bátoriak mint katolikus fejedelmek *Bátori András* trónra lépésétől kezdve tervbe vették a protestáns egyházak működésének korlátozását, főképp további hitújítás (nováció) megakadályozását. *Bátori István* már uralkodása első esztendejében egy olyan vallási törvényt fogadott el az országgyűléssel, aminek értelmében a legsúlyosabb büntetéssel büntethettek mindenfajta hitújítást. *Bátori Kristóf* pedig a legalkalmasabb pillanatot ragadta meg a gyermekkeresztség betiltása révén támadt közbotrány kirobbanásakor, amikor a legszigorúbb határozottsággal lépett fel Dávid Ferenc ellen. Először megtiltotta, hogy tovább prédikáljon, majd pedig szobafogságra ítélte. Bátori Kristóf 1579. június 1–2-án pedig a Gyulafehérvári országgyűlés alkalmát ragadta meg, hogy az egész ország képviselőit Dávid Ferenc ellen fordítsa. Ez sikerült is, mert ezen az országgyűlésen mind a katolikus egyház, mind a protestáns egyházak képviselői, az ország mindenféle társadalmi képviselőivel együtt Dávid Ferenc ellen fordultak, és az 1572. május 25-29-ig hozott vallástörvény értelmében (ami megtiltott mindenfajta hitújítást) Dávid Ferencet életfogytig tartó várfogságra ítélték és a Dévai várbörtönbe zárták.[5]

Dávid Ferenc több mint öt hónapig szenvedett a Déva vár börtöncellájában egy kútba vetve. Ez a súlyos várbörtön igen megviselte az őszbeborult, 69 éves prédikátort, aki mindezek után sem volt hajlandó semmit visszavonni az általa vallott és hirdetett anabaptista hitelvekből. Végül is 1579. november 15-én a várbörtön cellájában levő mély kút fenekén ellenségei gyilkos vasrudakkal kínozták halálra. Dávid Ferenc ilyen körülmények között szenvedett, végül pedig csúfos mártírhalált halt.[6]

A világháború előtt a börtöncella ajtója felett egy márványtábla állott ezzel a felirattal: *„Dávid Ferenc, az Unitárius Egyház első püspöke itt szenvedett mártírhalált anabaptista hitéért."* Az I. világháború után ezt a márványtáblát eltávolították, és helyébe egy másik táblát tettek, de most már csak ennyi szöveggel: *„Dávid Ferenc emléke" „Amintireaa lui Francisc David"*. Mind a mai napig ez a felirat olvasható a börtöncella ajtaja felett.[7]

1990. után a börtöncellát feltörték és kifosztották. Az emléksírkövet is összetörték. Helyébe újat állítottak. Már-

tírhalálának igazi okáról nincs már többé szó. De az itt porladozó börtöncella kövei hangosan beszélnek. Azt hirdetik, hogy az emléktáblákat bár össze lehet törni, és ki lehet cserélni, de a történelmet nem lehet megváltoztatni! Fent Déva vára és lent a két baptista gyülekezet azt hirdeti, hogy az anabaptistákat bár meg lehet ölni, de általuk hirdetett bibliai igazságot nem. Azt nem lehet eltemetni! Ismét feltámad és örökké fog élni!

Az anabaptisták II. kora

Az anabaptisták egy másik útja – ugyancsak a XVII. században – ezen a tájon vezetett el, amikor Alvincen telepedtek le. Az Európa szerte üldözött anabaptisták első csoportját ugyanis *Bethlen Gábor* hozatta be Erdélybe 1621. augusztus 21-én, az Alvinci fejedelmi birtokon telepítette le őket. Nem csak teljes vallásszabadságot biztosított számukra, hanem kiváltságlevéllel is ellátta őket. S mi több, adómentes ipart és kereskedelmet biztosított számukra olyan célból, hogy fejlett iparukkal és kereskedelmükkel felfogják virágoztatni Erdély iparát és kereskedelmét, ami úgy is történt. 1623. végén pedig az utolsó csoportot hozatta be a fejedelem. Az utolsó csoport megérkezésével 1087 lélekszámot tett ki az Alvincen letelepedett anabaptista közösség száma. Az alvinci habán telepen csaknem mindenféle ipart folytattak. S mi több, a fejedelmi udvar leghíresebb orvosai is közülük valók voltak.[8]

Mintegy 150 esztendeig éltek itt boldogan, vallásszabadságban. Kereskedelmi útjaikkal a Maros menti tájakat érintették legtöbbször. Sajnos az Erdélyi Fejedelmség korának lezártával befejeződött az eddigi biztosított vallászabadságuk. A katolikus *Ferdinánd császár* és *Mária Terézia* uralma alatt tűzzel-vassal üldözni kezdték az anabaptistákat. Erdélybe is megérkeztek a hírhedt Jezsuiták mint képzett papok, mindenfajta hittérítő módszerrel, később pedig mindenfajta kínzóeszközzel vissza akarták téríteni őket a katolikus hitre.[9] A Maros menti tájakon Alvinc és Déva között üldözőbe vették a menekülni akaró anabaptistákat. Az a korabeli régi utak kövei és pora tanúi lesznek majd az ítélet napján az itteni kegyetlen üldöztetésnek, azoknak az embertelen kínoztatásoknak, amik itt történtek. A jezsuiták mindenfajta kínzóeszközt alkalmaztak rajtuk. Az egyik kínzó módszer az volt, hogy a menekülni akaró anabaptistákat ezen az úton elfogták, és a tiszta életű, szűz leányokat a ló farkához kötve, hosszú úton futtatták, amíg össze nem estek, és az út porában és kövén el nem véreztek. Az űzött lovakat még azután is futtatták, amikor már az ártatlan áldozatok életüket vesztették. Ilyen, és ehhez hasonló kínoztatások között szenvedtek legtöbben mártírhalált. Akik valamiképpen megmenekülhettek, azok Moldovában és Oroszországban, később pedig Kanadában telepedtek le, ahol ma mennonita név alatt gyakorolják ősi hitüket.[10]

Az anabaptisták életre keltek az újkori baptizmusban

Történelmi tény, hogy a mártírok vére volt mindig az evangélium legjobb magvetése. Ez történt a Marosmenti tájakon is, Alvinc és Déva környékén, ahol a mártírhalált halt anabaptisták a századforduló táján az újkori baptista gyülekezetben újra életre keltek. Alvinc és Déva között ma igen sok, szépen fejlődő baptista gyülekezet van. Közöttük a legnagyobb a dévai baptista közösség, ahol mintegy 800 bemerített tagot és hozzátartozókkal együtt több mint 1200 lelket számlálnak.

Déván 70 évvel ezelőtt, 1917-ben alakult meg a baptista gyülekezet. A hét évtized során több mint 750 tagra emelkedett a felnőtt, bemerített tagok száma. Közöttük mindig volt 30–40 magyar ajkú gyülekezeti tag is. Ez a nagy gyülekezet külföldi hittestvérek támogatásával felépítette az ország egyik legszebb baptista templomát. 1996. június 23-án nyitották meg ünnepélyes keretek között a gyönyörű imaházat.[11]

A Dévai Magyar Baptista Gyülekezet

A dévai népes baptista gyülekezetben mindig voltak magyar ajkú gyülekezeti tagok is, de csak a rendszerváltás után nyílt arra lehetőség, hogy a magyar baptista gyülekezet megalakulhasson.

A Magyar Baptista Gyülekezet 1996. május 12-én tartotta első összejövetelét. Június 23-ig csak hetente egyszer tarthattak összejövetelt. 1996. június 23-án az imaházmegnyitó ünnepély alkalmából a román gyülekezet véglegesen átadta a régi imaházat a magyar gyülekezetnek. Ettől a naptól kezdve hetente háromszori alkalommal összejövetelt tartanak. 1996. szeptember 29-én hivatalosan is megszervezték a Dévai Magyar Baptista Gyülekezetet 21 taggal. Közülük *Szűcs Tibort* választották meg a gyülekezet vezetőjévé.

1997. február 23-án *Kiss Lászlóné* közreműködésével megalakították a „Lídia" női kört. 1997. első heteitől kezdve Kiss László, a lupényi gyülekezet lelkipásztora besegítő lelkipásztorként rendszeresen látogatja a dévai magyar gyülekezetet. Időközben a vajdahunyadi gyülekezet diakónusa, *Katona János* is tesz látogatást. 1997 márciusától a szomszédos Haró nevű községben egy új misszióállomása is van a dévai magyar gyülekezetnek, amit elvileg vasárnaponként látogatnak.[12]

Jegyzetek:

1 *Popovici*, Dr. Alexa: **Istoria Anabaptistilor din Romania** (25–41. old.)

2 *Pokoly* József: **Az Erdélyi Református Egyház története,** I. kötet, Budapest, 1904. (226–228. old.)

3 *Kirner* A. Bertalan: **Baptista Krónika,** Budapest, 1936. (87. old.)

4 *Kirner* A. Bertalan: i. m. (67. old.)

5 **Négyszáz év**: 1568-1968 Emlékkönyv az Unitárius Egyház alapításának 400. évfordulója alkalmából. Kolozsvár–Napoca, 1968. (24–25. old.)

6 **Revista „Marturii" Bisericii Baptista „Sfinta Treime" Deva**, Octombrie 1996. (1. old.)

7 **Revista „Marturii"** i. n. (1. old.)

8 *Szebeni* Olivér: **Anabaptisták,** Budapest, 1980. (107–110. old.)

9 *Popovici*, Dr. Alexa: i. m. (24–25. old.)

10 *Popovici*, Dr. Alexa: i. m.

11 **Revista „Marturii"**: i. m. (1. old.)

12 *Szűcs* Tibor: **A Dévai Magyar Gyülekezet,** Üdvüzenet, 1997. (2. sz. 3. old.)

A Budapest Nap utcai Baptista Gyülekezet Lydia leánykörének története (1919-1945)

Megalakulás (1919–1921)

Udvarnoki Margit közlése

1919 húsvét másodnapján, kérésünkre, *Udvarnoki András* prédikátor felkérte a jelenlevő leányokat, hogy az esti istentisztelet után maradjanak vissza fontos megbeszélésre. Mi, a gyülekezet leányai, 50 főnyi bemerített, úrvacsorázó tag, elhatároztuk, hogy egymás közelebbi megismerése, nevelése céljából, s hogy együtt dolgozhassunk Isten országáért, leánykört alakítunk. Az eszmét – egy kivételével – mindenki örömmel fogadta, és meg is szerveztük a leánykört.

Az alakuló ülés választott elnököt: Udvarnoki Margit; alelnököt: *Kmetty Anna;* titkárt: *Ganz Irén*; jegyzőt: *Eiler Éva*; pénztárost: *Récsey Aranka* személyében. Ezt követően rövid imaórát tartottunk, amelyen áldásért könyörögtünk az Úrhoz az újonnan alakult leánykör számára. Elhatároztuk, hogy hetente egyszer, szerda este jövünk össze. Az első szerdai alkalommal a leánykörnek egyöntetűen a bibliai „Lydia" nevet adtuk. A munkabeosztás a következő volt:

A hó első szerdáján imaórát tartottunk. Az imaóra egyik célja az volt, hogy megtanuljunk hangosan és bátran imádkozni. A második szerda eszmecserével fűszerezett munkaóra volt. Beszélgettünk pl. arról, hogy az elmúlt héten ki miben érezte különösképpen az Úr kegyelmét, vagy ki milyen jó cselekedetet gyakorolt, ki miben győzte le magát. (Az eszmecsere alatt mindenki a saját ruháját foltozta, javította. Ezzel azt akartuk elérni, hogy a leányok örömmel járjanak el az összejövetelekre, ne azzal a tudattal, hogy elmarad az otthoni munkájuk; beláttuk ugyanis, hogy aki alkalmazásban van, annak nincs annyi ideje, hogy összejövetelre is járjon és a holmiját is rendben tartsa. Nem akartuk, hogy a leányok éjjel javítsák ruhaneműiket.)

A hó harmadik szerdáján bibliaóránk és szavalóóránk – jobban mondva önképzőköri óránk volt, mert ezeken az alkalmakon szeretettel megkritizáltuk egymást. Ha volt jó könyvünk, felolvastunk abból, ha pedig jó volt az idő, kirándulni mentünk a budai hegyekbe, hogy így a műhelyekben, iskolákban stb. tartózkodó leányok jó levegőhöz és jobb munkakedvhez jussanak. Itt gyűjtögettünk száraz galyakat is szeretetvendégségeinkhez. Igen kedves látvány volt a 20–25 csillogó szemű, kiránduló leány, akik énekelve, szökdelve jöttek le a hegyről.

A leánykőri elnök meglátogatta a háztartási alkalmazottakat szolgálati helyeiken, és a házak asszonyai a legjobbat mondták a hívő leányokról: szívesen megengedték nekik azt is, hogy leánykörre járjanak. A hó negyedik szerdáján megünnepeltük az abban a hónapban születettek születésnapját.

Leánykörünk a legválságosabb időben alakult, amikor csak kukoricával és korpával elegyített kenyeret és sárgacukrot lehetett kapni az üzletben; a leányok összegyűjtögették ezt, és hoztak belőle a szeretetvendégségre.

Leánykörünk félévi áldásos működés után annyira megerősödött, hogy már nemcsak önmagával foglalkozott, hanem fölvette a betegek és szegények gondját is. Adakozásainkból vasárnapról vasárnapra ebédet készítettünk a gyülekezet elhagyatottai számára.

A leánykör további munkája (1921–1931)

Szakács Erzsébet közlése

A „Lydia" leánykört tíz évig vezettem. A leánykör tagjainak száma kb. 35 volt. A leánykőri órákon résztvevők száma ingadozott; volt, hogy 14-en vettünk részt, de volt, hogy mind a 35 megjelent. A leánykőri órát szerdán tartottuk, este 7-től 9-ig. A hónap első leánykőri órája imaóra, az ezt követő bibliaóra, a harmadik kézimunkaóra, a negyedik pedig szeretetvendégség volt. Itt köszöntöttük az abban a hónapban született leányokat, megajándékoztuk őket valami csekélységgel, pl. falimondással, bibliajelzővel, ami igen nagy örömet szerzett nekik.

A tisztikar tagjai a következők voltak: Szakács Erzsébet elnök, Kmetty Anna titkár, akinek az Egyesült Államokba való utazása után *Beke Eszter* lett a titkár. Jegyző: *Ganz Irén;* pénztáros: *Veress Sarolta*. A választmányi tagok: *Dusa Eszter, Lőrincz Irma, Gruber Katalin, Hessler Gizella, Répay Mária, Vajda Eszter, László Erzsébet*.

Minden karácsonyeste a gyülekezet valamennyi leánya számára szeretetvendégséget rendeztünk, amelyen a gyülekezet vezetősége is részt vett.

1924-ben jelent meg *A Kürt* című ifjúsági lap, amelyben külön rovat volt a leányok részére. Az első cikket a „Lydia" leánykör titkára, Kmetty Anna írta. A leánykör tagjai a gyülekezetben lévő szegényekről karácsonyra előre gondoskodtak, nekik és a betegeknek, még nyáron, befőttet készítettek. Többször kaptunk meghívást az ország különböző gyülekezeteibe. Leánykarunk is volt hosszú időn keresztül, amellyel *Cserhalmi (Friedmann) Imre* foglalkozott. Minden évben karácsonyi kézimunkavásárt rendeztünk. Itt szabott áron adtuk el munkáinkat, a hasznot pedig jótékony célra fordítottuk. Készítettünk pl. szószéki drapériát, amelyet a Jász utcai gyülekezet vett meg és használt. Ötévenként megünnepeltük fennállásunk évfordulóját, ilyenkor a leánykör szolgált a délutáni ifjúsági istentiszteleten.

1922-ben a régi képviselőházban ünnepélyt rendeztünk, amelyre 10 000 meghívót nyomattunk ki; ezek mind el is fogytak. Ezen az ünnepélyen a budapesti és Pest környéki leányok működtek közre, valamint a leánykar.

A munka folytatása (1931-1936)

Lőrincz Irma közlése

Mint a „Lydia" leánykör elnöke, abban a kivételes helyzetben vagyok, hogy már az alakulásnál jelen lehettem, s csekély megszakítással, 1936-ig voltam aktív tag. A már megszervezett leánykör élére kerültem, és ezt úgy tekintettem, mint nagyszerű lehetőséget Jézus Krisztus szolgálatára. Elődöm teljes mértékben bevont a leánykőri munkába, így nem volt nehéz folytatni ezt. Ebben az időben kb. 25–30 rendes tagja volt leánykörünknek. Ezenkívül a gyülekezetből valamennyi leány mint pártoló tag kapcsolódott hozzánk, vagyis akik nem jöhettek el a rendszeresen megtartott leánykőri óráinkra, azok pénzáldozatukkal, otthon készített kézimunkáikkal kapcsolódtak be. Összejöveteleinket hetenként egyszer, szerdán este tartottuk. Minden hónap első szerdáján imaóra, a következő szerdákon pedig munkaóra volt. Munkaóra közben ki-ki beszámolt a keresztyéni élettel kapcsolatos tapasztalatairól. Munkaóránk varrásból és kézi-

munkázásból állt. Ezekből évente egyszer ünnepéllyel egybekötött kiállítást rendeztünk. A bevételből egyrészt a gyülekezeti missziót támogattuk, másrészt segítettünk ott, ahol arra leginkább szükség volt. Rendszeresen végeztünk beteglátogatást. Elmentünk segíteni olyan családokhoz, ahol az anya nem tudta rendben tartani otthonát, gyermekeit. A mi feladatunk volt az is, hogy a gyülekezetben minden leányt felkaroljunk, mindegyikről tudjunk, és helyzetéhez képest segítségére legyünk. Minden évben egyszer, karácsony második napjának estéjén, rendeztünk egy szép összejövetelt, vagyis műsoros teaestet. Ezen az alkalmon lehetőleg minden leány részt vett. Jelen volt a gyülekezet pásztora is, és több meghívott vendég. A meghitt, bibliai légkörben beszélgettünk a számunkra aktuális problémákról. Mondhatom, hogy részemre igen kedvesek és mindig felejthetetlenek lesznek ezek az alkalmak.

A leánykör fejlődése (1936-1945)

Dusa Eszter közlése

A Budapest, Nap utcai Baptista Gyülekezet vezetősége 1936 januárjában jelölt ki a leánykör elnökévé. Ez a jelölés igen meglepett, nem tudtam azonnal választ adni mindaddig, amíg a Bibliából bátorítást nem kaptam erre. *„Megjelentette néked, ó, ember, mi légyen a jó, és mit kíván az Úr tetőled! Csak azt, hogy igazságot cselekedjél, szeressed az irgalmasságot, és hogy alázatosan járj a te Isteneddel"* (Mik 6:8). *„Krisztussal együtt megfeszíttettem. Élek pedig többé nem én, hanem él bennem a Krisztus; amely életet pedig most testben élek, az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretett engem és önmagát adta érettem"* (Gal 2:20). Ezekkel az igékkel kezdtem el munkámat. A kezdet nehéz volt, mert gyülekezetünkben sok leány volt ugyan, de nem mind leánykőri tag.

Az Úr Jézus parancsára figyelve szeretettel közeledtem külön-külön minden leányhoz, hogy Isten Lelke által szeretetben dolgozó leánykört alkossunk, megbecsüljük egymást. Így kezdtük el munkánkat az Ige fénye mellett 1936-ban 30 leánnyal. Munkatársam volt: Szász Lívia titkár, *Dolányi Júlia* pénztárkönyv-vezető, *Kovács Piroska* pénztáros, *Gulyás Ilona* és *Vojuteczky Mária* jegyző; mind hűséggel végezték munkájukat. A következő évben, 1937-ben 50-nel szaporodott a létszám. 1940-ben 150 leánnyal foglalkoztunk a leánykörben, akik közül 125 rendes, 25 pedig csak ún. pártoló tag volt.

A leánykőri órát – ahogy a leányok ideje megengedte – két alkalommal tartottuk meg, szerdán este és vasárnap délután. A leánykőri tagdíjat mind a rendes, mind a pártoló tagok rendszeresen fizették. A leányok lakcímét nyilvántartottuk, a látogatásokat rendszeresítettük. A leánykőri vezető a háztartási alkalmazottakat munkahelyükön is felkereste. Leánytársaimmal a legnagyobb szeretetben dolgoztunk. Igyekeztünk szeretetet adni és kaptunk is. *„Mert Isten az, aki munkálja bennetek mind az akarást, mind a munkálást jó kedvéből"* (Fil 2:13).

A leányoknak évenként körlevél ment: a születésnapi megemlékezéseket hálásan fogadták. Pénzünkből félévenként átadtuk a tizedet a gyülekezeti misszióba, azonkívül betegeket, állás nélkülieket és szegényeket segélyeztünk, s egyéb jótékony célra is adakoztunk. Rendszeresen támogattuk *Friedrich Ibolya* vakleányt, *Mikodi Teréz* súlyos beteget, a nyomorék *Csodó Margitot*. Öreg testvéreinknek szeretetcsomagot adtunk, *Molnár Máriának* is küldtünk Mánusz szigetére.

Évenként háromszor tartottunk szeretetvendégséget: az évnyitón, a szomszéd leánykör részére és karácsony este, amikor minden leány igyekezett megjelenni, s magával hozta ismerőseit is. Ilyenkor közöttünk üdvözölhettük gyülekezetünk akkori lelkipásztorát, *dr. Somogyi Imrét* és feleségét, a nőegylet elnökét, és *dr. Somogyi Barnabást*, az ifjúsági egylet és önképzőkör elnökét. Leánykörünk az ifjúsági egylettel karöltve hitmélyítő konferenciát tartott. Békés együttmunkálkodásunkat Isten megáldotta.

Mivel a létszám növekedett és kisebb leányok is jelentkeztek, három csoportra osztottuk a leánykört: (1). Nagyleányok.
(2). Serdülő korúak, 12–18 évesek, Szász Lívia vezetésével.
(3). Kisleányok, 6–12 évesek, Lőrincz Ilona és *Seress Matild* irányításával.

Az összejöveteleken nem kézimunkáztunk, mint azt régebben tették a leányok, mert fölismertük, hogy ennek csekély anyagi hasznánál fontosabb a szellemi és lelki táplálék; imaóra, bizonyságtétel, bibliaóra, jó könyvek olvasása, kisebb leányoknál pedig bibliai oktatás (kérdések, dolgozatok), játék, kirándulás, nevelés.

Az elnök minden leánykőri munkáról beszámolt a gyülekezet pásztorának, a nőegylet elnökének és az ifjúsági vezetőnek. Választmányi ülést kéthavonként tartottunk, ahol ismertettük a jelen és jövő terveket. Negyedévenként a vasárnapi istentisztelet után összehívtuk a leányokat, és az elmúlt időszak munkájáról aprólékos beszámolót tartott a leánykör elnöke.

1942-ben férjhez mentem. A leányok kérésére továbbra is folytattam a munkát. 1943-ban kértem őket, hogy válasszanak leányvezetőt. Ajánlatomra Szász Lívia lett az elnök, de csak pár hónapi próbaidőre, mivel olyan állást töltött be, ahol nagy elfoglaltsága volt; így ismét folytattam a munkát. Ekkor Szász Líviát másodelnökké, *Stumpf Hajnalkát* pedig titkárrá és a 12–18 éves leányok vezetőjévé választottuk. Így dolgoztunk 1945-ig, amikor átadtam a munkát Stumpf Hajnalkának.

Névmutató

Beke Eszter, férjezett Bálint Sándorné (–1972)
Cserhalmi (Friedmann) Imre (1904–)
Dolányi Júlia, férjezett Horváth Jánosné (–)
Dusa Eszter, férjezett Balogh Béláné (1898–)
Eiler Éva, férjezett Feiffer Andrásné (–)
Friedrich Ibolya (–)
Ganz Irén, férjezett Tatter Vilmosné (–)
Gruber Katalin, férjezett Halász Lajosné (–)
Gulyás Ilona, férjezett Fehér Józsefné (–)
Hessler Gizella, férjezett Tóth Gáborné (1898–)
Kmetty Anna, férjezett Fábián Józsefné (–)
Kovács Piroska, férjezett Kmetty Győzőné (1922–)
László Erzsébet, férjezett Tóth Dánielné (1898–)
Lőrincz Ilona (1907–)
Lőrincz Irma, férjezett Pócs Károlyné (1903–)
Mikodi Teréz (1902–)
Molnár Mária (1886–1943)
Récsey Aranka, férjezett Páth Jánosné (1895–1970)
Répay Mária (–)
Seress Matild, férjezett Bódi Jánosné (1923–1995)
Dr. Somogyi Barnabás (1918–)
Dr. Somogyi Imre (1994–1951)
Dr. Somogyi Imréné, sz. Jesztl Olga (1895–)
Dr. Stumpf Hajnal, férjezett dr. Szilágyi Lászlóné (1923–)
Szakács Erzsébet (1892–1969)
Szász Lívia Magdolna (1917–1952)
Udvarnoki András (1865–1945)
Udvarnoki Margit, férjezett Kemény Artúrné (1896–1968)
Vajda Eszter, férjezett Muth Mihályné (1893–)
Veress Sarolta (1886–)
Vojuteczky Mária, férjezett Orbán Kálmánné (–)

Bányai Jenő:

A Baptista Árvaház Alapítása 1914.

Ebben az évben március 25-én volt 85. évfordulója az árvaház alapításának. Hogyan is történt?

Mint minden, ami Isten gondviseléséből jön létre, a Baptista Árvaház létrejötte is csodálatos dolog volt. Istené legyen a dicsőség, hogy voltak, akik megértették az Ő szavát, és az I. világháborút megelőző nehéz években készek voltak odaadni önmagukat és javaikat arra a célra, hogy az árva gyermekek felkarolására és nevelésére intézményt alapítsanak. Csoda volt ez abban az időben, amikor a munkanélküliség és a nyomor országszerte katasztrofális méreteket öltött. Éppen ezért volt szükség az árvák és idősek megsegítésére.

1874. június 7-én született *Joó Ferencné* (Joó mama), leánykori nevén *Málics Rozália* a Vas megyei Halogy községben. Éppen 125 esztendeje ennek.

Mint ifjú leány felkerült a fővárosba, és feltételezésünk szerint mint háztartási alkalmazott kereste kenyerét. Alig volt 18 éves, amikor megismerte az Úr Jézust, és átadta szívét Megváltójának. Hitének vallomására Meyer Henrik merítette alá 1892. június 26-án a Wesselényi utcai baptista kápolnában.

Hogy mikor és hol találkozott Málics Rozália Joó Ferenccel, továbbá a házasságkötésükről nincsenek adataink. Az azonban bizonyos, hogy a századforduló tájékán együtt vándoroltak ki Amerikába. Közel 10 évi kinntartózkodásuk alatt a férj egy hajógyárban dolgozott, eleinte mint szerelő lakatos.

Isten megáldotta szorgalmát és éles eszét. Esti tanfolyamon tovább képezte magát, és hamarosan hajótechnikusi oklevelet szerzett. Ezután, mint hajótervező-technikus tervezett és rajzolt. Mindezért jó fizetést kapott, így néhány év alatt meglehetős vagyonra tett szert, s az amerikai állampolgárságot is megszerezték.

Az anyagi jólét mellett azonban mégis hiányzott valami: a gyermek és az óhaza. Nagyon szerettek volna gyermeket. Reménykedtek is, hogy Isten megajándékozza őket gyermekkel.

Ahogy az árvákat behozták az utcáról az 1920-as években

Az évek múlásával a honvágyuk is egyre nőtt. Elannyira, hogy 1910 tavaszán hazajöttek Magyarországra. Megérkezésük után megtudták, hogy a Pest megyei Ócsa községben egy bank urasági birtokot parcelláz. Ebből ők a falu közelében 10 holdnyi szántóföldet vettek. Itt szőlőt és gyümölcsöst telepítettek. A faluban átmenetileg házat béreltek.

Mindjárt ideérkezésük után a Joó házaspár nagy aktivitással kapcsolódott be a gyülekezeti munkába is. Rövid idő múlva – valószínűleg – *id. Udvarnoki András* testvérrel egyetértésben Joó Ferencet az ócsai gyülekezet gondozásával bízták meg. Ezekben az években Joó Ferencné sokat betegeskedett vesebántalmai miatt. Többszörös orvosi, sőt kórházi kezelésre szorult. Ezidőtájt jelentkezett a régen várt gyermek is. A tudat, hogy anyai örömök elé néz, kárpótolt minden szenvedést. Nagy örömmel várták a „kis jövevény" érkezését... Milyen tragédia! Annyi szenvedés és boldog várakozás után a megszületett fiúgyermek sajnos gyenge, életképtelen volt. Hamarosan meg is halt. Ami a legszomorúbb, az orvosok megállapítása szerint Joónénak többé nem lehet gyermeke.

A gyász után nehezen találtak magukra, de végül is felismerték azt a „kiváltképpen való utat", amit Isten megmutatott nekik: árva gyermekeket fognak nevelni. Ekkor Joó testvérék életének új fejezete kezdődik. Elindítják egy baptista árvaház megalapítását. Ez a tény az országos misszió története szempontjából is jelentős esemény volt.

1911-ben a Joó házaspár azzal a gondolattal állt elő, hogy Ócsán árvaházat szeretnének alapítani. Fentebb már említettük, milyen nagy szükség volt erre. Ekkor már sok gyermek ette az árvaság keserű kenyerét. Ők felajánlották erre a célra tízholdas birtokukat és szolgálatukat, csupán egy megfelelő épületre lett volna szükség.

A Baptista Hitközség elöljárósága jónak találta a gondolatot és támogatta azt. Anyagiak hiányában azonban nem tudta vállalni az építkezés terét. Ezért a vezetőség beleegyezésével Joó Ferenc Amerikába utazott, hogy gyűjtést szervezzen a megépítendő Árvaház javára. Amikor a gyűjtött adományokat hazahozta, hozzáfogtak a tervezett létesítmény megépítéséhez. A szükséges anyagokat megvásárolták, kutat fúrtak, és egy ideiglenes, később bővíthető házat építettek.

Alig értek be az első gyümölcsök Joóék kertjében, Joó mama már fel is vette saját lakásába az első árvákat. 85 éve, 1914. március 25-én *Balázs Károlyt*, egy négygyermekes özvegyasszony legkisebb fiát, ő volt az első növendék.

A kisfiú nem sokáig volt egyedül, mert Joó mama egymás után vette fel az arra rászorulókat. Számuk hamarosan 8-ra szaporodott.

A nagy lelkesedéssel megindult terv azonban mégsem Ócsán valósult meg. Sajnos Joó Ferenc a hit útján elbukott. Feleségétől elvált, és visszament az Egyesült Államokba. Közben kitört az I. világháború. Ezek az okok megnehezítették ugyan Isten munkájának a megvalósulását, de nem akadályozhatták. 1916-ban az ócsai telket az épület anyagaival együtt eladták, belőle Joó Ferencet kielégítették.

1917-ben most már id. Udvarnoki András gondnok testvér irányításával Joó mama és az árvák a budapesti Torbágyi útra, a szeminárium akkori épületébe költöztek. Itt lett az Árvaház a Baptista Hitközség intézményévé.

Udvarnoki bácsi kezdettől fogva szívügyének tekintette az árvák sorsát. A Békehírnökön keresztül több alkalommal is adakozásra szólította fel az ország testvériségét az Árvaház létrehozására és fenntartására. A felszólítás nyitott fülekre, szívekre talált. A testvériség adakozott, és Isten áldása kamatoztatta az adományokat.

Az árvák egy csoportja 1945-ben

A Torbágyi útra költözésnél már ott találjuk *Fekete Ferencet* feleségével együtt. Ők a hely előkészítésében és az áttelepítésben mutatkozó tennivalókat végezték. Fekete bácsi és néni hallott a Joó házaspár kezdeményezéséről, s nagy hatással volt rájuk, és így önzetlen munkát vállaltak, a megalapításnál ők is felajánlották vagyonukat és szolgálatukat az árvák érdekében.

Mindezt nagy örömmel fogadta az országos vezetőség, hiszen éppen most nagy szükség volt reá. Udvarnoki bácsi utasítására ólakat, istállót építettek. Kocsit, lovakat vásároltak, amivel a költözködést is le tudták bonyolítani, és azzal vidékről való adományok összehordását is végezhették.

8 árvával érkezett Joó mama Budára, de még abban az évben számuk 16-ra szaporodott. Egy régi tornyos, kétszintes villában kaptak helyet. Eleinte Joó mama mindent egyedül csinált. Főzött, mosott, vasalt, varrt, takarított, amire általában a gyermekek körül szükség volt. Nemsokára segítőt kapott *Szabó Eszter* testvérnő személyében. A tornyos villa egyre szűkebb lett. A háború ontotta az árvákat.

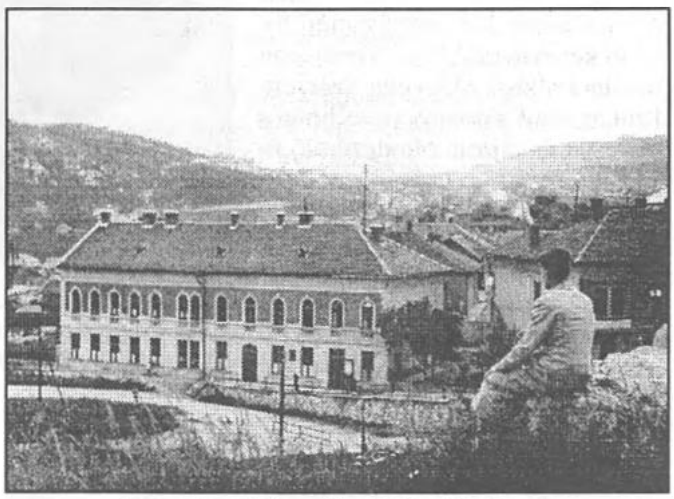
1918-ban az egész országot elárasztó „spanyol nátha" járvány az Árvaházba is betör. Huszonöt gyermek közül 18 beteg. Joó mama is ágynak dőlt. Először *Szakács Erzsébet* diakonissza nővér, majd *Friedmann Flóra* jött önként a betegeket ápolni. Az Úr megőrzött mindenkit, senki sem halt meg. 1919-ben már hatvanra szaporodott az árvák száma. Ebben az évben helyezte át a Hitközség az aradi katonai kórházból *Heckmann Margit* diakonissza nővért a Torbágyi útra. Innen a gyermekek és a velük levő felnőttek a Nap utcai imaházba jártak istentiszteletre. Az otthonmaradtakkal Joó mama vagy valamelyik nővér tartott istentiszteletet. Ezek az alkalmak – a hétköznapi áhitatokkal együtt – jó lehetőségek voltak arra, hogy a gyermekekkel megismertessék a Bibliát és Isten csodálatos gondviselését, az Úr Jézus minden bűnt eltörlő hatalmát, szeretetét.

Az együttmunkálkodás egyik kedves élményét így írja le Heckmann Margit nővér: „... amint az esti fürdetés után a gyermekek lefeküdtek, Joó mamával végigjártuk a szobákat, s néztük a szalmazsákokon is fekvő gyermekeket (mindenkinek akkor még nem jutott ágy). Oly szépek voltak a tisztán, barna-piros arccal, édesen, nyugodtan alvó gyermekek."

A sok gyermek már sehogysem fért el – a különféle bővítés ellenére sem – a Torbágyi úton. 1921-ben az Őrszentmiklósról kivándorolt *Barsi András* testvér szép háromszobás villáját az Árvaház céljára a Hitközségnek adományozta. Ideköltözött huszonkét kisgyermek, akiknek gondozását Heckmann Margit nővérre bízták. Segítői voltak Szabó Eszter *és Marsi Róza* testvérnők. Az őrszentmiklósi testvérek is minden jóval ellátták az odaköltözött árvákat.

A két otthon gazdaságtalan fenntartására és egyéb nehézségek miatt 1922-ben az Országos Vezetőség egy alkalmasabb hely után nézett. Ezt az új otthont a Gellérthegy lábánál, az akkori Hegyalja úton vásárolták meg. Itt egy nagy egyemeletes házat rendeztek be az árváknak. Ez lett a végleges otthonuk. Az emeleten a kicsinyek szobája, a lányok hálószobája, fürdőszoba, közös ebédlő, konyha, betegszoba és varroda volt.

Az Árvaház fennállásának egész ideje alatt az ország testvérisége gondoskodott az anyagi szükségletekről. Pénzben, természetben érkeztek az adományok a nagy család részére. Sok vidéki és városi család megértette a kérő szót. Szinte kötelességüknek tartották, hogy megosszák javaikat az árvákkal. Ősszel, a betakarítás idején jöttek a levelek: megérett a gyümölcs, a paradicsom, a zöldség. Az Árvaház kocsija ment egy-egy nagyobb gyermekkel az adományokat összegyűjteni. Az adakozásban a sokgyermekes családok jártak élen. Többek között Hévízgyörkről a Békefi család példamutatóan adakozott, bár nekik is hét gyermekük volt.

Így nézett ki az Árvaház 1938-ban

Istennek legyen hála, sok ilyen család volt szerte az országban. Nevüket nem tudjuk felsorolni, de Istennél minden fel van jegyezve. Ő nem felejtkezett el róluk, megjutalmazza őket.

Bányai Jenő

Beharka Pál

(1874–1943)

Megemlékezés születésének 125. évfordulóján

Az életút kezdete

1874. június 27-én született a Magas-Tátra aljában fekvő Pribilina falucskában. Szlovák származású volt, aki a magyar nyelvet jórészt az iskolában sajátította el, de felvidéki akcentusát élete végéig megőrizte. Édesatyja, *Beharka Ádám* messze környéken jó nevű kőmíves mester volt, aki jó kezemunkája révén jelentős vagyonra tett szert. Sokáig úgy látszott, hogy *Palló Annával* kötött házasságából csupán egy gyermek, az *ifj. Beharka Ádám* származik. Fiuk férfikorba serdülve már családot alapított, amikor az érett korú szülőknél jelentkezett a kései gyermekáldás. Világra jött második gyermekük: *Beharka Pál*. A kis faluban némelyek furcsállották a kis jövevény érkezését, de mivel a gyermeket akkor még Isten áldásának tartották, hamarosan napirendre tértek a rendhagyó esemény felett.

Beharka Pál testvérbátyjának leánygyermekeivel nőtt fel. Még vannak, akik emlékeznek alacsony, gerincferdüléses, törékeny alkatára. Afelől azonban csak kevesen tájékozottak, hogy Beharka Pál egészséges gyermekként jött a világra! Ördögi sugallatból származó gonosztett okozta egészséges alkatának deformálódását...

Bátyjának felesége pénzsóvár asszony volt, aki mindenáron szerette volna, ha apósáék elhalálozása után ők, illetve gyermekeik öröklik a jelentős vagyont. A kis Beharka Pál kései születése új helyzetet teremtett, emiatt a gyermek gyűlöletessé vált az asszony szemében. Hogy megszabaduljon a kéretlen részörököstől, gonosz tervet eszelt ki. Egy náluk szolgáló leánykát felbérelt, hogy a kisfiút lökje le a hintáról, aki a közvetlen mélységbe zuhanva életét veszítse. Az ördögi terv végrehajtására jó alkalom kínálkozott, amikor apósáék távoli rokonok látogatására elutaztak hazulról. Mire a szülők visszatértek, a mintegy 4 éves gyermeket élet-halál közt vergődve találták. Iszonyatos fájdalmairól – amelyek egész életét végigkísérték –, a szolgálóleány gonosz tettét felmérő vagy talán csak sejtő szándékáról némán hallgatott... Beharkáék menye véletlen balesetnek igyekezett föltüntetni a tragikus eseményt. A gyermek azonban hosszú idő után sem tudott lábra állni, s mire a szülők észrevették a jelentkező testi rendellenességet és orvoshoz vitték, már késő volt... Így vált nyomorékká egész életére Beharka Pál. A lepénzelt szolgálóleány mindinkább képtelen volt nézni a kisfiú szenvedését és elviselni némán vádló tekintetét. Odahagyta Beharkáék házát, s visszatért falujába, ahol egy év alatt idegileg teljesen tönkrement. A halálos ágyán vallotta be szörnyű tettét, és megmondta felbujtójának nevét!

Id. Beharka Ádámot igen megviselte második gyermekének tragédiája, és alig egy esztendő múltán ő is távozott az élők sorából. Az özveggyé vált édesanya gondos szeretete és az isteni kegyelem azonban megmentette Beharka Pált a jövendő számára, mert az Isten útjai kifürkészhetetlenek... Az önnön hibáján kívül szerzett testi fogyatékossága miatt sokat kellett szenvednie iskolatársai megalázó, s őt kigúnyoló csúfolódásai miatt. Ettől még sokszor unokatestvérei sem kímélték. Csak édesanyja szeretete jelentette az egyetlen menedéket, akinek nyomasztó problémája volt, hogy miként egyengesse gyermeke jövőjét. Fiacskája alig volt 11 esztendős, amikor édesanyja – közeli halálát sejtve – elszegődtette egy távoli csizmadia mesterhez. Úgy gondolta, hogy a csupán kézügyességet igénylő munka nem lesz annyira megerőltető. Alig hagyta oda a szülői házat, amikor megérkezett a szomorú hír: édesanyja néhány hét múlva valóban meghalt.

Amikor öt év múltán megszerezte a segédlevelet, egy időre visszatért szülőfalujába. Úgy érezte, hogy őt is jogosan megilleti a szülői házban való letelepedés. Ám sötétlelkű sógornőjének és a befolyása alatt álló bátyjának vele szemben tanúsított bánásmódja arra késztették, hogy megkurtított örökségét fölvegye, és odahagyja végleg a szülői házat. Elhatározta, hogy a kikért jussból világgá megy. Nem félt a jövőtől, mert mesterségét kiváló fokon sajátította el. Biztos volt felőle, hogy két keze munkájából bárhol a világon megél.

Beharka Pál életútjának következő regényes fordulatait, az isteni vezetés céltudatos irányításának mozzanatait nincs lehetőségünk részletezni. Erről különben is *Csopják Attila* történeti munkájában elég részletesen beszámolt. Tény az, hogy a fiatalember még Egyiptomba is elkerült, ahonnan mindenéből kifosztva, a magyar konzul segítségével tért vissza Magyarországra. A fővárosban egy *Moór András* nevezetű baptista atyafihoz került. Szállásadója 1899 karácsonyán meghívta őt az akkori Hunyady utcai imaterembe. Szilveszterkor ismét elment, és *Udvarnoki András* igehirdetésére megtért, aki azután 1900. április 30-án merítette be a Duna hullá-

maiba. Ettől a „második születés"-től számít Beharka Pál valódi élete.

2. Közösségi munkássága

Az első fővárosi magyar gyülekezet életébe illeszkedő Beharka Pálról Csopják Attila így ír: „... belső embere naprólnapra jobban fejlődött. Egyike lett a gyülekezet kiváló tagjainak. Hamar megnyerte a testvériség bizalmát, és pár év múlva a gyülekezet vénei közé avattatott." Felavatásának idejét azonban nem közli. Nappal mesterségét folytatta, este és vasárnap viszont a misszióban tevékenykedett. A gyülekezeti munkának szinte minden ágában megtalálható volt. *Reviczky Idával* 1904-ben kötött házassága révén átmeneti időre Albertirsára költözött apósa házába, ahol jó munkatársa *Szabó András* prédikátornak. Erre az időre tevődik a baptista énekkarok szerveződése *Lisztes Mihály, Brumár Mihály* és Orosz István lelkes fáradozása nyomán. Ennek hatására, megszervezi az albertirsai énekkart. Muzikalitása igen jelesnek mondható, s még köztünk élnek olyanok, akik jól emlékeznek, hogy karvezető hiányában a szószékről megfordulva maga vezette az Alsóhegy utcai gyülekezet énekkarát.

Az országos közösségi munkában több évtizedig tartó szolgálata a Törökszentmiklóson 1905-ben tartott közgyűlés jegyzői tisztének ellátásával vette kezdetét. A delegátusok itt figyeltek föl lényegre törően rövid és tartalmas felszólalásaira. Ekkor hirdetett először igét a megjelent nagy nyilvánosság előtt. Ez viszont nem azért keltett feltűnést, ahogyan mondta – hanem azért: amit mondott! A felekezet elismert szárnyának vezetői: *Balogh Lajos*, Csopják Attila, Szabó András és Udvarnoki András hamarosan fölfedezték Beharka Pálban azokat a lelki és szellemi értékeket, amelyek alkalmassá tették személyét az országos misszióban betöltendő feladatokra.

Mivel albertirsai tartózkodása csak átmeneti jellegű volt, 1905-ben a Kistemplom u. 13. sz. alatti házban bérelt lakást, és nyitott jól menő cipészműhelyt. Az ott uralkodó munkaviszonyról, szaktársai megbecsüléséről, arról a különleges „légkör"-ről, amit mint iparosember maga körül teremtett, néhány még élő szakmunkás lelkitestvére legendákat mondtak el. Ezek jobbára rajta keresztül ismerték meg az evangéliumot. Miután a szemben lévő „Sion udvar"-ban talált átmeneti otthonra az ún. „prédikátor iskola", Udvarnoki András buzdítására 1908-ban egy évig – mint rendkívüli hallgató – maga is részt vett az előadásokon, megszerezvén ezáltal az alapvető teológiai ismereteket.

Az I. világháború kitörése után 1915 nyarától kezdve az akkori Magyarország egész területére kiterjedő megbízatást kapott a szükség folytán megalakított Segélyező Bizottság tagjaként. Feladatköréhez tartozott a bevonultak családjainak, valamint a hadiözvegyek és árvák felkutatása. Az állandó utazás annyira igénybe vette minden idejét, hogy önálló iparos mesterségét kénytelen volt fölcserélni a közösségi szolgálattal. De amikor éppen a fővárosban tartózkodott, szabad idejében folytatta mesterségét, hogy megélhetését valamiképpen biztosítsa.

Gyermektelenek lévén, hitvesével végül is teljesen az országos karitatív szolgálatnak szentelték minden szabad idejüket. Hitvese jelentős szerepet játszott a baptista nőegyletek megalakításában. A Segélyező Bizottságban végzett munkájuk révén kapcsolódtak be a *Joó Ferenc* és felesége, *Mahlics Róza* által 1914-ben létrehozott ócsai árvaház munkájába. Távoli utakat jártak be egy-egy árváért. Közben alkalom nyílott a gyülekezetekben végzendő szolgálatokra is. Joó Ferencnek Amerikába való visszatérése után, 1917 nyarán az I., Torbágyi úti átmeneti intézet létrehozásában segédkeztek az akkor gondnoki tisztet is betöltő Udvarnoki Andrásnak.

Beharka Pál áldozatot nem ismerő munkásságával csak megerősítette többek látását, nevezetesen, hogy küldetése van a karitatív szolgálatra! Erről ismét Csopják Attilát idézzük, aki 1928-ban így írt: „Miután a szegényekhez, özvegyekhez és árvákhoz hajló részvételtes szíve volt, árva-gondnokul szemeltetett ki, és most ezen ügynek szenteli élete napjainak legnagyobb részét fáradhatatlanul."

Erre a szolgálatra való elhívatásának a története is megérdemli a figyelmet.

Udvarnoki András által vált közismertté, hogy amikor Beharka Pál felszólítást kapott, fogadja el ezt a megbízatást, szerényen elhárította, mondván, alkalmatlannak érzi magát erre a feladatra. Azonban nem zárkózott el mereven, hanem azt válaszolta, megkérdezi az Urat. Feleségével otthonukban a bibliaverseket tartalmazó kis dobozkából kihúzott egy kockát. Meglepődve és álmélkodva olvasta a rajta lévő bibliaverset: *„Tereád hagyja magát az ügyefogyott és az árvának is te vagy segedelme."* (Zsolt10:14) Ekkor így szólt: „Nem tehetek semmit az Úr ellen!" – és elfogadta a megbízatást. Hivatalos gondnoki kinevezése 1922. február 22-i keltezésű. Ő fáradozott az árvaház végleges otthonának, az akkori Hegyalja úti ún. „Novák-házak" megvételén és rendbehozásán, és azon belül az egyik épületben az intézet 1922. év végi átadásán.

3. Beharka Pál, a nevelő

Beharka Pál kivételes cáfolata volt az „Ép testben ép lélek" klasszikus görög mondásnak. Említett törékeny „cserépedénye" nemcsak ép, de különleges felépítésű léleknek adott szállást. Ez a lélek nemcsak szívjósággal, segítőkészséggel, a mások gyarlóságait megértő és elhordozó képességgel volt megáldva, de a bölcsességnek olyan különleges ajándékával, amely csak a kiválasztottak tulajdonsága. Ezeket a „lelki ajándékokat", jó és nemes tulajdonságokat még inkább kiemelte tettetés nélküli mélységes alázata. Ő nemcsak olvasta az apostoli tanácsot, hogy ti. *„mindenki alázatosan a másikat tartsa magánál kiválóbbnak"* (Fil 2:3), hanem őszinte szívvel gyakorolta. Ez predesztinálta személyét úgy a gondjaira bízott árvák lelkigondozására, mint a misszióban betöltött felelősségteljes szolgálatainak elvégzésére is. Számos árvaházi növendéknek vagy lelkigondozottnak, munkatársának még ma is könnybe lábad a szeme, ha „Beharka bácsi" nevét említi... A „bácsi" elnevezésben nemcsak a személy iránti tisztelet, de a kiváló embernek szóló megbecsülés is nagy szerepet játszott.

A gyermekek közötti munkálkodása közben számtalanszor igazolva látta a Megváltónak tanítványaihoz intézett komoly figyelmeztetését: *„Ha olyanok nem lesztek, mint a kisgyermekek, semmiképpen nem mentek be az Isten országába"* (Mt 18:3). Ő ebben a mondásban a krisztusi tanításnak a teljes igazságát fedezte föl, annak mélységes valóságában és vizsgálódó értelmezésében. Mint pl. a tiszta öröm, az érdekmentes szeretet, az önzetlenség, az őszinteség, a hamari megbocsátás, a buzgó szolgálatkészség, az imádkozás naiv hite és sorolható lenne még tovább. Látta, hogy ezek a nemes tulajdonságok mennyire hiányoznak a felnőttekből. De azt is fölismerte, hogy ezeknek az elnyerésére egész életen át törekedni kell! Vagyis lélekben ismét gyermekké kell válnia a felnőtt embernek, mert csak így láthatja meg a mennyek országát!

Beharka Pál nem tanult pszichológiát, de ösztönösen pszichológus alkat volt. Ennek számos példáját hallottuk, s feljegyeztük. E képességének nagy hasznát vette a gondjaira bízott gyermekek hibás tetteinek megítélésénél, némely esetben az örökölt terheltség felismerésénél. Ezért nem alkalmazta sohasem a fenyítéket, mint a beosztottak többsége...

4. A lelkipásztor és a közösségi munkás

A Baptisták Árvaházának a Hegyalja útra való végleges letelepítése csírájában hordozta a főváros budai oldalán egy magyar nyelvű gyülekezet létesítését. Beharka Pál gondnok személye pedig egyenesen felkínálta az egyöntetű választást. Így lett a budai gyülekezet alapító lelkipásztora. Az első imateremnek 1924. november 17-én történt megnyitásával az addig a Nap utcai anyagyülekezethez tartozó budai lakosokkal, illetve intézeti alkalmazottakkal létrejött a harminctagú gyülekezet. A gyülekezet életképességét csak növelte a 70–80 árvaházi növendék, akikkel a vasárnapi iskolai foglalkozást lehetett megkezdeni.

Beharka Pál még lelkipásztorrá történt megválasztása előtt bizonyságot tett igehirdetői és lelkigondozói elhivatottságáról. Jellemével, hitszilárdságával, fundamentalista szemléletével, kitűnő szentírás-ismeretével, s nem utolsó sorban legendás imameghallgatásaival már a kezdet kezdetén példaként állott a gondozására bízott nyáj előtt. Karitatív munkásságán túl az országos misszióügyekben hozó bölcs intézkedéseire és békítő jószolgálataira az ország testvérisége mind szélesebb körben fölfigyelt. Egyszer valaki a közösség „tűzoltójá"-nak nevezte, s erre a címre sok esetben rászolgált. Született lelki intelligenciája, belső intuíciója, a dolgokat lényegében fölismerő látnoki képessége egyenesen predesztinálta, hogy gyülekezetén kívül a felekezet egészének is tanítója legyen. E téren igen gyümölcsözőnek bizonyult az évek folyamán egyre elmélyültebb szolgatársi kapcsolata Udvarnoki Andrással.

Beharka Pál megsemmisült portréja

Beharka Pálra is érvényes az apostoli megállapítás, hogy ti. *„Az igaz ember hitből él."* (Róma 16:17). Ez az életmód, sőt életstílus egyáltalán nem mondható könnyűnek, ám annál áldásosabbnak. Az imádkozás karizmáján túl békességre törekvő hajlamával ritka adomány birtokosa volt. Nem állott senkivel haragos viszonyban, amit megint csak kevés emberről lehet elmondani. A misszióügyek intézésénél soha sem személyekkel, legfeljebb nézetekkel állott szemben. Viszont minden erejével kereste a kompromisszumhoz vezető utat. Egyéniségétől távol állott az erőszak, s még távolabb a megtorlás alkalmazásának a gondolata is. „Az idő mindent megmutat" – szokta volt mondani. Hitre alapozott igazságának tudatában nyugodt volt, mert meg volt győződve afelől, hogy nála van az erősebb fegyver.

Szelíd, belső vezérlésű ember volt, akit egy belső hang irányított. Minden idegszálával erre koncentrált, s ennek következtében rendkívüli érzékenységre tett szert. Ez volt hitének megingathatatlan bázisa. Az embereket jellemük és hasznosságuk szerint osztályozta. Ez elvezette nemcsak a személyek megismeréséhez, de a lelkigondozás szinte művészi fokon való alkalmazásához is! Ezért emlegetik még annyi évtized után is sokan egy-egy életreszólóan elméjükbe vésett prédikációját, vagy különlegesebb intézkedését. – Mert Beharka Pál számára az imatermi szószék nemcsak szent hely, de tanítói katedra is volt, ahonnan a néki adatott bölcsesség mértéke szerint törekedett a „kis" és „nagy" családot okítani. Sőt, ha szükségét érezte, akkor tollat ragadott és jobbára a Békehírnök hasábjain közölte meglátásait.

Külön kell említenünk tanítói és nevelői szolgálatait, amelyeket az ún. „tanácskozási (zárt) órák"-on tartott, ahol még a legkényesebb ügyeket is szinte családias légkörben tárgyalta meg nevelői célzattal. Mint említettük, szlovák származása révén ugyan „palócos" kiejtéssel, nyelvtanilag talán kifogásolható magyarsággal beszélt, ám ezt teljesen feledtette mindaz, a m i t és a h o g y a n mondta!

Különösen az ifjúságot szerette. A gondjaira bízott árvák sorsát, a felnőtté érés sokszor válságos szakaszait érzékeny lélekkel figyelte. Bármennyire is elfoglalt volt, ha egy kisgyermek vagy serdülő ifjú óhajtott vele beszélni, az „imakamrát" jelentő irodájának ajtaja mindig nyitva volt. Még a legzárkózottabb lélek is kitárulkozott előtte, a makacsul bezárt ajkak végül is imára fakadtak. Ilyenkor az ő szeme is könnybe lábadt...

Mint említettük, Beharka Pál nem rendelkezett kiemelkedő előadói képességgel, nem alkalmazott semmiféle szónoki fogást, még a hatásos illusztrációkat is alig alkalmazta, s még csak nem is iktatott be tervszerű evangélizációs kampányokat sem. Egyszerűen és kizárólagosan „az Igének hamisítatlan tejével" táplálta a nyájat. Ezért különös, hogy mindezek ellenére milyen maradandó hatást váltottak ki igehirdetései a hallgatóságból. Csak ez magyarázza, hogy a gyülekezet taglétszáma egy évtized alatt több mint négyszeresére emelke-

dett! Az 1924-ben alapított gyülekezet 30 tagja 1934-re elérte a 138 taglétszámot. Ez az eredmény minden szónál többet bizonyít!

Az árvaházban és a gyülekezetben végzett munkáján túl nem mehetünk el szó nélkül az országos közösségi munka területén végzett szolgálatai mellett sem. Már említettük a Segélyező, későbbi nevén a Jótékonysági Bizottságban vállalt fáradozásait. Ennél azonban még fontosabb feladatkört kapott, amikor az 1923-ban megalakult Misszió Bizottság titkári tisztét reá bízták. Udvarnoki András bizottsági elnök mellett 1935-ig a közösség missziójának ütőerén tartotta kezét, érzékenyen figyelte a hazai baptista misszió érverését. Mivel Udvarnoki András nemcsak szövetségi elnök, de a teológiai szeminárium igazgatója is volt, az országos misszióügyeket leginkább Beharka Pál intézte. Sőt *Baranyay Mihály* országos titkár külföldi tanulmányútjának ideje alatt még ezt a fontos hivatalt is reábízták.

Mindezeken túl se szeri, se száma úgy a fővárosi, mint a vidéki gyülekezetekben akkortájt évenként megrendezett „hitmélyítő napok"-on, az országos közgyűléseken és az ifjúsági konferenciákon elhangzott előadásainak, igehirdetéseinek. A Békehírnök és A Kürt c. egyházi lapoknak rendszeres munkatársa volt. Teológiai dolgozatait, az árvaház életéről írt beszámolóit olvasva külön méltatást érdemelne egyházirodalmi téren kifejtett kimagasló munkássága is. Szentírás-ismeretéből táplálkozó bölcs és logikus okfejtései még a mai olvasót is tiszteletre késztetik. Mindezek mellett több gyülekezetnek a gondját is fölvette mindaddig, amíg a sokszor nehéz problémák éppen az ő buzgólkodása nyomán rendre megoldódtak.

Ha szolgálatról volt szó, nem ismert henyélést. Szótárából hiányzott a „lehetetlen" kifejezés. Minden cselekvésének mozgatórugója az Isten iránt érzett hála volt. Ezt a buzgóságot várta el munkatársaitól, így a gyülekezet elöljárósági tagjaitól is, akiket csak meglehetősen hosszú idő – mintegy nyolc esztendő – múltán (1932) javasolt megválasztani. Ekkor is csupán egy évi időtartamra. Nem hamarkodta el ezt a fontos lépést sem. A választásra javasolt személyeknek hosszú időt szabott az elhívatottság bizonyítására. A munkamegosztás érdekében 1936-ban kérte *Reviczky Mátyás* volt teológusnak igehirdetői szolgálatra való kirendelését. 1939-ben pedig hozzájárult, hogy a gyülekezet kirendelje első három diakónusát: *id. Bakó Károly, Kocsis István* és *Porkoláb Sándor* testvérek személyében. Beharka Pál testvér szolgálati ideje alatt a budai gyülekezetben több diakónusavatás nem történt. A gyülekezeti munkások értékelésére fölállított mércéje igen magas volt, amit elsődlegesen önmaga számára szabott meg.

Boldognak vallhatja magát az a gyülekezet, de az a közösség is, amelynek ilyen elöljárója volt, illetve van. A budai gyülekezetnek majd két évtized adatott, hogy hallgassák tanítását, elfogadják tanácsait, s átvegyék mindazt, amit a Szentlélek üzent alázatos szolgáján keresztül.

5. Az életút alkonya

Mind a felsorolt, mind a helyhiány miatt meg sem említett feladatok és szolgálatok elvégzése igen nagy megterhelést jelentettek gyönge szervezete számára. S olyan megterhelésnek tették ki azt, amely csak siettette idő előtti halálát. Beharka Pál testvérről is el lehet mondani, hogy élete gyertyáját mind a két végén egyszerre égette. Élete a szolgálat és kötelességteljesítés oltárán égett el!

Bár elsősorban közösségi ember volt, természetesen ő is élt magánéletet. Első hitvesét, Reviczky Idát még 1926-ban váratlanul elvesztette. Jó esztendővel utána, 1927-ben kötött újabb házasságot második hitvesével, *Gacsal Máriával*. Ezt a frigyet áldotta meg Isten 1929 nyarán egyetlen gyermekükkel, *ifj. Beharka Pállal*, akinek születése felett érzett örömét ecsetelni nem lehet. Még megadatott számára annak a kivételes zenei képességnek az első hajtásait meglátni, amely napjainkban virágzott ki teljességgel országos zenemissziónk javára és felvirágoztatására.

Beharka Pál testvér az 1937. évi országos konferencián lett először rosszul. Ekkor jelentkeztek nála a leukémia első tünetei. Többhetes kórházi gyógykezelés után fokozatosan megerősödött. Otthonába visszatérve ismét a régi munkatempóval látott hozzá feladatai elvégzéséhez, bár kímélő életmódot kellett volna folytatnia. 1941-ben ismét szükségessé vált a kórházi kezelés, ahol őszintén föltárták előtte egészségi állapotának súlyosságát. Főorvosa őszintén megmondta a kérlelhetetlen valóságot: „Beharka úr, úgy vigyázzon, hogyha még egyszer be kell jönnie a kórházba, nem tudunk segíteni Önön!" Ennek ellenére soha senki, még családja sem látta Őt emiatt búsulni vagy elkeseredni. Legföljebb a hamari fáradékonyság, a munka tempójának fokozatos csökkenése jelezte, hogy törékeny életének pisla mécsese kialvóban van...

A szemtanúk elmondása szerint 1943 január 10-én, vasárnap délután még szószékre állott. Arca feltűnően viaszsárga, hangja gyönge volt. Beszéde egyre lassúbb. Amikor lakásába fölsegítették, így szólt: „Megtartottam az utolsó igehirdetésemet." Január 15-én beszállították a volt MABI (ma Péterffy S. u.) kórházba, ahol már képtelenek voltak segíteni rajta. Vasárnap, 17-én hitvesén kívül Reviczky Mátyás, id. Bakó Károly, Kocsis István diakónusok a gyülekezet, míg *Schmidthoffer Sándor* az árvák részéről látogatták meg. Ez utóbbi maradt legtovább mellette. Mint elmondta, ő volt Beharka Bácsi utolsó beszélgetőpartnere. „Mielőtt elmentem volna, a Bácsi imádkozott az árvákért és a gyülekezetért, majd imádság közben csöndesen elszenderedett... Többet már nem tért magához." Másnap, 1943. január 18-án reggel fél 8-kor konstatálták, hogy ez a másokért élő nagy szív megszűnt dobogni.

Földi porsátorának elhantolása január 21-én történt óriási részvét mellett a Farkasréti temetőben. Mindenek előtt elöljáró szolgatársa, id. Udvarnoki András testvér búcsúztatta a hű szolgát. Majd a közösség nevében dr. Somogyi Imre elnök mondott élethivatását méltató gyászbeszédet János evangéliuma 12:26 alapján: *„Aki nékem szolgál, engem kövessen, és aki nékem szolgál, megbecsüli azt az Atya."*

Megállapította, hogy Beharka testvér az árvák atyja, a Biblia szerelmese, a békesség apostola és az ifjúság barátja volt. Kijelentette: „...nem az a fontos, hogy mennyiféle megbízatása volt. Még az sem, hogy bizonyságtételére milyen sokan tértek meg, s hogy igehirdetésének még az ördögök is engedtek, hanem az, hogy neve fölíratott az Életnek Könyvébe."

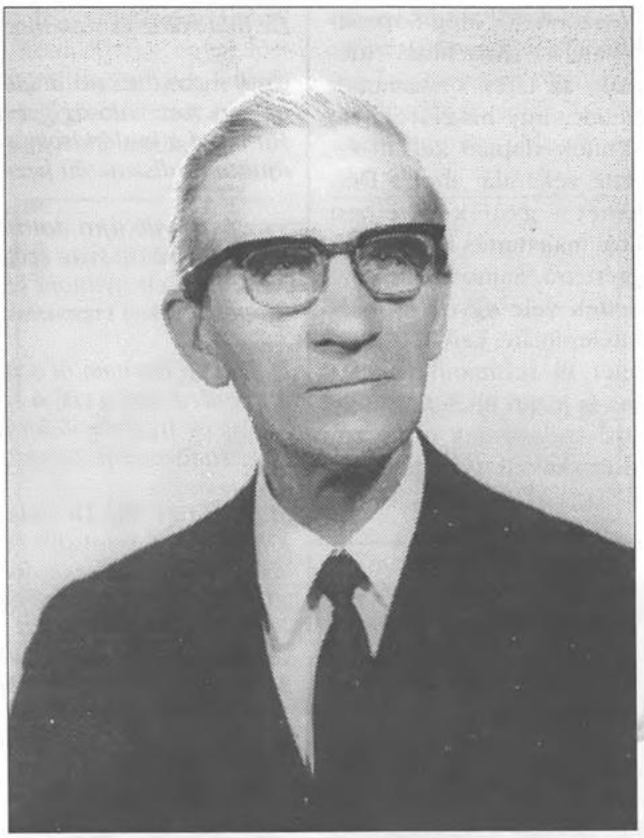
Beszédét így fejezte be: „Áldjuk emlékedet és búcsúzunk tőled, kedves Beharka bácsi. Nesztelenül, halk léptekkel mentél át a siralomvölgyön. Csöndes volt az eltávozásod, éppen olyan, mint a bejöveteled és ittléted a közösségben. Sohasem tartottál igényt arra, hogy társaid doboljanak melletted, mert meg voltál arról győződve, hogy az örökkévalóság gyümölcse a csendben érik, s elmúlik e világ minden dicsőségével együtt, és csak az marad meg, mit Jézusért teszünk!"

Életét példának tekintjük. Emlékét kegyelettel és tisztelettel őrizzük.

Dr. Meláth Ferenc

70 éve avatták lelkipásztorrá Meláth Józsefet (1902 – 1984)

Elzász-Lotharingia vidékéről, francia eredetű, elnémetesedett család az 1700-as évek közepén a magyarországi Zselicségre települt. (Ibafa és környéke.) A család annyiban is német, hogy a feleség neve generációkon át német. Amikor *Meláth József* édesapja 1900-ban Peterdre (Pécstől délre) költözött, itt református magyarokat és katolikus németeket talált, valamint kevés szerbet. Az 1902-ben született fiú tehát otthon németül tanult, az iskolában pedig magyar nyelven folyt a tanítás. A kétnyelvűség így adódott számára könnyű ajándékként.

A hűséges katolikus család részéről – ha más nem is – minden vasárnap átment a szomszédos Egerágra, mert itt volt a katolikus templom. (Peterd középkori műemlék-temploma a reformáció idején a reformátusoké lett. A délbaranyai református magyarsággal egyidőben itt is csökkent a születések száma, így német nyelvű bevándorlók egészítették ki a falu lakosságát.) Tizenkilenc éves korában a faluban élő néhány „újhitű" asszony bizonyságtétele nyomán megtérésre jutott. Az öt nőtestvér a fiatalembert hamarosan igei szolgálatra kérte fel, melyet többségében németül végzett. Az ő megtérése más férfiak közeledését, megtérését is elősegítette, így 1922 pünkösdjén a pécsi bemerítő medence mellett álló harminckét lélekből hét peterdi volt. (A bemerítő *Haffner István* volt, akit évtizedeken át tisztelve szeretett, öregkorában támogatott.) A misszió további eredménye nyomán 1924-ben imaházat kezdtek építeni a dupla szélességű Meláth-portán. A kb. 12x5 m-es hajlék avatására 1925 júniusában került sor.

Amiatt, hogy szolgálatait megalapozottan végezhess kétgyermekes családapaként jelentkezett a teológiára. A második évfolyam végzése közben *Udvarnoki Andrástól* azt a tanácsot kapta, hogy Hamburgban is végezzen tanulmányokat. Mivel a jelentkezésével ekkor elkésett, a következő tanévre jegyezték elő. A tabdi körzet azonban már 1928. szeptemberében bemutatkozó szolgálatra hívta meg. Szolgálati hely változtatására korábban nem gondolt, saját falujában, esetleg környékén kívánta a missziómunkát – mintegy mellékállásban – végezni. Az Úr Lelke azonban meggyőzte, hogy vállalni kell a főállású szolgálatot; így ezt a meghívást is, később a szolgálatra szóló meghívást is elfogadta, és 1928. november 1-jén családjával Tabra költözött. Tab magyar, német és szlovák nyelvű lakossága általánosan magyar nyelvet használt. Az addigi baptista misszió azonban teljesen német volt. Ennek megváltoztatási igényét a gyülekezet is indokoltnak vélte, és így javaslatára fokozatosan a magyar nyelvet is bevezették.

Avatására 1930. január 24-én került sor. A német nyelvű avatási bizonyítvány aláírói: *Carl Füllbrandt, Johann Kuhn, Andreas Felder.* Még januárban megtörtént az első bemerítési alkalma is.

A misszió élénk fejlődésnek indult; nyolcéves szolgálata alatt a körzet taglétszáma megduplázódott.

Miként alakult munkája a nyolc községet felölelő körzetben, a vegyes nyelvű falvakban, illetve a német anyanyelvű településeken? Az 1931-től vezetett naplók alapján vizsgáltam elsősorban a nyelvi változásokat. Ebből három – kiragadott – év adatait ismertetem.

	igehirdetések	
	németül	magyarul
1931	187	6
1933	158	31
1935	97	59

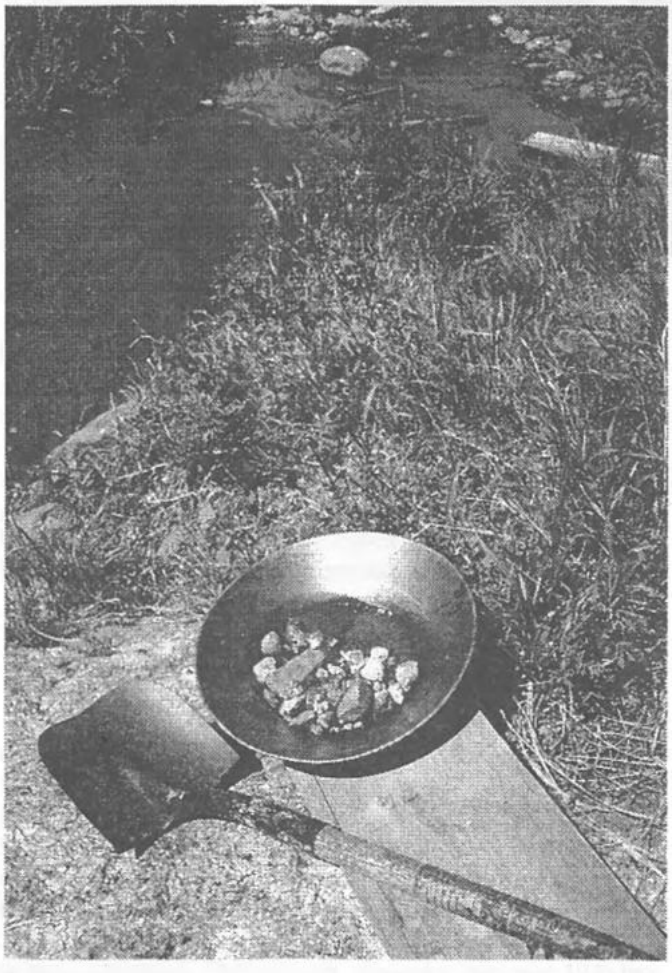
	egyéb szolgálatok	bemerítés
1931	10	3
1933	34	1
1935	48	1

Az adatok évi 200 körüli igehirdetést mutatnak, ezen belül nagy arányban növekszik a magyar nyelv használata. (A naplóban a fentieken kívül feljegyezte a látogatásokat is, és az ilyen alkalmakon tett bizonyságtételeket, hittanoktatást stb.)

A nyelvi kérdés azáltal vált problémává, hogy az akkoriban a magyarországi németek között kezdődő nemzetiségi kérdés ügyében összeütközésbe került *C. Füllbrandt* missziói felügyelővel (Donau Länder Mission), illetve a *Felder* családdal. Ezt követően tehát a

körzettől búcsút vett, és 1936 májusában Váraljára, 1937 augusztusában Sopronba, 1939 szeptemberében Pécsre költözött, az említett gyülekezetek meghívása alapján. (Ezek a gyors költözések külön tanulmányt tennének szükségessé.) Mindvégig két nyelven szolgált, az éppen adódó szükségletnek megfelelően; a soproni időszakban a német volt előnyben, Pécsett a magyar, de a körzetében a német. 1945-ben a pécsi gyülekezet határozott, hogy a missziómunkát teljesen magyar nyelven végzi, a német esetenként – vendég stb. igények szerint – lehet az igehirdetés nyelve. A pécsi gyülekezet elöljárósága 1947-ben kinyilvánította: az, hogy a pécsi gyülekezeti tagokat nem sikerült a nemzetiségi politika uszályába bevonni, Meláth József józan hívői magatartásának és állásfoglalásának volt köszönhető. Még Sopronban ekként foglalt állást 1938-ban, az „Anschluss" idején: „Mi először hívők vagyunk, az Isten országának polgárai; utána vagyunk németek vagy magyarok, de Magyarország állampolgárai. Ennek alapján kell itt élnünk." Ezt a nézetét nem rejtette véka alá; ahol a Dél-Dunántúl – többségében német – gyülekezeteiben megfordult, ott igyekezett a hívői magatartás ilyen bibliai fontosságú kijelentéseit megértetni. Sajnos lelkipásztortársai közül sokan nem értettek vele egyet; többségük Nyugatra települt, vagy kitelepítésre került (Ádler, Galambos, Kuhn, Scherer, Stinner, ill. Lehmann).

Adjon az Úr nekünk ma is józan hitéletet, hogy a különböző mezben jelentkező szélsőségek el ne sodorják egyéni vagy gyülekezeti életünket!

Kísértés

A kék égből halk szellőrezdülésre
úgy hulltak rám aranyló levelek.
Az ősz köszöntött, mert nem vettem észre.
S fülembe súgta: „Megismertelek.

Kies tavasz hiába hódított el,
enyém maradt a szíved ritmusa.
Enyém maradt a dalaid zenéje.
Halálba hull a győzelmes tusa.

Valami nagy tavaszi álom éget;
de lábad ősz avarba botlik el.
Krisztust követnél, égi fényességet.
De föld kötöz és roskadozni kell.

Csak roskadozz tündöklő eszményképnek
idétlen, torz valóság-gyermeke!
Ha majd a kínlódások összetépnek,
újultan hullsz az én kezembe te.

S az őszi erdő újra dalra éled,
sebzett szívedre száz szépség fakad.
Nem, nem én nyújtom ki a kezem érted:
sápadtan sírva visszajössz magad."

Hallgatva mentem át a néma kerten,
és minden fájt: a cél, a szép, a szent,
melyet én nyomorult kitűzni mertem,
hogy elmaradjak roskadozva lent.

Minden úgy fájt. De akkor jött a Mester.
Karjába vett, mint síró gyermeket.
Szava szelíd kötés volt sok sebemre:
„Ne higgy neki! Hisz elvégeztetett.

Ősztől és téltől, minden ellenségtől,
önmagadtól is megmentettelek.
Hasztalan hullnak kéklő messzeségből
szívedre sárgult, őszi levelek."

Túrmezei Erzsébet

Helyesbítés

A dr. Udvarnoki Béláról írt nekrológ eredeti és helyes címe tartalmazza az elhunyt születési és halálozási évszámait is, ekképpen: *„In memoriam Béla Udvarnoki (1897–1992)"* (A „Rövid életrajz" alcím szerkesztői betoldás.)

A kortárs munkatársak nevének felemlítése híján kiegészítésre szorul a 4. mondat, ily módon: *„Az Oncken által alapított Hamburgi Baptista Theologiai Szemináriumból 1893-ban prédikátori oklevéllel hazatért Balogh Lajos és Udvarnoki András hitszónokok s az alapvetéskori küzdelmekben hű fegyvertársuk, Csopják Attila min. számtanácsos, hitközségi elöljáró munkájának mérföldkövei:"*.

Sajtóhiba: (1) *(E bizonyítvány azt tanúsítja...)* zárójeles mondat idézőjelei. (2) *A* „Care of U. S." típusmondatban a B. rövidítés. (3) Az Udvarnoki – McDowell levél *„As far as...* kezdetű sorában a nagybetűs „F". (4) Ady Endre: „A téli Magyarország" c. versidézetének index-száma, a 2-es, a Zárszó szakasz fölött.

Vö.: „Szolgatárs" (Missziótörténeti szemelvények) 1999. l. 31–33. oldal

Huszta János

Egykori árvaanya életéről

Máhlics Rozália, Joó Ferencné, Mihókné

„Mint a szép csillagok mind-mind elmúlnak,
Ha a nap sugara a földre ér,
Fűszálként az emberek is elhullnak,
Egy megmarad: mit Jézusért tettél.
Ó ez megmarad, ez el nem hervad,
Sohsem hervad, mit Jézusért tettél."

Amikor elhatároztam „Joó mama" élettörténetének a megírását, azt hittem, könnyű feladatra vállalkozom. Hamarosan rájöttem, hogy egyáltalán nem. Ahogy egyre mélyebbre ástam magam „Joó mamá"-val kapcsolatos feljegyzések olvasásába, mindinkább kirajzolódott előttem egy nagyon nehéz asszonysors, mit az ember önmagában „jól" elhordozni képtelen. A titkát kerestem: Hogy bírta, hogy tehette? Miként győzte a sok szenvedést, megaláztatást, megpróbáltatást úgy, hogy ma példaként állhat előttünk? A magyarázatot ebben az igében találom: 2Kor 3:5-ben Pál apostol ezt írja: „Nem mintha önmagunktól, mintegy önmagunk erejéből volnánk alkalmasak... ellenkezőleg, a mi alkalmasságunk Istentől van."

Joó mama mint fiatal lány adta át életét az Úr Jézusnak, s nem lett hozzá hűtlen soha. Isten sem hozzá! Isten tette őt alkalmassá arra a feladatra, amit rábízott.

1999. június 7-én múlt 125 éve, hogy Joó mama – leánykori nevén *Máhlics Rozália* – a vasmegyei Halogy községben született.

Mint ifjú leány Pestre került, s talán háztartási alkalmazottként kereste kenyerét. Alig 18 éves, amikor Budapesten megismeri az Úr Jézust, és átadja szívét, életét Megváltójának. Hitének vallomására *Meyer Henrik* merítette alá 1892. június 26-án.

Joó Ferenc és neje 1914-ben

Hogy mikor és hol találkozott Máhlics Rozália Joó Ferenccel, illetve a házasságkötésükről nincsenek adataink. Az azonban bizonyosnak látszik, hogy 1900-ban együtt vándoroltak ki Amerikába. 10 évi kinttartózkodásuk alatt a férj hajógyárban dolgozott. Isten megáldotta éles eszét és szorgalmát. Esti tanfolyamra jelentkezett, továbbképzésre. Hamarosan technikusi képesítést szerzett. Ezután mint hajótervező technikus gyönyörű hajókat tervezett és rajzolt. Mindezért jó fizetést kapott, így néhány év múlva meglehetős vagyona volt, és az USA állampolgárságát is megszerezték.

Az anyagi jólét mellett valami mégis hiányzott: a gyermek és az óhaza. Nagyon szerettek volna gyermeket. Reménykedtek, hátha mégis lesz. Az évek múlásával a honvágyuk annyira elhatalmasodott, hogy 1910 tavaszán hazajöttek Magyarországra. Megérkezésük után nemsokára megtudták, hogy a Pest megyei Ócsa községben egy bank uradalmi birtokot parcelláz. Ebből ők a falu szélén 10 holdnyi szántóföldet vettek. Itt szőlőt és gyümölcsöst telepítettek. A faluban házat béreltek.

A Joó házaspár mindjárt ideérkezésük után nagy aktivitással kapcsolódott be a gyülekezeti munkába. Rövid idő múlva valószínűleg Udvarnoki András testvérrel egyetértésben Joó Ferencet a gyülekezet pásztorolásával bízták meg. Ezekben az években Joó Ferencné sokat betegeskedett vesekövei miatt. Többször orvosi, sőt kórházi kezelésre szorult. Közben jelentkezett a régen várt gyermek is. Ez a tudat kárpótolt mindent, nagy örömmel vártak. Végre gyermekük lesz!

Milyen tragédia! Hiába annyi szenvedés, hiába az örömteli várakozás, a megszületett fiúgyermek gyönge, életképtelen. Hamarosan meg is halt. Ami a legszomorúbb, az orvosok megállapítása szerint Joónénak nem is lehet többé gyermeke.

A gyász után nehezen találnak magukra, de végül felismerik azt a „kiváltképpen való" utat, amit Isten megmutatott nekik. Árva gyermekeket fognak nevelni.

Joó testvérék életének új fejezete indul. Kezdeményezik a Baptisták Árvaháza megalapítását. Ez a tény az országos misszió története szempontjából jelentős esemény volt.

1911-ben a Joó házaspár azzal a gondolattal állt elő, hogy Ócsán árvaházat kellene alapítani. Nagy volt a szükség, hiszen szerte az országban sok gyermek ette már akkor is az árvaság szomorú kenyerét. Ők felajánlották erre a célra a tízholdas kertjüket és szolgálataikat. Csak egy megfelelő épületre lett volna szükség.

Az országos vezetőség jónak találta a gondolatot és támogatta azt. Pénz hiányában azonban nem vállalhatta az építkezés terhét. Ezért a vezetőség beleegyezésével Joó Ferenc Amerikába utazott, hogy gyűjtést szervezzen a megépítendő árvaház javára. Amikor a gyűjtött pénzt hazahozta, hozzáfogtak a tervezett létesítmény megépítéséhez. A szükséges anyagokat megvásárolták, a kertben kutat fúrtak.

Alig értek be az első gyümölcsök Joóék kertjében, Joó mama már fel is vette saját lakásába az első árvákat. 85 éve,

1914. március 25-én Balázs Károly az első növendék. Hat éves volt, ma 91 éves lenne, ha élne. Őt követte még hét társa: Kránitz Károly, Franczlik János, Deme András, Holics Béla, Horányi István és Mihály. Vajon él-e még közülük valaki?

A nagy lelkesedéssel elindult terv azonban mégsem Ócsán valósult meg. Joó Ferenc a hit útján elbukott. Feleségétől elvált, s visszament az Egyesült Államokba. Közben kitört az első világháború. Ezek az okok megnehezítették ugyan a kitűzött cél megvalósulását, de meg nem akadályozták. 1916-ban az ócsai telket és épületanyagokat eladták, Joó mama és az árvák a budapesti Torbágyi útra – a szeminárium akkori épületébe – költöztek. Itt egy régi, tornyos kétszintes villában kaptak helyet. Nyolc árvával érkeztek, de még ebben az évben számuk 16-ra szaporodott. Joó mama eleinte mindent egyedül csinált, főz, mos, vasal, varr, takarít, amire a gyermekek körül szükség volt.

„Joó mama" – az árvák anyja 1922-ben

Hamarosan segítőt kap Szabó Eszter testvér személyében. A tornyos villa egyre szűkebb. A háború ontja az árvákat. 1918-ban az egész országot elárasztó spanyol nátha az árvaházba is betör. 25 gyermek közül 18 beteg. Joó mama is ágynak dől. Először Szakács Erzsébet, majd Frittmann Ida jön önként ápolni a betegeket. Senki sem halt meg.

A Torbágyi útról a nagyobb gyermekek és a személyzet a Nap utcai imaházba jártak istentiszteletre. Az otthonmaradottakkal Joó mama tartott istentiszteletet. 1919-ben már hatvanra szaporodott az árvák száma. Ebben az évben helyezte át a Hitközség az Aradi katonai kórház műtősi szolgálatából az árvaházba Heckmann Margit diakonissza nővért. „Egyik kedves élményem – írja Heckmann Margit –, amint az esti fürdés után a gyermekek lefeküdtek, Joó mamával végignéztük a szalmazsákon fekvő gyermekeket. Ott sorban, tisztán, barna-piros arccal, édesen, nyugodtan aludtak a gyermekek. Szépek voltak."

A sok gyermek már sehogysem fért el – a különféle bővítések ellenére sem – a Torbágyi úton. 1921-ben Őrszentmiklóson fiókárvaházat nyitott Udvarnoki testvér. Az ottani huszonkét gyermek gondozását Heckmann Margit diakonissza nővérre bízták.

1922-ben a két otthon fenntartása és egyéb nehézségek amiatt az országos vezetőség alkalmasabb hely után nézett. Az új otthon a Hegyalja út 23., később ugyanez az Alsóhegy u. 15. számú Novák házba került.

Az árvaház egyemeletes, nagy, sárga házban kapott helyet, néhány muskátlival az ablakaiban. Az emeleten egy nagy szoba volt a kicsinyeké, egy terem a lányoké, egy betegszoba, a nagy ebédlő, konyha, kamra. A földszinten három fiúszoba, egy betegszoba és mosdó helyiségeket alakítottak ki. Ezenkívül volt varroda és mosókonyha is.

Az új árvaház gondnoki feladataira a Központi vezetőség *Beharka Pál* testvért kérte föl. Ő el is vállalta és szeretettel ellátta haláláig. Ő volt az árvák szeretett Beharka bácsija.

Itt, a budai árvaházban töltötte Joó mama a magyarországi tartózkodásának utolsó éveit. Társaival fáradságot nem ismerve végezte munkáját, amire Isten jelölte ki. Mint buzgó hívő asszony, ha jöttek a megoldhatatlannak látszó feladatok, Istentől kért és kapott erőt a megoldáshoz. Joó mama kitörölhetetlenül véste a gyermekek szívébe az Úr gondoskodó szeretetének bizonyítékait.

A budai gyülekezet megalakulása után, 1925-ben a 2. gyülekezeti tanácskozási órán Joó mamát bízták meg a pénztári teendők elvégzésére. Ő kezdeményezte a nőegylet munkájának az elindítását is, majd e testületben is szorgoskodott.

A még köztünk töltött több éves fárasztó, de mégis hűségesen végzett munka után úgy látszik, Joó mama kimerült, egészsége megrendült. Pihenésre vágyott.

Amikor 1929. október 1-jén Mihók testvér, egy özvegy amerikai pünkösdi prédikátor feleségül kérte, igent mondott. Menyegzőjük után az Egyesült Államokba mentek. Egészségi állapota itt sem javult. Rövid időn belül, 1933 februárjában az örök hazába költözött.

Emléke legyen áldott köztünk!

„Hű szolga, te, ki vitézül harcoltál,
Buzgó munkádban majd összeestél,
Te megnyugszol, de a mennyben majd ott él
Ért gyümölcsként, mit Jézusért tettél.
Óh, ez megmarad, ez el nem hervad,
Sohsem hervad, mit Jézusért tettél..."

Források:

1 *Csopják* Attila: **Képek a magyarországi baptista misszió életéről**

2 *Heckmann* Margit: **Az árvaház története**

3 *Reviczki* Mátyás: **Feljegyzések a baptista árvaház történetéből**

4 *Kovács* Géza: **Az Ócsai Baptista Gyülekezet története**

5 *Szebeni* Olivér: **Az első árvaanya**

6 *Bányai* Jenő: **A Magyarországi Baptisták Árvaháza története**

Szemelvények a századelő baptista sajtójából

Friedensklänge

Zeitschrift der Baptisten-Gemeinden in Süd-Ost-Europa.

1916. május

A harangtoronyból

Április 16-án gyülekezetünk Budapesten köszöntőestet rendezett. *H. Meyer* testvérnek mondhattuk szívből jövően: „Légy üdvözölve!"

Most, amikor a fiak elfáradnak, ifjak elesnek, újra tekintélyt nyer az idős. Nyugalmazott hadurak, mint *Hindenburg* meg mások, bizonyítják: van még elégséges erejük a győzésre, ezért a Budapest I. Gyülekezet is úgy gondolja: nem fognak csalódni, ha kedves prédikátoruk, *Scheffler* testvér bevonulásakor szeretett, öreg prédikátorukat, missziójuk alapítóját, H. Meyer testvért újra gyülekezetük frontjára hívják.

Ahogyan fia bevonulásakor jó nagyapa sem kéreti magát: újra kézbe venni a gazdaság gyeplőjét, így H. Meyer tvestvér is szívesen mondott igent. Így április 16-án szívből köszönthettük őt és feleségét. Az ünnepséget a bizonytalan ideig szabadságon levő Scheffler testvér vezette. Énekkarok énekeikkel, néhány testvér pedig hozzászólásokkal szavazott bizalmat Meyer testvérnek.

Mint két jegyes, Scheffler és Meyer testvérek kölcsönösen ígérték egymásnak, hogy Isten országát békében egymással fogják szolgálni. Erre mondott ámen a gyülekezet.

Meyer testvéreknél a 92. zsoltár 13–16 versek szavait láttuk beteljesedve. Egyenesek, mint a pálma; zöldellően frissek az Úr jóságának hirdetésére...

A nyári időszámítás bevezetéséről

Április 30-án áldott vasárnapi munka után, lefekvés előtt az én tornyom óráját is egy órával előbbre kellett állítanom, hogy május elsején ne keljek későn, hogy a többi toronnyal lépést tartsak, és hátul kullogó ne legyek. Ily könnyű előrehaladást, egy kézcsavarintással, életemben még nem tettem. Oly órával lettem ekkor öregebb, melyet soha meg nem éltem; sokan születtek 1-jén, akik egyébként áprilisban látták volna meg az éji világot.

Ki volt az óraelőretolás felfedezője? – erről sehol sem olvastam... Bizonyára jó gondolat, mert egész Közép-Európában visszhangra talált, sőt, Angliában is utánozni kívánják.

Életemben már sokszor kívántam előrehajtani az órát, főleg akkor, amikor fárasztó munkában úgy tűnt: nem akar este lenni. De mert az égi Napot előretolni nem tudjuk, úgy gondoltam: az időt sem lehet. Lám, mégis lehetséges.

A világítás-megtakarításon kívül egyéb előnye van-e az új órának? Úgy gondolom: igen. Aki napi munkáját este 6-, fél 7-kor befejezi, van még 2-3 napfényes, felüdülésre alkalmas órája. Az óraelőretolóban némelyek a hamisprófétát, vagy a mélyből feltörő, időt megváltoztatni merészelő fenevadat látják. Ez engem nem aggaszt; zivatart kongatni tornyomban ezért nem fogok.

Lehet, hogy vannak, akik órájukat nem állítják előre; nem mennek e „divat" után; a régi idővel is jól elvoltak. Csakhogy, aki e „nyári módit" vonakodik utánozni, az épp úgy ráfizet, mint aki egy aranyat ad egy koronáért; minden vonatról le fog késni; az istentiszteletre akkor érkezik meg, amikor befejeződött...

Ezzel az óraelőreigazítással a valós időt lényegében hátrább toltuk. Tavaly májusban ezen a vidéken (pl. Csepelen) a nap 4-kor kelt, az idén viszont 5-kor. Így, ki korán kel, most egy órányival kevesebb aranyat lel. Vajon nyereség ez?

Giling–galang...

Pacsirták és pergőtűz

Meleg, napfényes nap volt az idei március 15-e. A fűszálak csúcsán a reggeli nap épphogy megragyogtatta a milliárdnyi gyémántszemcsét, az ellenség tüzérsége máris lőni kezdte az előttünk levő frontszakaszt. Hevesen, kitartóan lőttek egész napon át. Szinte minden kaliberű lövedék becsapódását észleltük. Iszonyú robajjal hatalmas föld- és füstfelhőket löktek a magasba.

E nagy hangzavarban különös, kedvesen csengő hangokra figyeltünk föl. Pacsirták énekelték szerelmes éneküket a lágy, tavaszi légben. Éneküket egész napon át szállt fel a magasba, és le hozzánk a mélybe. Késő délután, amikor a gránátoktól szabdalt harcmezőn sebesültet szállítottunk hátra, még mindig ujjongva szárnyalt a fáradhatatlan pacsirtaszó.

Mily mélységes ellentét! – A zsidókra gondoltam, akik idegenben, a babiloni fogságban nem tudták, nem akarták az Úrnak énekét énekelni... És mi? Hasonlítunk-e, e pergőtűzben éneklő pacsirtákra, melyek az eget,

földet rengető dörgésben sem zavartatták magukat, mert szokásukká lett, életelemük, egyben rendeltetésük az éneklés.

E zivataros, nyomasztó időkben mind ritkább vendég lett az öröm. Tízezrek ajkán halt el az énekszó Bánatfelhők árnyékában vonulnak az Isten gyermekei is. „Ily időkben hogyan is énekelhetnénk?" – hallom sokak kesergését. – Énekelni pedig muszáj! – Jobb időkben gyakran vittük énekben hálánkat az Úr elé; olyannyira szent szokásunkká lett, hogy most sem hagyhatjuk abba. Hogy szorongunk – az természetes. Viszont el nem csüggedünk, és a nyomorúságban is dicséretet zengünk. Mi, földi zarándokok megszoktuk, hogy keresthordozás közben e világon szenvedések tüzén kell átmennünk. És énekelünk. Nem gondolkodás nélkül, könnyelműen tesszük, hanem Isten öröm- és erő-Szellemétől indíttatva, mert ez a mi lételemünk; másképp nem is tehetünk. Urunkat szenvedésben, félelemben is áldanunk kell, mert ekkor is jót tesz velünk; vihartombolásban is békéjét adja.

Való igaz, külső hatások iránt mi sem lettünk érzéketlenek. A félelem és gond hideg-forró szorítását szívünkben érezzük, és hogy a hitetlenség csírája hogyan furakodik bensőnk legmélyébe, de az új, Istentől kapott győzedelmes élet elég erős, elég erős lesz a bennünk károsodott szövetek kivetésére. Ezért fegyverek, veszélyek, nyomorúságok közepette is elmondhatjuk: senki sem szakaszthat el Isten szeretetétől! Életünk dolga, elhivatásunk: Istenünket, Üdvözítőnket dicsőíteni.

Az ibolyák illatoznak, pacsirták énekelnek, mert így rendelte Alkotójuk; kedvezőtlen körülmények közt is ezt teszik.

Kedves Testvérek, arra vagyunk elhívatva, hogy a világnak megmutassuk: krisztusi életünk a szenvedéseken nemcsak átvergődni képes, de rajtuk szárnyalva képes túljutni. Ezért ma is érvényes: Énekeljetek és zenéljetek az Úrnak a ti szívetekben!

G. Peters

(Gerhard Peters, a bécsi gyülekezet egykori prédikátora, az orosz front egyik tábori kórházában flekktífuszban hunyt el.)

Gyülekezeti hírek

Budafok

Nőegyletünk április 24-én húsvéthétfőn ünnepelte éves ünnepét Isten dicsőítésére, és hogy Tőle újabb útmutatást kérjenek. A kápolna teljesen megtelt; Csepelről 40-en, és néhányan Budapestről is jöttek széppé tenni az ünneplést.

Kint a zuhogó eső, bent pedig Isten áldása áradt. Az ünneplést *Bauer József* prédikátorunk vezette. A vendégeket *Maier* testvérnő (Promontor) köszöntette. *Glass* és *Oroszi* testvérnő újszövetségi asszonyokról, elöljárójuk, *Molnár* testvérnő pedig János 19:22 alapján beszélt. Előadásukhoz jól illeszkedő szavalatok hangzottak el. *Fanny Bauer* és öt unokahúga Csepelről csoportelbeszélést adtak elő. Közben-közben a testvérnők szólókat, kvartetteket – a csepeliek pedig vegyes karban énekeltek.

Schröpfneder Pál, aki a háború kezdete óta először volt szabadságon, montenegrói, szerbiai háborús élményeit mondta el, és Isten igéje erejét magasztalta.

Ifj. Bauer J., aki két hadjárat és kórházi ápolások után három napra szintén először látogathatta meg szüleit, számunkra áldásul szolgáló tapasztalataiból mondott el néhányat.

Túl gyorsan ment el az idő. Minden jó volt – a tea és a kenyér is. Hálás szívvel, vidám tekintettel búcsúztunk el egymástól.

E. R.

Nagyszeben és annak állomásai

1915-ben, az Úr segítségével 8 lelket merítettünk be, és tagonként 23 koronát hoztunk össze az Úr ügyére. Az esztendőt 60 taggal zártuk. Istentiszteleteink látogatottsága a legtöbb állomáson közepes volt; a városban pedig – főleg vasárnap délutánonként – 50–60-an hallgatták a három nyelven hirdetett igét. Férfi testvérünk – a bevonulások miatt – majdnem mindegyik elhagyott minket, csak a kiegészítő parancsnokságon szolgáló *Teutsch* testvér, egy testvér falábbal és én maradtunk itt. Egyik bevonult testvérünkről egy éve, legifjabb fiamról meg fél éve nincs semmi hírünk. – Urunk, hozz fényt e sötétségbe!

A Sárosdon és környékén szolgáló *Rummel* testvér és felesége sajnos nem egészen egészségesek, így a sárosdiakat 6–8 hetenként én látogatom. Itt a városban (Nagysz.) és a környéken lányunk, *Marie* segít nekem. Missziózik; havonta kétszer szolgálja ki a keresztény folyóiratok 300 előfizetőjét, és e munkája mellett a városban házról-házra járva is terjeszt.

1915-ben 1700 korona értékű Bibliát, Újszövetséget, bibliarészeket és kalendáriumot terjesztettünk.

15 helységben dolgozunk, van két vasárnapi iskolánk 40–50 gyerekkel.

Jó volna, ha kétszer ennyien látogatnák.

Az Úrnak legyen hála azért, amit munkatársaimmal tehettünk.

Kérjük: imádkozzatok értünk...

Joh. Gromen

Késmárk

Húsvéthétfőn két fiatal lélek bizonyította megkeresztelkedéssel, hogy Krisztusban meghaltak, föltámadtak és új életet kívánnak folytatni. Örülünk, hogy vasárnapi iskolai fiatalok között is ment lelkeket az Úr.

Itt a Szepességben lassan halad előre az Úr ügye. Így volt ez békeidőben is, de még inkább így van ez a háborúban. Számunkra ezért nagy öröm, ha közülünk ment lelkeket az Úr.

Megsdorfban az idén néhányszor a szlovákok között is hirdethettem Isten igéjét. Az Úr munkája ott örvendetesen megy előre. Az idén már hárman merítkeztek be, és négyen várnak rá.

A. Zdrábal

Brassó és állomásai

Március 16–23-ig, *Scheffler* testvér kívánságára a bevonult *Stinner* testvérnek Budapest I. Gyülekezet vezetése alatt álló munkamezejét látogattam meg. Egyéb

munka mellett két fiatalt is bemeríthettem. Kezdetük sokat ígérő; Isten segítse és tartsa meg őket továbbra is.

Isten kegyelméből a városban és környékén sok dolgot elrendezhettem, testvérek és barátok meglátogatására is adott időt.

Az állomásokon – Feketehalmon, Helsdorfban, Szászhermányon – az összejövetelek látogatottsága a körülményekhez képest jó volt. A férfiak szinte mindenütt hiányoznak. Az összejöveteleket Helsdorfban *Zell* testvér, Brassóban *Wetzl* testvér vezeti. Brassóban a két vasárnap délutánján 50-en látogatták az istentiszteleteket, a szép, nagy teremhez képeset igen kevesen.

Fogarason az istentiszteletet egy ottani testvér magyarul vezeti. A látogatottságban és a körülményekben ott is sok kívánnivaló van. Megpróbáltam megtenni, amit tudtam, ott is.

A kedves testvérek vendégszeretetét ezúton is megköszönöm. Szövetségünk tagságának közbenjáró könyörgésre e munkaterületet is ajánlom.

Joh. Gromen

1916. június

A harangtoronyból

...Ha szombatonként tornyomból a gyári munkásokat – 3000 – nézem, látom, hogy heti bérükkel zsebükben megelégedetten, reménységgel mennek tovább. Vásárolhatnak a piacon, kifizethetik heti tartozásaikat, és amennyiben a lőszerigény megengedi, örülhetnek a vasárnapi pihenésnek.

Ilyennek, vagy ennél boldogabbnak látom a mennybemeneteli gyülekezetet. A Lélekkeresztség után, rejtettségükből kilépve, arcukon öröm sugárzik; nagy nyilvánosság előtt beszélnek Isten nagy tetteiről. Az isteni bizonyságtevésben erősek; a tanúságtételben ügyesek; dolgukban oly bizonyosak, mint a bérét kézben tartó munkás. Beszédeik élővíz folyamaiként ömlöttek bensejükből, bőven jutott az üdvre vágyó zsidóknak.

Ó, bár telnénk meg mi is a Szentlélekkel úgy, hogy megszentelt nyelvvel szólhatnánk Isten nagy tetteiről, szent tanúságunkra áradatként ömlene az élővíz; ihatnának és felüdülhetnének belőle az Isten után szomjazók! Jöjjetek, lépjünk ki a a rejtettségből örömteli arccal, Isten igéjével teli szívvel, ajkunkról áradva ne maradjunk némák! Péter és János pünkösd után nem állhatta, hogy Isten igéjét ne szólja; Pált, Krisztus szeretete annyira kényszerítette, hogy már-már úgy tűnik: túl sok volt, amit tett.

Ki szóljon hát? – Mi, vagy a kövek?

Lemberg, 1916. május 5.

Katonalevél

Lemberg, 1916. május 5.

Kedves Scheffler Testvér!

E szívből jövő köszöntő sorokat öreg népfelkelőként, rendeltetési helyünkre utazásunk alatt írom. Amint tudja, ma egy hónapja sok testvérrel együtt legfelső hadurunk felszólításának tettem eleget. A jövővel és nagyobb gyermekeimmel kapcsolatos kérdések szorongattak nagyon, s ekkor helyezte Isten szívemre: „Csak vesd gondodat és bánatodat Jézusnak szívébe..." (KÉ 155).

Családomtól a búcsú rövid volt, családi áhítattal váltunk el. Könnyeinket – hogy egymás szívét ne terheljük – visszafogtuk, hogy később annál inkább ömöljön. Hej, mily sok áldozatot, nélkülözést, változtatást kíván ez a háború! Idős férfiaknak kell azzá lenniük, amik sohasem voltak – katonákká. Kivétel nincs: sapkánk, menetelésünk, munkánk egyforma, csak a lelkületünk más. Idős, tapasztalt férfiak vagyunk, ennek ellenére közülünk sokan mégsem mentesek az ostobaságtól és bűntől. Újjá nem született, meg nem tért szív öreg korban sem változik meg. Hitetlenek között a hívő különcnek számít: „Nem iszik, nem dohányzik, mindenfajta beszédet nem folytat, sokat olvas és imádkozik!" – mondják a többiek...

„Ti vagytok a világ világossága." Az embereknek el kell mondanunk, amit nem tudnak, de oly nagy szükségük van rá. Traktátusainkat, melyeket osztogattam, nem ismerték, de némelyekben csendesen végbement a változás, kérdéseket ébresztett: „Kicsoda maga?" „Milyen hite van magának" – Ilyenkor alkalom nyílik a szívet megújító Jézusról bizonyságot tenni.

Kiképzési időnk véget ért, s most rendeltetési helyünkre tartunk. Hogy hová, nem tudjuk, valószínűleg titok... Bár vetne véget hű Urunk hamarosan a háborúnak!

A megerőltető utazás ellenére, hála az Úrnak, egészséges vagyok; vigasztalódott és teljes bizodalommal vagyok Őiránta. Boldogít a tudat, hogy hatalmas imádkozó sereg könyörög értünk és a nagy győzelemért.

Szívből jövő köszöntéssel zárom e sorokat.

Az Ön testvére: Christian Potzner

Hírek a gyülekezetekből

Bonyhád

Nem remélt, nagyobb bemerítőünnepséghez jutottak a kedves bonyhádiak. Szombaton este nagyobb sereg érkezett Somogyból, Tabról és környékéről: keresztségben is követni akarták az Úr Jézust. Drága *Potzner* testvér munkáját az Úr helyesnek ismerte el. Sajnáljuk, hogy a bemerítéseket nem ő maga végezheti, hogy nem lehet jelen.

Férfiak, nők, ifjak, leányok – 15-en – követték az Úr példáját. Egy fiatal bonyhádi leány is csatlakozott hozzájuk, így már pünkösd előtti vasárnapon pünkösdöt ünnepelhettünk...

R. S.

Ráczkozár

Testvéreim körében áldott órákat éltem itt át a mennybemenetel napján. Bibliai keresztséget már elnyert férfit vehettünk fel a gyülekezetbe, és hitük vallomására öt lelket keresztelhettünk meg. A gyülekezeti te-

rület különböző helyeiről érkeztek, ezért este, mint a szerecsen komornyik, útjaikon boldogan mehettek tova...

R. S.

Kérés

Most van rá lehetőség, hogy az orosz fogságban levőknek irodalmat küldjünk. Kérem, küldjék el a testvérek címét, hogy olvasnivalókkal lássuk el őket minél előbb! Bizonyára sóvárogva kívánják.

Reinhold Scheffler
Budapest, VII., Hársfa u. 33.

Közbenjáró könyörgés

Gyakran késztet erre Isten szava, és mutatja: mily nagy erőt képvisel. Mózes, Illés, Dániel és a jeruzsálemi gyülekezet mennyi mindent tehettek közbenjáró könyörgés segítségével.

Naponkénti könyörgésre ajánljuk:

1. Háborús szolgálatban levő testvéreinket.

A katonaélet különböző megpróbáltatásait kell elviselniük; életüket, lelküket naponta fenyegetik veszélyek.

2. Katonáink családját.

A napi élet nagy terhét kell elviselni mindannyiuknak. Sokan rég nem kaptak hírt szeretteikről, s emiatt gondok szorongatják őket. Mások, hozzátartozóik sebesülése, halála miatt vannak nagy szomorúságban.

3. Az elárvult gyülekezeteket.

Bevonult pásztorok miatt sok gyülekezet van most pásztor nélkül. A szolgálatot olyan idős testvéreknek kell ellátni, akiknek a napi munka is nehézséget jelent. Sok állomás valamennyi férfijától meg van fosztva. De nagyon kell ott az értük való könyörgés!

4. Különösen a czernowitzi gyülekezetet, Dél-Kelet-Európai szövetségünk tagját kell szívünkön hordoznunk. Gyülekezeti területének egésze újra csatamező lett; golyók szállnak mindenfelől, ezért testvéreinkért és másokért nagyon aggódunk.

5. Az egész háborús helyzetet.

Bár a háború kimenetele miatt aggódni nincsen okunk, de a naponta bő patakként ömlő vér, és a háború egyéb borzalmai közbenjáró könyörgésre kell hogy késztessenek. Imádkozzunk, hogy az Úr szüntesse meg hamarosan a népekre küldött csapást, és ajándékozza nekünk a milliók óhajtotta békét.

„Ne nézze ki-ki a maga hasznát, hanem mindenki a mások is!" (Fil 2:4)

„Egymás terhét hordozzátok, és úgy töltsétek be a Krisztus törvényét!" (Gal 6:2)

„És amit könyörgéstekben kértek, mindazt meg is kapjátok, ha hisztek." (Mt 21:22)

1916. július

A harangtoronyból

„Vajha megismerted volna te is, csak e te mostani napodon is, amik néked a te békességedre valók!" (Lk 19:42)

Egy éjszaka alatt dúsgazdaggá lehetnénk, ha a béketeremtés lehetőségét ismernénk, és azt szabadalmaztatni lehetne, mert békéért kiált az egész világ.

Amikor Jézus Jeruzsálembe bevonult, a város teljes békében nyugodott, a szentföld határain semmilyen harc sem dúlt; ellenségtől nem volt megszállva; idegen repülők nem bombázták. Ennek ellenére mondta Jeruzsálemet siratva Jézus: *„Bár felismerted volna ezen a napon te is a békességre vezető utat!"* Így hát békében kell felismernie, mi szolgálja békéjét.

A békében kell a békéről gondoskodni. E feladat a felsőbbségre hárul, a királyra, miniszteireire stb...

A kormányok mindig gondoltak rá, állandóan mondogatták: A béke fenntartására erős, ütőképes hadseregre van szükség. Ezért fegyverkezési versenybe kezdtek... A hadügyminiszter egyre több katonát és felszerelést követelt, és a „béke" terhe egyre súlyosabbá vált.

A hadrakész sereg kihívóvá tesz, mert a harcra kész nem válik békére készségessé. Fenn tudták tartani a békét? Nem! A békességhez jó szomszéd is szükséges. Egyetértésben kell vele élni akkor is, ha a szomszéd jelentéktelen, szegény vagy különc. A civakodás könnyen elkezdődik, de a kiengesztelődés és béke nehezen jön létre. Ha a veszekedés túl hosszú, mint ez a világháború, akkor mindegyik fél vesztes lesz, és mások – pl. drágaság, közlekedési nehézségek miatt –, semlegesek is szenvednek. Az életek, a hit, a családi – és emberi boldogság veszteségeit senki sem tudja pótolni.

Jézus mélyebbre látott, mint a jeruzsálemi diplomaták; mélyebbre, mint a nép vénei és papjai. Látta az igazságtalanságokat, a kapzsiságot és a nép elnyomását. Jézus szemében a gazdagok élete olyan volt, hogy nehezebben jutnak Isten országába, mint teve a tű fokán keresztül. A munkások elvont bére égbe kiáltott. Minden papi szolgálat ellenére Jeruzsálem igencsak istentelenné lett. Az istentelenség egyenlő a hitetlenséggel, és ez ajtót nyit a bűnnek. Az Úr Jézus, a menny küldötte és képviselője Isten minden igazságát és az emberek kötelességét oly érthetően fejtette ki; oly világosan igazolta magát, hogy vakok is megláthatták. Lásd: Lk 18, 35–43, és Jn 9. részt! De őt a vallásos építők elvetették; jövetelének láttán a lelki szőlőművesek azt mondták: *„Ez az örökös: gyertek, öljük meg"*. Jeruzsálem ezzel saját szemét önmaga kötözte be, elsötétítette értelmét a felismerésre, hogy mi szolgálja békéjét.

Azokban az országokban, melyeken a háború tisztítótüze megy át, szintén sok a bűn, az igazságtalanság, az istenkáromlás, és Isten minden parancsolatát áthágják. Az igaz vallás fejlesztésére a kultuszminiszternek többet kellett volna áldoznia; az igazságügyi miniszternek az igazság fokozottabb betartására kellett volna seregélt utasítania, hogy az állítás: „A kis tolvajokat felakasztják, a nagyokat futni hagyják" ne legyen igaz.

Mi lehetett volna az, ami a jeruzsálemi templomot a lerombolástól, a népet a háborús büntetéstől megóvta volna? Mire gondolt Jézus? Annyi bizonyos, hogy a nép és az állam bűne olyan mágnes, mely az ellenség vasát az országba vonja. Ha Európa népei mind – a királytól a legegyszerűbb emberig – Ninive királyának felhívását követnék (Jn 3:6–9), az – úgy gondolom – olyasmi volna, ami a békét szolgálná. Ninive és népe megmenekülésére elégséges volt.

Kedves Olvasó, van-e olyasmid, ami Istennel való békédet szolgálja? Isten minden értelmet felülmúló,

örök békessége megvan-e neked? Pál Jézusról mondja: „Ő a mi békességünk". Ezt dicsőíti minden katona testvérünk a Krisztusban.

Ha parancsolataimat megtartanád, olyan volna békességed, mint a folyóvíz – mondta az Úr. Az istentelennek viszont nincsen békessége.

Wir hatten eine Rosa...

Volt Rózsánk – egy ideig.
Ej, Miénk ő még mindig,
Csak éppen nincs itt nálunk,
Elhívta Urunk.
Vele van sok rokona,
Öcsike és Nagymama,
S barátja – ott így szokás –,
Mindahány polgártárs.
Ford. *Sch.G.*

Szövetségünk pénztárosa adta nekem e versvirágot mostanában. Szenvedés útjának szélén szedte *Steiger* testvérünk. Talán sokaknak szolgálok azzal, ha közreadom... Testvérünket az őket ért szenvedés lecsendesítette, mert a fájdalom hallgataggá tesz, de meg él. 1914. novemberében nyakát, fejét az idegfájdalom nagyon gyötörte, s emiatt néhány hétig klinikán volt. Hivatását egy teljes esztendeig nem folytathatta, s a katonaságból végleg elengedték. Konyhájukat az éhkopp uralta a hat gyerek – 9 évtől lefelé – nagy szenvedésére. De testvérünket az Úr annyira megsegítette, hogy foglalkozását ismét folytathatta; feleségének gondterhelt arca újra kisimulhatott.

Alig múlt el az egyik baj, máris jött újabb: 1916. január 25-én testvérünk édesanyját vittük a sírhoz. Márciusban mind a hat gyerek az ártalmatlannak tűnő kanyaróban betegedett meg... Úgy látszott: mind felépül, de másképp történt. Május 4-én 18 hónapos fiúcskájuk halt meg, június 22-én pedig 8 éves Rózsa leányuk... Magatartásával és éneklésével a vasárnapi iskolában és a gyülekezetben áldott emléket szerzett. A mélyen megszomorodott szülők Azzal vigasztaltatják magukat, Aki anyaként tud vigasztalni.

Testvéreink a nehéz próbát kiállták, és testvérünk szövetségünk pénztárát újra kezelheti... A pénzt most kell összegyűjtenünk, hogy evangélistánkat az evangélium hirdetésére a háború után újra elküldhessük.... Kicsoda adna testvérünknek áldott elfoglaltságot? Bizonyára jót tenne neki.

Hírek a gyülekezetekből

Bukarest

Szép ünnepet adott pünkösdkor az Úr. Nyolc hívőt meríthettem be az Úr halálába a nagy gyülekezet előtt. Az Élet könyvében bár lenne mindegyik bevezetve!

Más megtértek is vannak; reméljük, hamarosan újra ünnepelhetünk ilyen ünnepet.

B. Schlipf

Pécs

Ebben a félévben is megtapasztalhattuk Isten áldását. Már az új év első vasárnapján három lelket megkeresztelhettem Krisztus halálába. Egy bajai házaspárt, akik Újvidéken hosszabb ideig jártak a baptista gyülekezetbe. Amikor kedves barátunknak Pécsre kellett bevonulnia, itt is rendszeresen látogatta a gyülekezetet, majd feleségével együtt átadták életüket a Megváltónak...

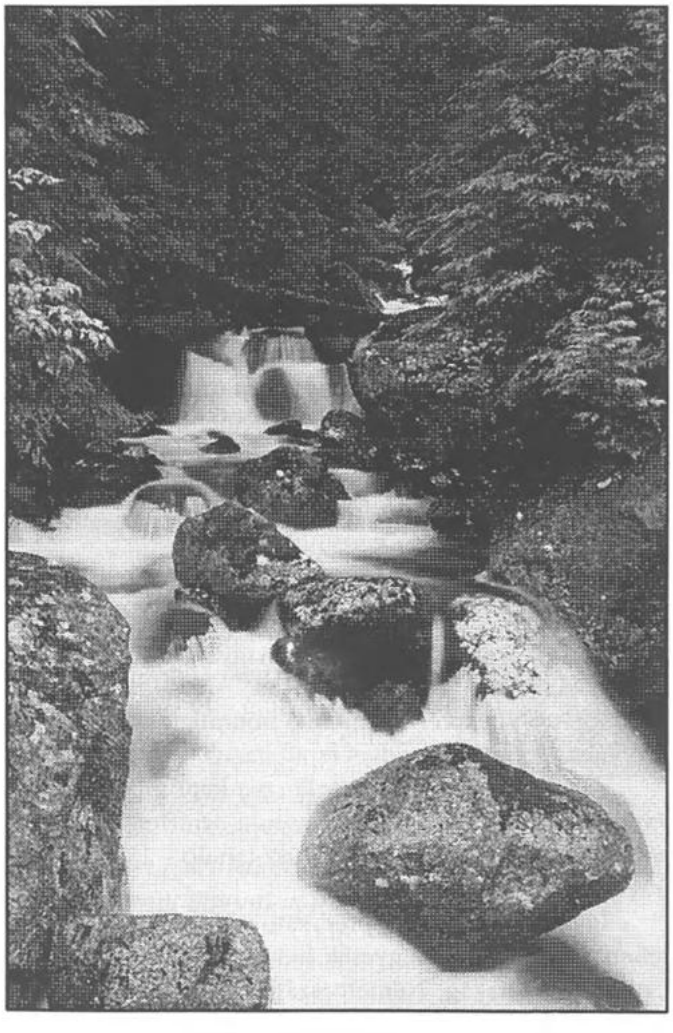
Harmadik bemerítettünk egy a háborúban megalázott hadifogoly orosz, aki otthon, szülei által ismerte meg a baptista gyülekezetet. E szomorú időszak hozta ők az Üdvözítőhöz. Pécsre érkezése után, az alkalmat megragadva keresztelkedett meg. Könnyek között kérte bemerítését. Miután megtéréséről bizonyságot nyertünk, kérését szívesen teljesítettük.

Bemerítő ünnepségünk újabb áldást is hozott, *Stinner* testvérék idősebb leányát ragadta meg Isten Lelke, és megtérése más vasárnapi iskolásokra is ösztönzően hatott.

Az imahéten megmentésükért könyörögtek az Üdvözítőhöz, addig nem mentek haza, míg el nem nyerték. Egy leány pedig otthon lelte meg a békességet.

Így, az Úr kegyelméből nyolc más bemerítkezővel kilenc vasárnapi iskolást keresztelhettem meg pünkösd másnapján. Velük az idén 20 lelket vehettünk föl gyülekezetünkbe...

Stef. Haffner

Innen-onnan

Ketten, ugyanarról

A BUDAPESTI TEOLÓGIAI SZEMINÁRIUM MEGALAKULÁSÁRÓL SZÓLÓ, A FRIEDENSKLÄNGE 1921. AUGUSZTUSI SZÁMÁBAN MEGJELENT KÉT, KORABELI CIKK

(Az egyik írást *Josef Bauer*, prédikátor, a Friedensklänge felelős szerkesztője írta, aki szerkesztői rovatában „A harangozó"-nak nevezi magát. A másikat pedig *Welker József* testvér, a Wesselényi utcai Baptista Gyülekezet tevékeny „mindent vállaló" elöljárója írta, aki a kápolna alatt működő, magyarországi baptisták nyomdáját is vezette. Ebben a nyomdában készültek a magyar-, német-, román- és szlováknyelvű baptista folyóiratok; kalendáriumok; traktátusok stb.

A „Josef" és „József" megkülönböztetést azért használom, mert J. Bauer prédikátor, annak ellenére, hogy főleg Magyarországon tevékenykedett, osztrák állampolgárként halt meg Bonyhádon. Ott is van eltemetve a baptisták temetőjében.

Welker József viszont magyar állampolgár volt; a magyar hadsereg szakaszvezető írnokaként szolgált a fronton. (A ford.: Schönek Gábor megjegyzései.)

A harangtoronyból

Hogy Magyarország számára Budapesten van egy prédikátorszemináriumunk, és az iskolabizottság elnöke a „harangozó", erről még harangom nem szólt. De meg kell már tennem, mert a tanárok és tanulók részéről szemrehányást kapnék, hogy róluk szóló írás tornyomból még nem jelent meg, miközben az aratók mindig szót kapnak.

Prédikátoriskolánk június 27-én ünnepelte tanévzárását a Wesselényi u. 53-ban levő német gyülekezetben.

Udvarnoki A. prédikátor tanárként a teológiát oktatta – Bevezetés a Szentírásba; Szent történelem; Hittan; Egyháztörténelem; Exegézis; Homilétika és Pasztorálteológia –.

G. Gerwich prédikátor a bibliai földrajzot és németet oktatta.

Kristóf professzor testvér a magyart, a földrajzot és a történelmet.

Kemény testvér számtant, botanikát, geometriát, szépírást és a görög nyelvet tanította.

A heti óraszám: 32. – A kurzus kettő, illetve négyéves. Kibocsátva az idén még senki sem lett, és újakat sem vettek fel. Az oktatásban húsz tanuló – 18 rendes és 2 rendkívüli – vett részt.

Így Magyarország a prédikátorszemináriumok tekintetében Európában a negyedik helyen áll. – Első: Anglia, ezután Svédország, Németország és Magyarország következik. A szláv népeknek még nincs prédikátoriskolájuk. Országunk nagyon kicsi lett, de a misszió területén felemelkedett. Mivel az országban 20 prédikátor nélküli gyülekezet van, és a szomszédos országokban is kellenek prédikátorok, így az iskolának nagy a feladata és a jövője.

Június 25-én de. 10-kor a tanulók, oktatótermükben (a német gyülekezet ifjúsági termében) elmondták benyomásaikat; hálás köszönetet mondtak tanáraiknak a tanultakért, és hogy szeretnének továbbra is tanulni.

Június 27-én este fél 8-ra a záróünnepélyre a kápolna – a karzatok is – szépen megtelt. A 100. zsoltárral és közös hálaénekléssel nyitotta meg az elnök az ünneplést, majd Gerwich testvér mondott imát. Ezután Udvarnoki testvér, igazgatóként e szeminárium létrejöttéről adott történeti áttekintést. Elmondta, hogy a prédikátorrá képzés szükségességét már korábban is látták, ezért hónapos – és téli kurzusokon vezették be a testvéreket a szent iratokba. Így jó néhányan nyertek *H. Meyer* és Udvarnoki testvérek által képzést. Későbbi időkben erre már éveket fordítottak, de ilyen átfogó és részletes oktatásra, mint a mostani, eddig nem volt lehetőség. Ezért vagyunk iskolánkért nagyon hálásak, meg azért, hogy amerikai segítséggel dolgozhatunk, bár korlátok közt, de helyzetünk egyre jobbá válik.

Ezután a diákok kórusa énekelt egy szép éneket, majd G. Gerwich testvér beszélt saját munkájáról. *Piszmann* testvér, priváthallgató pedig hallgatótársai nevében mondott köszönetet.

Befejezésül a „harangozó" szólt – Péld 1:20 alapján – a gyülekezethez és a tanulókhoz: A bölcsesség az utcán kiált (panaszkodik). Úgy tűnik: hajléktalan, és szívesen lakna az emberek között. Lehet, hogy némely baptista kápolna vagy gyülekezet előtt is panaszkodik: az ajtó előtt állok és zörgetek. A bölcsességnek eme panaszát Meyer és Udvarnoki testvérek már régen meghallották, ezért testvéreket vezettek a bölcsességhez, akik gyülekezeteik fejlődéséhez áldott tevékenységet folytatnak.

Az amerikai testvérek is meghallották, hogy Magyarországon a bölcsesség az utcán panaszkodik, ezért mélyen zsebükbe nyúlva egy millió koronát küldtek, hogy a bölcsesség házat bérelhessen; odaköltözve a tanulók egy tető alatt lakhassanak és tanulhassanak. Ez örömmel meg is történt.

Sok, szívből jövő jókívánsággal lettek testvéreink a vakációs szolgálatba elbocsátva.

Szeptember 15-én újra kezdődik a tanítás. Addigra szemináriumunk élelmiszerkamráit liszttel, burgonyával

és egyéb élelemmel meg kell tölteni. Húst és kolbászféleséget minden évszakban elfogadnak. Így egy gazdának sem kell csűrét lebontania és nagyobbat építenie, hogy többlet termését begyűjthesse. Az átépítés költségét megspórolhatja, ha aratásának egy részét Budapestre, a VII. kerületi Aréna út 74-be küldi. Mert a tanulók nemcsak az oktatóik szájából elhangzó szavakból élnek, hanem mindenféle termésből, mely a földben vagy a föld felett terem. Nagyobb mennyiségű adományt már vonaton is lehet újra szállítani. Tegyétek lehetővé, hogy a diákok iránti szeretetetek ne csak a fülön át a szívbe, de gyomrukba is jusson! Akkor érezni fogják, hogy nemcsak szavakkal, de tettel is igazán szeretjük őket. Ne engedd, hogy a bölcsesség tenálad is így panaszkodjon: „bolond, még ez éjjel elkérik tőled a lelkedet, kié lesz akkor mindaz, amit felhalmoztál?"

Van tehát prédikátoriskolánk, 20 tanulónk, 4 tanárunk és egy bizottságunk. Gondoljatok rájuk imáitokban és adományaitokkal, hogy munkájukat örömmel, és ne sóhajtozva végezhessék....

Bim-bam

(J. Bauer, hét éven át volt a budapesti teológia iskolabizottságának az elnöke.)

***

A magyarországi baptista prédikátorszeminárium évzáró ünnepélye

Magyarország baptistáinak teológiai szemináriuma ez év június 27-én a Wesselényi utcai kápolnában tartotta ünnepélyes évzárását. Nagy sokaság jelenlétében nyitotta meg imádsággal az iskolabizottság elnöke, *Jos. Bauer* testvér az évzáró ünnepséget. A misszióiskola igazgatója, *Udvarnoki András* testvér részletesen beszámolt a magyarországi misszióiskola létrejöttéről és jelenlegi helyzetéről. Rámutatott a nehézségekre, melyekkel az iskola létrehozásakor meg kellett küzdeni. Időrendben vázolta a fejlődés útját, kezdeti rövid tanfolyamoktól a néhány éves oktatási formákig, míg végül az elmúlt iskolaévben új fejezetébe lépett.

A kétféle szövetség 1920-as egyesülésével elérték, hogy a misszióiskola létrejöttét az amerikai testvérek hatékonyan támogassák; kis hotelt lehessen bérelni, melyben lakószobák és előadási termek kaptak helyet. Ezzel szemben a lakáshivatal nem volt ennyire bőkezű; csak nagy nehézségek árán tett szabaddá egy igazgatói szobát, és néhány szobát a hallgatóknak. Ez évben a Wesselényi utcai gyülekezet egyleti termében kellett az oktatásokat megtartani. A szónok a tanterv fejlődéséről is beszélt, mely nagy teljesítménynövekedésről tesz tanúbizonyságot.

Az igazgató beszámolóját Gerwich testvér azzal egészítette ki, hogy a ma szolgálatban levő testvéreknek – *Potzner Krisztián, Bräutigam Henrik, Stinner István* és külföldön szolgáló mások – H. Meyer testvér által tartott kurzusok nyomán álltak szolgálatba.

A tanulók nevében Piszmann Béla testvér számolt be tapasztaltaikról, és megköszönte tanáraik fáradozását és velük szembeni türelmüket.

Jos. Bauer testvér, a misszióiskolai bizottság elnöke, a Wesselényi utcai gyülekezetnek megköszönte a tanterem rendelkezésre bocsátását és e záróünnepség megtartásának lehetőségét.

A férfikar erőteljes énekével és imádsággal fejeződött be az ünnepség.

Számunkra, (hazai) németeknek ennek az iskolának azért is nagy a jelentősége, mert három testvérünk – *Kuhn János, Klusz Ernő, Bretz Vilmos* – azzal a szent elhatározással tanul, hogy az itteni német missziót szolgálja.

Adja az Úr, hogy ebből az iskolából az evangélium erőteljes tanúi kerüljenek ki!

J. Welker

Fényt hagyni magunk után

Az élet örök búcsúzás.
Ó, bárcsak tudnánk távozáskor
fényt hagyni, mint a Messiás,
beleszeretni a szívekbe,
apostolokba, mártírokba,
hogy átadják a századoknak,
a századok az ezredeknek!
Fényt hagyni, mint a Messiás!

Vagy legalább, mint az anyák,
kik egyre jobban megragyognak,
minél sötétebb lesz az éj
és minél jobban porlanak
a bánat-barna hant alatt.
Fényt hagyni, mint a jó anyák.

Vagy legalábbis, mint a Nyár,
amely almákba és diókba
szerette édes álmait,
és édességével világít
a hosszú, hosszú tél alatt.
Fényt hagyni, mint a drága Nyár.

Vagy legalábbis, mint a Nap,
melyet elnyelt az alkonyat,
de a legdúsabb éjben is
világít még a gyöngyvirágban,
a liliomban, mécsvirágban.
Az életünk olyan tünékeny.
Ó, szent fényt hagyni volna jó!

Mécs László

Illusztrációk gyűjteménye

Az egyik nagy bank vezetője elmondta, hogy miként tett szert hírnévre és befolyásra. Először irodai kifutó fiúként dolgozott. Aztán egy napon a bank elnöke maga mellé hívta és ezt mondta: „Azt akarom, jöjj be az irodámba, és légy velem mindennap." A fiatalember ezt felelte: „De mit tudok én önnek segíteni, uram? Semmit nem tudok a pénzügyekről." „Nem számít. Sokkal gyorsabban megtanulod, amit meg akarok veled tanítani, ha mellettem leszel, és nyitva tartod a szemed." A híres bankár ezt mondta, visszatekintve tapasztalataira: „Ez volt életem legfontosabb tapasztalata: együtt lenni egy bölcs emberrel, mert ez engem is olyanná tett, mint amilyen ő volt. Kezdtem úgy végezni munkám, ahogy tőle láttam, és ehhez vezetem vissza azt, ami ma vagyok." Az Úr Jézus éppen ezt kérte tanítványaitól is: „Kövess engem!" – **Jézus követése.**

A British Museumban van egy görög írótábla a keresztyénséget megelőző korból. Ez megfelel a mai írófüzetnek. Az első sort a tanító írta. A másodikat a tanuló írta, élesen figyelve az elsőt. Azután azonban mindegyik sor az utolsó sor ismétlése, és nem az elsőé. Következésképpen minden sor egy kicsit eltér az előtte levő mintától. Ha egymást utánozzuk a szentségben, akkor a tökéletlenséget tartjuk mintának, pedig nekünk az Úr Jézus Krisztust kell követnünk mindenben. *„Aki azt mondja, hogy őbenne van, annak magának is úgy kell élnie, ahogyan ő élt"* (1Jn 2:6).

– Krisztus követése

Simon András grafikája

Amikor *Umberto*, Olaszország királya trónra jutott, Nápoly, az újonnan kialakított királyság egyik fontos városa, a monarchia elleni lázadás állapotában volt. A politikusok szigorú intézkedéseket ajánlottak, amiket Umberto nem engedett meg. Ekkor kolera tört ki és tombolt félelmetes dühével a városban. A fiatal király lelkesen bizonyítani akarta nemeslelkűségét a hűtlen alattvalók iránt, és minisztereinek tiltakozása ellenére végigment a zsúfolt nápolyi kórházakban, ahol szolgált alattvalóinak. Sok haldokló föltekintett rá, imát rebegett, és megköszönte remegő szavakkal a király csodálatos önfeláldozását. A járvány nemsokára alábbhagyott, de Nápoly a király lábánál hevert. Megragadta őket a király szeretete és együttérzése, és ezután nem voltak hűségesebb alattvalói Umberto királynak, mint azok, akiknek bizonyította, hogy igazán királyuk akar lenni. – **Példaadás**

Azt mondják, hogy *Robert Raikes*, a vasárnapi iskolák alapítója, egy napon meglátogatott egy családot, ahol volt egy indulatos, makacs és megátalkodott lány. Nem lehetett megszelídíteni, mert minden fáradozás kudarcba fulladt. Raikes komolyan beszélgetett a lánnyal, és megmondta neki, hogy először le kell térdelnie és kérnie kell édesanyja bocsánatát. A lány minden könyörgésnek ellenállt, és erre Raikes térdelt le az édesanya előtt, és ő kért bocsánatot tőle a lány helyett. A makacs lány látva Raikest térdre borulva az ő nevében, könnyekre fakadt, térdre esett, és kérte maga is édesanyja bocsánatát. Ettől az órától kezdve engedelmes és alázatos gyermekké lett. – **Alázatosság**

A világ a történelmi korszak kezdete óta csak az idő nyolc százalékában volt teljes békében. A több mint 3100 évből csak 286 év volt háborúmentes, és ez időszak alatt 8000 szerződést szegtek meg a nemzetek. – **Béke**

1973. január 30-án *Patrice Tamao*, Santo Domingóban, a Dominikai köztársaságban megengedte, hogy keresztre szegezzék „mint a világbékéért és emberek közti megértésért való áldozatot". Emberek ezrei nézték a televízión, amint a 15 cm-es rozsdamentes acélszögeket beverték kezébe és lábába. Tamao 48 órán át akart a kereszten maradni, de 20 óra múlva félbe kellett szakítania önkéntes keresztre feszítését, mert fertőzés lépett fel a jobb lábában. Az újságban a vezércikkben ezt olvashatták az emberek: „A békéért való keresztre feszítés nem sikerült." – **Megbékélés**

Amikor 325-ben Niceában összejött az első egyetemes keresztyén zsinat, akkor a 318 delegátus közül csak alig 12-en voltak olyanok, akiknek nem hiányzott sem a fél szemük, sem a fél kezük, vagy nem sántítottak a keresztyénüldözések idején tüzes vassal okozott égetések miatt.

– Üldöztetés

Sok római császár próbálta elpusztítani a keresztyénséget. Egyikük, *Diocletianus* különösen erőszakos volt a Biblia és a keresztyénség elleni gyűlöletében. Olyan sok keresztyént megölt válogatott kegyetlenségekkel, és olyan sok Bibliát megsemmisített, hogy sok keresztyén elrejtőzött haragja elől. Amikor Diocletianusnak úgy tűnt, hogy véget vetett a keresztyénségnek, érmet veretett ezzel a mondással: „A keresztyén vallás megszűnt, és az istenek tisztelete helyreállt." – **Üldöztetés**

Plinius, Kisázsia római kormányzója a második század elején zavarba jutott a keresztyének miatt, akiket odavittek hozzá kihallgatásra. Ezért levelet írt Trajanus császárnak és tanácsot kért tőle. Többek közt ezt írta arról, amivel kapcsolatban nem talált megoldást. Egy bizonyos keresztyént odavittek Pliniushoz, és miután valami hibát talált benne, megfenyegette: „Száműzetésbe küldelek." A keresztyén ezt válaszolta: „Nem teheted, mert az egész világ az én Atyám háza." „Akkor megöllek" – mondta a kormányzó. „Nem teheted, mert életem el van rejtve Krisztussal együtt Istenben." „Elveszem javaidat" – folytatta Plinius. „Nem teheted, mert kincsem a mennyben van." „Elüldözlek az emberek közül, és egy barátod sem marad" – mondta végső

fenyegetésként. A szelíd válasz ez volt: „Nem teheted, mert láthatatlan Barátom van, akitől nem vagy képes elszakítani engem." Mit is tehetett ez a szegény, zavarba jutott római kormányzó az élet és halál fölötti hatalmával, kínzásaival, máglyáival az ilyen emberekkel?

– Szenvedés Krisztusért

George Peabody a múlt évszázad egyik gazdag kereskedője volt. Igen bőkezűen adakozott nemes célokra. Többek között Londonban mintalakásokat épített a szegényeknek. Egyszer egy vacsorán valaki megkérdezte tőle: „Melyiket élvezi jobban, a pénzgyűjtést vagy az adományozást?" Peabody megfontoltan válaszolt: „Élvezem a pénzkeresést. Azt hiszem, nagy öröm a pénzkeresés. Amikor először gondoltam arra, hogy javaimból adjak másoknak, egyáltalán nem tetszett. Valójában elszomorított. De végiggondoltam a kérdést, és arra a következtetésre jutottam, hogy kisebb összegekkel megpróbálom. Ezért fölépítettem az első mintalakást Londonban. Nagyon nehéz vállalkozás volt. De miután elkészültem vele, körülnéztem a szegények között, akik a tiszta és kényelmes lakásokban laktak, és teljesen új érzés járt át. Nagyon élveztem. Ezért még többet adtam, és ez az érzésem erősödött. Ma már igazán elmondhatom, hogy nagyon élvezem a pénzkeresést, de az ajándékozást sokkal jobban szeretem."

– Adakozás

Legenda szól arról, hogy *Tamás* apostol Indiában szolgált, és *Gondofernes* indiai király nagy pénzösszeget adott neki, hogy építsen fel egy királyi palotát. Tamás minden pénzt jótékonyságra és a vallásra használt fel. Gondofernes visszatért hosszú útjáról, és nagyon dühös lett a pénz „elpocsékolása" miatt, és Tamást börtönbe záratta. Eközben a király egyik barátja meghalt, de négy nap múlva visszatért a halálból, és elmondta Gondoferenesnek, hogy járt a paradicsomban. Ott Tamás épített neki egy gyönyörű palotát, amit ő már látott. A király rohant a börtönbe, és a hálaadás és köszönet meg sajnálat érzéseivel kiengedte Tamást a börtönből. **– Jótékonyság**

A 19. században az emberek gyakran elhaladtak a londoni Rotschild palota mellett, és észrevették, hogy az egyik díszítés nincs befejezve. Fölvetődött a kérdés: vajon a gazdag ember nem engedhette meg, hogy kifizesse a legutolsó díszítés munkálatait, vagy pedig csak gondatlanságból nem csináltatta meg? Végre megtudták a magyarázatot. *Lord Rotschild* ortodox zsidó volt. A kegyes zsidók háza, a hagyomány szerint, részben befejezetlen, hogy ezzel tegyenek bizonyságot a világ előtt, hogy lakói csak, mint Ábrahám, zarándokok és vándorok a földön.

– Zarándoklás

Egy férfi, aki fiatalságát és korai férfikorát gonoszságban töltötte, megtért Istenhez, és egy este bizonyságot tett. Aztán találkozott egy régi ivócimborájával a hét folyamán, aki kigúnyolta megtéréséért. A megtért ember ezt válaszolta: „Megmondom neked, hogy mi történt (egyébként lámpagyújtó volt egy városban). Amikor kioltom a lámpákat, visszatekintek, és az egész út, amin végigmentem, teljes sötétségbe burkolózik. Ilyen volt a múltam. Előretekintve azonban látom a lámpák hosszú, villódzó sorát. Fényük vezet engem, és ez a jövőm azóta, hogy rátaláltam Jézusra." A barátja ezt mondta: „Igen, de lassan eloltod az utolsó lámpát is, és akkor hova mész?" A kérdezett ezt válaszolta: „Amikor az utolsó lámpát is kioltom, itt a hajnal. Nincs szükség lámpára, amikor a reggel megérkezik."

– Krisztus követése

Egy jól ismert prédikátor szolgált egy vasárnap Bostonban *dr. Phillips Brooks*, a híres prédikátor helyett. Miután vége volt az istentiszteletnek, elindult szállodája felé. Szüksége volt segítségre, ezért megkérte a mögötte levőt, hogy segítsen. Az ember ezt válaszolta: „Ó, ön az a lelkipásztor, akit éppen most hallottam. Ismerem a hangját. Én vak vagyok, de megmutatom önnek az utat. El tudom vezetni önt a szállodája ajtajáig." A prédikátor tiltakozott, de a vak így ajánlotta föl segítségét: „Ne fosszon meg attól az örömtől, hogy segíthetek önnek! Olyan ritkán nyílik alkalmam a szolgálatra. Mindenki annyira kedves irántam." A két férfi kart karba öltve ment végig az utcákon tíz percen át. Végül a vak megszólalt: „Itt a szállodája." Mielőtt elváltak volna, a vak ember ezt mondta: „Egyedül élek. Minden segítség nélkül végig tudok menni az utcákon. Hálás vagyok vakságomért, mert olyan sok időm van a csöndes elmélkedésre. Elég időm lesz a mennyben, hogy mindent világosan lássak!" **– Mennyország**

Évekkel ezelőtt pacsirtákat importáltak Angliából Amerikába, és elengedték őket az ország keleti területein. Hamarosan otthonosan érezték magukat a madarak, és kezdtek szaporodni. Egy napon egy ornitológus nagy érdeklődéssel figyelte az emigráns madarak énekét az amerikai területen. Amint hallgatta éneküket, meglátott egy dolgozó ír férfit, aki valamikor hallotta Írországban a pacsirták énekét. A férfi hirtelen megállt, levette kalapját, és az ég felé fordította tekintetét a meglepetés, az öröm és az emlékezés vonásaival az arcán. Ugyanezt a hangot hallotta fiatal korában is. Az ornitológusnak a madarak éneke csak tudományos megfigyelés alapja volt, de az ír férfi szívében az emlékezés, a szeretet és a remény húrjait pendítette meg. Krisztus evangéliumában azok az énekek szólalnak meg, amelyek beszélnek mennyei hazánkról, a lélek otthonáról.

– Mennyország

A legelső afrikai megtérők őszinte és buzgó imádkozók voltak, és szerették a magányos imádkozást. Mindenkinek volt egy kiválasztott helye a bozótosban, ahol kiöntötték szívüket Isten előtt. E kis Bételekhez vezető utakat nagyon jól meg lehetett ismerni. Amikor valaki kezdett hanyatlani imaéletében, másoknak is föltűnt. Ilyenkor kedvesen emlékeztették testvérüket: „A fű kezd kinőni az ösvényeden." **– Imádság**

„Az imádság célja" című könyvben a szerző ezt írja *E. M. Boundsról*: „Az imádság embere volt. Annyira ragaszkodott az imádsághoz, hogy sohasem emelt föl egy pohár vizet az ajkához, hogy ne kérte volna Isten áldását; sohasem ragasztott le levelet, hogy néhány imaszót ne mondott volna; sohasem bontott föl levelet anélkül, hogy ne küldött volna néhány gondolatot a menny felé; sohasem ment át az egyik tanteremből a másikba anélkül, hogy egy percig ne imádkozott volna a hallgatókért, akik távoztak és érkeztek."

Amikor *IV. Vilmos,* Anglia királya meghalt, azon az éjszakán egy kislány volt a palotában. Fölkeltették és megmondták neki, hogy most már ő Anglia királynője. Amikor meghallotta a hírt, azonnal térdre borult, és kérte a mennyei Atyát, hogy segítse és irányítsa őt a következő években. Hatvannégy éven át uralkodott ez a lány a brit birodalomban mint *Viktória királynő.* Anglia sohasem tett nagyobb előhaladást, mint az ő uralma alatt. India hercege megkérdezte tőle, hogy mi a titka Anglia hatalmának. A királynő válaszképpen csöndesen fölemelt egy könyvet a közelében levő asztalról és így szólt: „Ez a titok." A könyv a Biblia volt.
– Biblia

A legnagyobb misszionáriusok erejének titka az imádság volt. *John Wesley* legalább két órát igyekezett mindennap imádságban tölteni. *Samuel Rutherford* háromkor kelt minden reggel, hogy várakozzék az Úrra. *John Fletcherről* mondták, hogy átitatta szobájának falait az imádság lehelete. A legnagyobb misszionáriusok az imádság hősei voltak. Gondoljunk *David Brainerdre,* aki 29 éves korában halt meg, és *Henry Martynra,* aki 31 évig élt, nevük a misszionárusok égboltján a legragyogóbb csillagként fénylik. Ezek a fiatalemberek óriási befolyást gyakoroltak saját nemzedékükre és a következő nemzedékekre is. Nem tényleges munkájukkal, ami hamar befejeződött, hanem imaéletükkel és szent jellemükkel végezték ezt. **– Imádság**

Évekkel ezelőtt az angliai Altrinchami Baptista Gyülekezet vezetői telefonon kérdezték tőlünk egy vasárnap délután, hogy a budapesti Baptista Teológiai Szemináriumnak mire volna leginkább szüksége. Válaszul közöltük, hogy az akkor még nagyon leromlott állapotban levő teológiai szemináriumi épület helyreállításához anyagi forrásra volna szükségünk, és kérjük, hogy imádkozzanak ezért az angliai gyülekezet tagjai. Telefonkapcsolatban voltunk azon a vasárnap estén a gyülekezettel, és hallottuk, amint az imaházban jelenlevő testvériség azonnal imádkozni kezdett az említett ügyért. Teltek-múltak a hónapok, és nemsokára megnyílt a pénzforrás: az ITM nemzetközi központjának segítségével 65 millió forintot fordíthattunk a tanintézet helyreállítására. **– Imádság**

Mennyit ér az imádság? Az egyedüli ember, aki próbálta ezt megmérni, még mindig nem tudja. Egyszer azt gondolta, hogy kitalálja. Ez akkor történt, amikor volt egy kis zöldségüzlete a város nyugati végén. A világháborút követő karácsony előtti héten történt mindez. Egy fáradt kinézésű asszony ment az üzletébe és kért annyi élelmiszert, ami elegendő ahhoz, hogy karácsonyi vacsorát készítsen a gyermekeinek. Az üzletes megkérdezte tőle, hogy mennyit tud rá költeni. Az asszony ezt felelte: „Férjem meghalt a háborúban, semmit nem tudok fölajánlani, csak egy kis imádságot." Az üzletes megvallotta utólag, hogy nem nagyon volt szentimentális azokban a napokban. A zöldségüzletet nem lehetett fönntartani imádságok alapján. Ezért így szólt: „Írja le egy papírra", aztán folytatta munkáját. Legnagyobb meglepetésére az asszony elővett ruhája zsebéből egy papírlapot, és átadta az üzletesnek, miközben ezt mondta: „Már meg is írtam az éjszaka, amikor őrködtem beteg gyermekem ágyánál." A zöldséges átvette a papírt, mielőtt fölocsúdott volna meglepetéséből, és aztán már sajnálta is, hogy ezt kérte. Mert mit tudna csinálni az imádsággal, és mit tudna rá válaszolni. Aztán egy ötlet fogamzott meg benne. A mérleg egyik tányérjára, a súlyok helyére tette a papírlapot anélkül, hogy elolvasta volna, és így szólt: „Meglátjuk, mennyi élelmiszert ér az imádság." Legnagyobb meglepetésére a mérleg nyelve nem mozdult, amikor rátett egy kenyeret a másik tányérjára. Zavarában és meglepetésében újabb élelmiszereket rakott rá, amit csak elérhetett hirtelen a kezével, mert közben a vásárlók is figyelték. Próbált kemény lenni, de nem sikerült neki. Arca elvörösödött és dühös volt, mert meglátszott rajta a zűrzavar. Végre így szólt: „Ez minden, amit a mérleg képes megmérni. Itt van egy zacskó. Tegye bele az élelmiszereket, mert el vagyok foglalva!" Az asszony mélyet sóhajtva és könnyek között kézbe vette a zacskót, és kezdte belepakolni az élelmet, közben ruhájának az ujjával törölgette a szemét. Az üzletes nem akart odanézni, mégis észrevette, hogy elég nagy zacskót adott az asszonynak, és nem telt meg egészen. Ekkor odagurított neki egy nagy sajtot anélkül hogy szólt volna. Amikor az asszony távozott, az üzletes megvizsgálta a mérleget. Vakarta a fejét, és meglepetésében fölfedezte a titkot. A mérleg eltört. A zöldséges ma már idős ember. Haja fehér, de még mindig ugyanazon a helyen vakarja a fejét, amint visszaemlékezik az esetre. Sohasem látta az asszonyt ismét, de azelőtt sem találkozott vele. Mégis egész életében jobban emlékezett az asszonyra, mint bárki másra a világon, és gyakran gondolt rá. Tudta, hogy ezt az esetet nem ő találta ki, mert még mindig megvolt az a papírlap, amire az asszony az imádságot írta: „Kérlek, Uram, add meg a mi mindennapi kenyerünket nékünk ma!" (Máté 6:11) **– Imádság**

A Fülöp-szigeteken laktunk a második világháborúban, azon a helyen, ahol a japánok megkínozták és megölték áldozataikat. Hallottuk a kínzottak sikolyait éjjel és nappal. A japánok azzal szórakoztak, hogy csecsemőket dobáltak a levegőbe, és kardjuk hegyével fogták föl őket visszaesés közben. Szinte elképzelhetetlen, hogy milyen kínzási módokat találtak ki az emberek gyötrésére. Édesapámat kétszer is elvitték az ellenség tisztjei, és mind a kétszer visszatért édesanyám imádságának hatására. A harmadik esetben a tiszt így szólt: „Már visszatért kétszer hozzátok, de ne gondoljátok, hogy harmadszor is visszatér! Most meghal!" Édesanyám ezt mondta neki: „Ha nem hiszel az imádságban, akkor menj innen!" A tiszt távozott, édesapámat magával cipelve. Édesanyánk mind az öt gyermeket lefektette a fűmatracokra. Aztán kezdett imádkozni édesapánkért. Reggel 4 órakor fölkeltett minket, miközben ezt mondta: „Olyan súlyos a terhem, hogy egyedül nem bírom hordozni. Keljetek föl és segítsetek imádkozni édesapátokért!" Összegyülekeztünk édesanyánk körül. A padlón középen volt kéthónapos kistestvérünk. Miközben imádkoztunk, lépések zaját hallottuk. Biztosak voltunk abban, hogy a tiszt jött vissza értünk, és édesanyánk ölelő karjával font össze minket, amennyire csak lehetett. Aztán hirtelen így szólt: „Ezek édesapátok lépései!" Édesapánk lépett be, amint félretolta a bambuszajtót, és ezt kérdezte: „Mindnyájan biztonságban vagytok?" Lámpát gyújtottunk, és láttuk fehér ingén a vérfoltokat, amelyek a mellette állók testéből fröccsentek rá. „Most már tudom, miért engedtek el" – mondta zokogva. „Ti imádkoztatok értem!" Elmondta, hogy ő az utolsó tíz férfi között volt. Egy japán katona ment végig a soron, és karddal mind a kilenc előtte levőnek levágta a fejét. Már fölemelte kardját, amikor odament hozzá, és kész volt, hogy

lesújtson rá, de a tiszt hirtelen elordította magát: „Állj meg!" Aztán a férfira ordított: „Menj haza! Gyorsan, távozz innen! Kotródj hazafelé!" Megragadta a férfit, és kipenderítette a kapun, majd azt mondta az őrnek, hogy űzze el, amilyen gyorsan csak lehet. Ez történt akkor, amikor édesanyámat annyira megterhelte édesapám sorsa, hogy felkeltett minket imádkozni. Nem tudjuk, hogy mit élt át a tiszt, ami miatt kiadta a parancsot, de tudjuk, hogy miért. – **Imádkozás**

Egy hideg téli este történt, amikor *dr. Moffat* afrikai misszionárius megérkezett egy New England-i gyülekezetbe prédikálni. Azért ment oda, hogy férfiakat buzdítson az afrikai misszionáriusi szolgálatra. Amikor Moffat körülnézett a kis gyülekezetben, számos asszonyt látott, de legnagyobb meglepetésére csak egy férfi volt jelen az egész gyülekezetben, az orgonát fújtató kisfiú. Először dr. Moffat úgy érezte, hogy meg kell változtatnia prédikációját, de aztán eldöntötte, hogy mégis elmondja azt, amit tervezett. Bibliai szövege ez volt: „Hozzátok kiáltok, férfiak, szavam az emberekhez szól!" (Péld 8:4) Az orgonafújtató fiú éberen figyelt, itta az ige szavait, és egészen izgalomba jött. Amikör felnövekedett és megszerezte orvosi diplomáját, visszaemlékezett dr. Moffat felszólítására, és egész életét önzetlenül Afrika és a keresztyénség szolgálatára szentelte. Úgy hívták: *David Livingstone.* – **Külmisszió**

John Wesley egyszer azt álmodta, hogy a pokol kapujához érkezett. Bekopogtatott és megkérdezte: „Vannak-e itt római katolikusok?" „Igen, sokan" – válaszolták belülről. „Vannak-e itt anglikánok?" „Igen, sokan." „És presbiteriánusok?" „Sokan." „Wesleyánusok?" „Igen, sokan." Kiábrándultan és elkeseredetten, különösen az utolsó válaszon, a menny felé vette lépéseit, és már ott is volt a paradicsom kapujában. Ismételte ugyanazokat a kérdéseket. Végül megkérdezte: „Wesleyánusok vannak-e itt?"„Nincsenek." „Akkor kik vannak itt" – kérdezte meglepetésében. „Nem ismerünk senkit azok közül, akiket kérdeztél. Az egyedüli név, amit ismerünk, az, hogy keresztyén."

– **Keresztyénség**

Sion hegyétől kissé nyugatra van egy kis fennsík, aminek a teteje vízválasztó, és ha esik az eső, akkor mintha megállna és nem tudná az esőcsepp, hogy merre tartson. De egy kis szellő meglegyinti, és akkor a nyugati oldalon aláfolyik a Rózsák völgyébe és a gyönyörű Sáron síkságára, ahol virágzás és gyümölcsözés kíséri útját, és végül elpárolog az égbe a liliomok szirmairól és Sáron rózsáiról. De az eső másik része a fennsík másik oldalán száll alá a Holt-tenger felé a sötét völgybe, ahol elvész örökre a Holt-tenger sós és keserű vizeiben. Ez a fennsík a Határozatlanság fennsíkja. – **Döntés**

Az ohio állambeli Massillonban voltam egy napon. Egyik barátom hívott meg otthonába. 65 galambja volt és beszélt az egyikről. Ezt mondta: „Látod ezt a madarat? Csak egyet mutatok meg. 800 kilométert repült St. Louisból Massillonba, megállás nélkül!" Ezt válaszoltam neki: „Megállás nélkül? Ne mondj már ilyen ostobaságot! Nem voltál ott. Honnan tudod?" Ezt válaszolta: „Testvér, ezt meg lehet állapítani. Tisztán érkezett." Így szóltam: „Micsoda? Tisztán érkezett?" „Amikor megérkezett, nem volt rajta semmi folt, sem sár a lábán. Semmit nem vettem rajta észre arról, hogy megállt volna. Tisztán és időben érkezett. Egész napon át repült. Csak egyre gondolt: haza kell érnem, valaki vár rám az udvaron." Aztán így folytatta: „Igazán nagy örömet okoz, hogy szemlélhetem a galambokat, amint hazaérkeznek. Ott állok az udvaron és nézem a karórámat, aztán föltekintek az égre. Tudom, hogy melyik irányból, mikor kell jönnie, és arra gondolok, hogy ő érkezik legelőször. Föltekintek, és már látom is azokat a fáradt szárnyakat. Aztán megérkezik, leszáll, és besétál kalitkájába. Ott nagy vacsora várja és annyi víz, amennyit csak meg bír inni." – **Tisztaság**

Talán nem sokan tudják, hogy mennyire meghatódott a gyülekezet *Jonathan Edwards* „Bűnösök a haragvó Isten kezében" című prédikációján. Kéziratát olyan közel tartotta az arcához, hogy nem láthatták a hallgatók az arcvonásait. Csak olvasta és olvasta a prédikációt, amíg a zsúfolt gyülekezetben levők szinte a végletekig meghatódtak. Egy férfi fölugrott, odarohant a szószék elé és ezt kiáltotta: „Edwards testvér, könyörülj rajtunk!" Mások megragadták a padot, amin ültek, nehogy a pokolba zuhanjanak. A legtöbben azt gondolták, hogy az ítélet napja virradt rájuk. Annak a prédikációnak az erejét még mindig érzik az Egyesült Államokban. A prédikáció erejének titka nagyon kevés keresztyén előtt ismeretes. Egyes hívők Enfield, Mass. közelében megrémültek amiatt, hogy miközben Isten megáld más helyeket, haragjában elkerüli őket. Ezért összejöttek a prédikáció előtti estén, és az egész éjszakát imaküzdelemben töltötték. A többi a történelemé.

– **Imádkozás**

Edwards három napon át semmit nem evett, három éjszakán át nem csukta álomra a szemét. Ismételten ezt mondta Istennek: „Add nekem New Englandot! Add nekem New Englandot!" Amikor fölkelt térdéről és elindult a szószék felé, azt mondják, hogy olyan volt a tekintete, mintha egyenesen Isten arcába tekintett volna. Azt mondják, hogy mielőtt megnyitotta volna száját a szólásra, már bűntudat töltötte be a hallgatóságot. – **Prédikálás**

Lu Fuk, egy kínai keresztyén annyira megtelt szánalommal a dél-afrikai bányákban dolgozó kulik iránt, hogy eladta magát öt évre mint kuli rabszolga, és elutazott Demerarába, hogy elvigye az evangéliumot ott élő honfitársainak. Velük együtt dolgozott a bányákban és prédikálta Jézust, miközben munkálkodott. Egyre több munkatársáról mondhatta el azt, amit Pál elmondott Onézimoszról: „Akit fogságomban szültem." Lu Fuk meghalt, de addig nem, amíg körülbelül 200 tanítványa nem csatlakozott a keresztyén gyülekezethez. Nagyon hasonlított az Úr Jézus Krisztushoz, aki „szolgai formát vett magára". – **Bizonyságtétel**

George Atley a Közép-ázsiai Misszióban tevékenykedett. Bennszülöttek támadták meg. Kezében volt Winchester puskája, tíz golyóval ellátva. Minden támadóját lelőhette volna. Csöndesen és hamar felmérte a helyzetet. Úgy döntött, hogy ha megöli őket, akkor sokkal többet árt a missziónak, mintha életben hagyja őket. Ezért mint a mészárszékre vitt bárány, engedte, hogy megöljék. Holttestét egy patakban találták meg, puskájával együtt, amiben megtalálták mind a tíz golyót érintetlenül. – **Önfeláldozás**

Vidám esetek

Egy szerelmes ifjú ezeket a drága szavakat írta szíve választottjának: „A hold egy magányos férfi fölött ragyog ma este, mert te ott vagy, én meg itt vagyok. A fájdalom emészti nyugtalan szívemet. A bennem levő érzést nem lehet leírni, és még a legnagyobb szónok is néma maradna, mert nem tudná kifejezni. Ez a szerelem túlterjed minden emberi elképzelésen. Képes volnék kígyók vermén is átkúszni, csakhogy lássam kedves arcodat. Kész volnék fölmászni a legmagasabb hegycsúcsra is, hogy lássam ragyogó, óceánkék szemed. Átúsznám a leghábogórobb folyamot is, csakhogy melletted lehessek." Aztán utóiratként ezt írta: „Szerdán meglátogatlak, ha nem esik az eső."

Rendőr állította meg az egyik gépkocsivezetőt, aki csak éppen akkor hagyta figyelmen kívül a stopjelzést. A rendőrtiszt megjegyezte: „Ne mondja nekem, hölgyem, hogy nem látta a stopjelzést!" „Ó, igen, biztos úr, láttam a jelzést – de nem láttam önt" – válaszolt a gépkocsivezető.

Egy földművest az a szerencsétlenség ért, hogy tehenét elütötte a vonat. Később egy idegen ment a tanyájára és érdeklődött egy tehén ára felől. A földműves ezt válaszolta: „Ez attól függ, hogy ön a vasút kárbecslője, vagy pedig a megyei adókivető."

Simon András grafikája

Valakit megkérdeztek, hogy mit gondol, mi a világ két legfőbb problémája korunkban. Ezt válaszolta: „Nem tudom és nem érdekel." A felmérést készítő ezt válaszolta: „Köszönöm, hogy mindkettőt megnevezte. Az egyik a tudatlanság, a másik a nemtörődömség."

Egy vasárnapi iskolai tanító a következő kérdést vetette föl: „Ki vezette ki az izráelita gyermekeket Egyiptomból?" és közben rátekintett egy kisfiúra. A kisfiú félve válaszolta: „Nem én csináltam. Mi csak most költöztünk ide Biharkeresztesről."

Egy ébredési istentisztelet végén a prédikátor így szólította meg a hallgatóságot: „Akik a mennybe akarnak jutni, álljanak fel." Mindenki fölállt, egy részeg kivételével. Ezt látva, a prédikátor így folytatta: „Aki a pokolba akar menni, álljon fel." A részeg tántorogva emelkedett fel, és a prédikátor megkérdezte tőle: „Ön tényleg a pokolba akar menni?" A szegény ember ezt mormolta: „Nem, igazán nem, de arra gondoltam, hogy ön annyira magányosan és egyedül áll a szószéken."

Az egyik prédikátor jó néhány perccel meghosszabbította prédikációját, és végül igyekezett mentegetőzni. Egy kedves nőtestvér meg akarta vigasztalni, és ezt mondta: „Testvér, nem prédikált túl hosszan, csak úgy tűnt, mintha hosszú lett volna."

Valaki vakációra akart menni, de nem tudta, hogy mit csináljon a kutyájával. Ezért írt a szálloda tulajdonosának és megkérdezte, hogy magával vihetné-e a kutyáját. A szállodatulajdonos ezt válaszotla: „25 éven át vagyok ebben a munkakörben. Még egyetlen kutya sem dobott el cigarettát és nem okozott tüzet az ágyában. Sohasem találtam egy kutyának a táskájában sem szállodai törülközőt vagy takarót. Még sohasem hagyott egyetlen kutya sem a szekrényen whiskeys üveg okozta karikát. Továbbá, még sohasem kellett rendőrt hívnom azért, hogy lakoltasson ki egy illetlenül viselkedő kutyát. Üdvözöljük a kutyáját, és ha ön mellette akar maradni, akkor vele jöhet."

Egy fiatalember elkísérte szíve választottját az imaház ajtajáig, ahol a lány bement az istentiszteletre, a fiú pedig kint maradt, és ott várta az istentisztelet végét. A fiatalember csak várt és várt, és amint telt az idő, egyre jobban idegeskedett. Végül bement az imaházba, és amint közeledett az egyik üres padhoz, a prédikátor megszólította: „Fiatalember, az üdvösséget keresed?" Az ifjú ezt felelte zavarában: „Nem, csak Barna Sárit keresem. Itt van?"

A férj és a feleség házassági problémáival fölkeresett egy pszichológust. Egy kis idő után a pszichológus fölállt székéről, odament az asszonyhoz, akit átölelt és megcsókolt jobbról és balról. Aztán odafordult a férfihoz és ezt mondta: „Ezt kellene csinálnia mindennap.8 A férfi így válaszolt: „Doktor úr, sajnálom, de csak kedden és csütörtökön tudom idehozni a feleségemet."

Egy szabadtéri evangélizáción a prédikátor fölállított egy dobozt, amibe a hallgatók beledobhatták cédulára fölírt kérdéseiket, természetesen aláírás nélkül. Az igehirdető minden este válaszolt a kérdésekre, mielőtt elkezdte volna prédikációit. Egy este ez a kérdés került a szeme elé: „Megmagyarázná, hogy mi a különbség egy prédikátor és egy bolond között?" A tömeg kuncogott a nevetéstől. Amikor aztán elcsendesültek, a prédikátor ismét felolvasta a kérdést, és mindenki feszült csöndben hallgatott. Aztán így folytatta: „Ha az a személy, aki ezt a kérdést fölírta, idejön és mellém áll, akkor a hallgatóság azonnal meglátja a különbséget." A tömeg harsány nevetésben tört ki.

Egy agglegényt megkérdeztek: „Miért nem nősült meg sohasem?" Ezt válaszolta: „Azért nem, mert a tökéletes nőt kerestem." „És sohasem talált rá?" „Rátaláltam,

de szerencsétlenségemre ő meg a tökéletes férfit kereste."

Egy fiatal feleség kijelentette: „Már egy egész év óta házasok vagyunk, és sohasem vitatkoztunk." Barátjuk megkérdezte: „Mit csináltok, amikor véleménykülönbség adódik köztetek?" „Abban az esetben, ha igazam van, a férjem azonnal enged." „És mi történik, amikor neki van igaza?" „Ilyen még sohasem történt" – válaszolta a fiatal feleség.

A vasárnapi iskolai tanító meghívta tanulóinak a szüleit, hogy látogassák meg az osztályt. Aztán be akarta mutatni a szülőknek, hogy mennyire megtanultak a gyermekek imádkozni. Megkérte őket, hogy mondják el azt az imádságot, amit az előző este imádkoztak. Egy kisleány így imádkozott: „Drága Úr Jézus, ne adj szüleimnek több gyermeket, mert nem tudják, hogy miként bánjanak azzal az eggyel sem, akit eddig kaptak."

A gyülekezetben egy férfi mindig ugyanazt az imádságot mondta el szóról szóra, úgyhogy már mindenki megelőzhette volna három szóval, mert tudta, hogy mi következik. Az imádság egy része így hangzott: „Ó, Urunk, amióta legutoljára előtted álltunk, pókháló szövődött közénk és közéd. Kérünk, távolítsd el a pókhálót, hogy ismét lássuk orcádat..." Egy vasárnap, amint közeledett az a kifejezés, hogy „távolítsd el a pókhálót", egy testvér kissé hangosabban ezt mondta: „Ó, Urunk, öld meg a pókot!"

Simon András grafikája

Egy kis városban egy apa nagyon büszke volt a fiára, aki egy nagy városba ment a nagyobb lehetőségekért. Híresztelte mindenkinek, hogy a fia megvetette a lábát a városban, jól keres, és ötezer ember van alatta, amikor dolgozik. Egyik barátja megkérdezte: „Mit csinál a fia?" Füvet kaszál a városi temetőben.

Egy hideg vasárnap este, amikor fagypont alá süllyedt a hőmérséklet, rablók törtek be egy templomépületbe. Nyilvánvaló okok miatt nem akarták felgyújtani a villanyt. Ezért csak tapogatóztak a sötétben. Egyikük beleesett a vízzel megtöltött bemerítő medencébe, és szétpacskolta a vizet mindenfelé. Másnap reggel látszottak vizes lábnyomai. A lelkipásztor így magyarázta a történteket: „Vasárnap éjjel egy új tagot kaptunk, de nem hagyta itt a nevét és a címét."

Egy vasárnap este a prédikátor erős kirohanásokat tett a sátán ellen, és élesen támadta és elítélte praktikáit. Egyes fiatalok elhatározták, hogy megviccelik a prédikátort. Elrejtőztek egy kerítés mögé, és amint a prédikátor ment hazafelé, a sátánnak öltözött egyik fiú eléállt és ezt mondta: „Hallottam mindazt a rosszat, amit rólam mondtál ma este." A prédikátor remegő hangon válaszolta: „Várj egy kicsit! Tudod, hogy már régóta barátok vagyunk!"

Prédikátorok ebédeltek együtt, és az egyikük, Nagy Iván elmondta, hogy mit álmodott egy éjjel. Álmában fölment a mennybe, körülnézett és nem látta ott egyik prédikátortársát, Kiss Jánost. Ezen többen nevettek. Aztán Kiss János kezdett beszélni: „Tudjátok, én is álmot álmodtam. Azt álmodtam, hogy fölmentem a mennybe, és az Úr adott nekem egy darab krétát és ezt mondta: „Menj amoda, és írd le az összes bűnödet! Éppen akkor találkoztam Nagy Ivánnal. Megkérdeztem tőle: „Iván, mit csinálsz? Miért mész abba az irányba?" Ezt mondta: „Azért megyek, hogy újabb krétát kapjak."

Egy gyülekezeti órán, amikor a prédikátor egy másik gyülekezetben szolgált, arról beszélgettek a helyi gyülekezeti vezető elnöklete mellett, hogy mivel próbálják prédikátorukat rövidebb prédikációra fogni. Az egyik gyülekezeti tag azt javasolta, hogy helyezzenek el egy faliórát az imaházban. A másik ezt válaszolta: „Ó, ez nem sokat használna. Ellene vagyok. Azt ajánlom inkább, hogy adjunk neki egy kalendáriumot."

Valaki arról panaszkodott, hogy nagyon nehezen tudja lenyelni, amit a prédikátor prédikál. „Miért?" „Nem tudok vele bánni. Túl vastag a kanálhoz és túl vékony a villához."

Megkérdezték a vendégfogadó diakónust az imaházban, hogy milyen gyülekezeti tagok vannak a gyülekezetben. Ezt mondta: „Végtelenül jók, nagyon udvariasak, rendkívül kedvesek és csodálatosan jóságosak mindaddig, amíg valaki nem ül a helyükre."

Volt egyszer egy prédikátor, aki gyakran így indította beszédét a gyülekezet előtt: „Mielőtt elkezdeném a prédikációt, szeretnék mondani valamit."

Egy asszony kezdett érzékeny lenni az életkorára, és munkahelyért folyamodott. Amikor a munkáltató végignézte a kitöltött űrlapot, így szólt: „Látom, hogy születésnapja szeptember 12-re esik. Melyik évben, kérem?" „Minden évben" – válaszolta a jelentkező.

A mi országunkban mindenért és mindenkiért imádkoznak. Még a parlamentnek is van lelkésze. A lelkész végignéz a képviselőkön, és imádkozik az országért.

Egy egyetemi hallgató levelet kapott az édesanyjától a következő szöveggel: „Gazdag nagybátyád végtelenül beteg. Egy órával ezelőtt hívtam a kórházat és érdeklődtem felőle. Azt mondták, hogy szörnyen beteg. Lényegében három egyetemi professzor van a szobájában jelenleg is."

„Vajon kedveli Isten a humort?" – kérdezték egy humoristától.

„Igen, kedveli, mert megteremtett téged."

Egyszer egy alkoholista tért be az imaházba az utcáról. Az istentisztelet végén kérte a gyülekezeti tagságot ilyen érveléssel: „Hozzátok tartozom. Valaki így imádkozott: Gyakran tesszük, amit nem kellene tennünk, és gyakran abbahagyjuk, amit tennünk kellene. Ez pontosan rám illik."

Egy édesapa és a lánya az állatkertbe látogatott. Éppen ott álltak az oroszlán ketrecénél, amikor a kislány megkérdezte: „Apa, ha az oroszlán kiszabadul és téged fölfal, melyik busszal kell hazamennem?"

Valaki így imádkozott a gyülekezetben: „Ó, Uram, használj föl engem szolgálatodban! Különösen a tanácsadás területén!"

Egy fiatalember befejezte első félévét az egyetemen, és egy hétvégét otthon töltött. Valahogy unatkozott a régi helyen, és kezdte ecsetelni édesapjának az egyetem csodáit, meg az ott élő felvilágosult embereket. Aztán belemelegedett témájába és ezt mondta: „Apu, kémiai laboratóriumunkban olyan savat gyártottunk, ami bármilyen ismert anyagot felold." Az apa ránézett és lassan ezt mondta: „Az kitűnő lehet. De miben tartjátok, fiam?"

Egy-egy imacsoportban az emberek 95 százaléka nem figyel az imádságokra. 55 százalékuk álmodozik. 20 százalékuk arra gondol, hogy majd mit mond imádságában. 14 százalék azt óhajtja, hogy ne imádkozz olyan hosszan. 5 százalék kinyitja a szemét és 1 százalék azon gondolkozik, hogy miért nem viselsz nyakkendőt az imaházban, vagy miért fested az arcod.

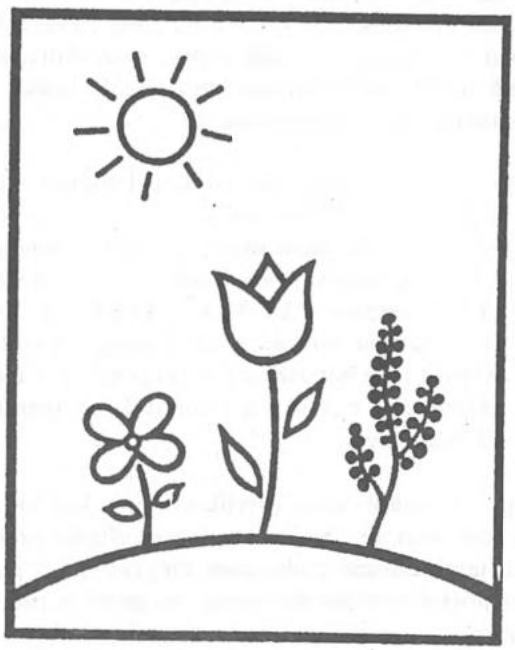
Az egyik trombitaművész odahaza sohasem használja az óráját. Ezzel magyarázza: „Egy bérházban lakom, és amikor tudni akarom, hogy hány óra van éjszaka, csak elkezdek skálázni a trombitámon, és nemsokára fölordít valaki: „Micsoda őrültség, reggel három harminckor trombitálni..."

Tizenhatodik születésnapján a fiú odament apjához és így szólt: „Apu, tizenhat éves vagyok. Amikor megkapom jogosítványomat, hajthatom a családi autót?"Apja rátekintett és így szólt: „Fiam, a kocsivezetés érettséget követel. Először bizonyítanod kell, hogy eléggé komolyan veszed a felelősséget. Először is föl kell tornásznod a jegyeidet. Azok nem elfogadhatóak. Másodszor mindennap olvasnod kell a Bibliát. Végül pedig azt akarom, hogy vágasd le a hajad, mert borzasztóan néz ki." A fiú elkezdte apja követelményeinek teljesítését, de már előre tudta, hogy az utolsót nem lehet teljesíteni. Amikor megkapta osztályzatait, széles mosollyal odament édesapjához: „Apu, figyeld, mindegyik érdemjegyem négyes meg ötös a bizonyítványomban. Most már hajthatom a családi kocsit?" „Ez nagyon jó, fiam. Az út egyharmad részét megtetted, de olvasod-e a Bibliát?" A fiú ezt felelte: „Igen, apu, mindennap." „Nagyon jó, fiam. Kétharmadrészét már megtetted az útnak. Most pedig elmész és levágatod a hajad." A fiú úgy gondolta, hogy túljár édesapja eszén, ezért így szólt: „Nem látom, hogy miért kellene levágatnom a hajamat ahhoz, hogy a kocsit vezethessem. Az Úr Jézusnak hosszú haja volt, ugye?" Az apa ránézett fiára és ezt mondta: „Ez igaz, fiam, és az Úr Jézus mindenhova gyalog ment."

Egy vonatkalauz megtért és csatlakozott a gyülekezethez. Miután már jó néhány héten át hűségesen gyakorolta vallási kötelezettségeit, egy vasárnap délelőtt arra kérték, hogy hordja körül a perselyező tányért. Kezdte a fő hajóban és minden jól ment egy darabig, amikor odaért egy gazdagon öltözött hölgyhöz. A hölgy engedte, hogy a persellyel elhaladjanak előtte, és nem tett bele semmit. A kalauz öntudatlanul is a csengőgomb felé nyúlt, hogy megállítsa a vonatot és így szólt: „Asszonyom, ha nem fizet, akkor le kell szállítanom."

Két cipőkereskedő ment Afrikába, hogy új területeket tárjon fel. Három nappal megérkezésük után az első üzletember ezt az üzenetet küldte haza: „A következő gépen hazatérek. Nem tudok cipőket eladni. Mindenki állandóan mezítláb jár." A másik üzletemberről két hétig semmi hír nem érkezett. Aztán egy jókora légipostai küldeményt vitt a postás az otthoni irodába ezzel az üzenettel: „Mellékelten küldök ötven megrendelést. A kilátások korlátlanok. Senkinek nincs cipője."

Bejelentették a repülőgépen: „A negyedik motor leállt mechanikai problémák miatt. Nem kell azonban aggódni, mert három motorral is be tudjuk fejezni a repülést. Ezenkívül megemlítjük, hogy négy lelkipásztor van a repülőgépen." Az egyik utas megszólította a légikísérőt és ezt mondta: „Legyen szíves megmondani a kapitánynak, hogy jobban örülnék, ha négy motorunk működne és csak három lelkipásztor lenne a repülőgépen."

Simon András grafikája